

Μικροχωρικά ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Γραφεία: Αγλαύρου 19 - 21, Αθήνα, 117 41 ☎ 9238.197

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΦΙΛΙΑΣ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ «Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ»
(ΔΑΡΥΘΕΙΣΙΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 1885)

Βραβείο Ακαδημίας

Αθηνών (1986)

Κυκλοφορεί ανάμεσα στους Μικροχωρίτες του εσωτερικού και του εξωτερικού, καθώς και στους φίλους του Μικρού Χωριού Ευρυτανίας (Σημ.: Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τη γνώμη του συγγραφέα τους)

Περίοδος Β' - Χρόνος 24ος
Τόμος 8ος, Αρ. Φύλλου 56 - 57
Απρίλιος - Δεκέμβριος 1994
Ετήσια συνδρομή:
Εσωτερικού: Δρχ. 1.000
Εξωτερικού: Δολ. 50
Εταιριών, ΝΠΔΔ, κλπ.,
Δρχ. 3.000

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ:
Σύνταξης: Μεν. Κουτσούκης
Αγλαύρου 19-21, Αθήνα
117 41, Τηλ. 9238.197
Ατελιέ: Χαρ. Ε. Τάσση
Σωκράτους 81, Αθήνα,
Τηλ. 5227.190

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η Θεσσαλονίκη και η παροικία των Μικροχωριτών	1
Απολογία, Δ. Κοκκάλας	5
Η ίδρυση της ΦΕΝΜΧ, Ι. Μανίκας	11
Ενθυμήσεις Θεσσαλονίκης, Δ. Πασιάλης	13
Ενα πέρασμα του χρόνου σαν παραμύθι, Δ. Ντελής	17
Θεσσαλονίκη, Δ.Σ. Δερματάς	36
Θεσσαλονίκη: Η φτωχομάνα, Βιργινία Δημοπούλου	42
Για την Θεσσαλονίκη και τους Μικροχωρίτες, Δ. Σκορδάς	46
Ο Λάμπρος ΓιORNάς, Γεωργία Τσιάννα (ΓιORNά)	47
Για την ζωή στη Θεσσαλονίκη, Μ. Κωστόπουλος	49
Θεσσαλονίκη, Μαρία Δ. Σκορδά	50
Μνήμη Μιχάλη Χ. Κωστόπουλου	52
Το Στρατιωτικό Ημερολόγιο, Δημ. Πολύζος	54
Μερικές παιδικές ενθυμήσεις απ' την Θεσσαλονίκη, Μ. Κουτσούκης	58
Στο Μικρό Χωριό (ποίημα) Μαίρη Σαραφίδου-Πελέτκη	69

● Συνέχεια των περιεχομένων στην 3η σελίδα εξωφύλλου

Φωτογραφίες εξωφύλλου: Οι γάμοι δύο «Θεσσαλονικιωτών» Μικροχωριτών: Δ. Κοκκάλα (1924) και Χρήστου Μαστρογεωργόπουλου (1939), με τις Μικροχωρίτισσες νύφες Βασιλική Δημοπούλου και Αντιγόνη Σιδέρη αντίστοιχα.

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΚΑΙ Η ΠΑΡΟΙΚΙΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ

Αχ αυτή η Θεσσαλονίκη. Η περήφανη και πανέμορφη νύμφη του Βορρά. Η γλυκειά, και πλανεύτρα, η στοργική φτωχομάνα. Η ανθρώπινη και θεοσεβής πόλη, που αποπνέει άρωμα εθνικής έξαρσης, βυζαντινής μεγαλοπρέπειας, αλλά και έμπρακτης χριστιανικής αρετής.

Οποιος γεύτηκε τις στοργικές της θωπείες, την ανθρώπινη ζεστασιά της, τις πνευματικές της ανατάσεις, το πλουμιστό αεράκι της όμορφης παραλίας της, αλλά και τις κρύες μέρες του χειμώνα ή τις ομιχλώδεις νύχτες της μπλέκει στα δίκτυα της σαγήνης της, μαγεύεται και παραμένει για πάντα δεμένος, μαζί της. Αν τύχει και απομακρυνθεί από αυτήν θα παραμείνει ένας αιώνιος νοσταλγός της, που θα τον κάνει να θέλει πάντα να φέρνει τα βήματά του ως αυτήν σαν παιδί της, φίλος, θαυμαστής, προσκυνητής.

Αυτή η Θεσσαλονίκη, πλάνεψε και πολλούς Μικροχωρίτες αλλά και αρκετούς Ευρυτανές από προηγούμενους αιώνες! Μάλιστα η Θεσσαλονίκη είναι ο τόπος, όπου άθλησε και μαρτύρησε (στην περιοχή της Καμάρας) περί τα μέσα του 16ου αιώνα, ο νεομάρτυς Μιχαήλ (Μαουρουδής) από την Γρανίτσα της Ευρυτανίας.

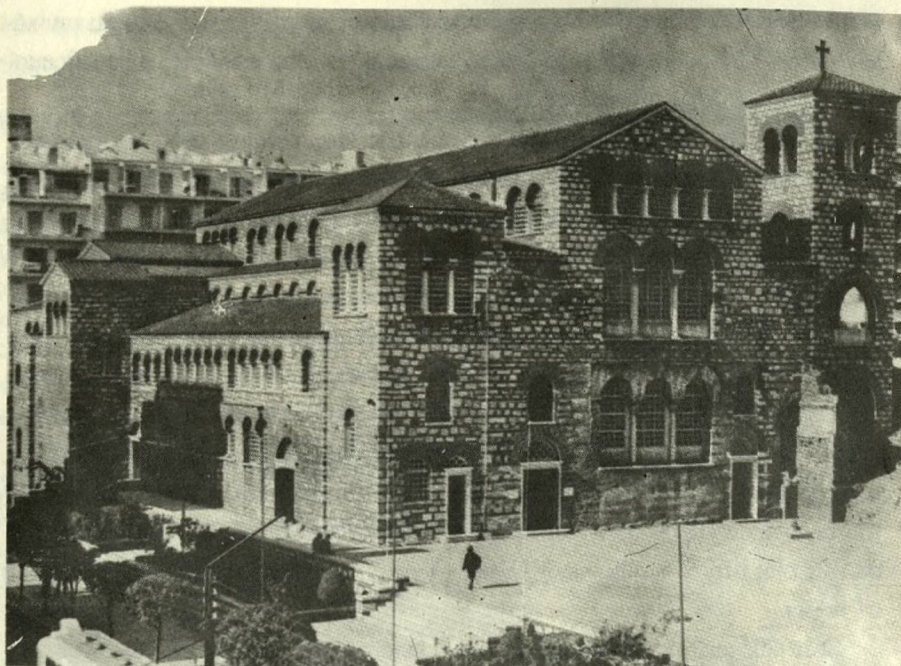
Η Λαμία, η Χαλκίδα, η Θεσσαλονίκη ήσαν ιστορικά οι πρώτες πόλεις του εσωτερικού, που μετά την Κωνσταντινούπολη, συγκέντρωσαν τις πιο ευάριθμες παροικίες των Μικροχωριτών. Αλλά ενώ η Λαμία δικαιολογείται ως η πιο κοντινή πόλη μετά το Καρπενήσι και η Χαλκίδα ως λιμάνι από το οποίο οι Μικροχωρίτες εξορμούσαν με προορισμό την Κων/πολη, η Θεσσαλονίκη παρουσιάζει αρκετά ερωτηματικά. Αρχικά ήταν ένας σημαντικός σταθμός για τα καραβάνια που από πολλά μέρη του Ελλαδικού χώρου διέρχονταν στην πολυήμερη πορεία τους για την βασιλεύουσα. Κάποιοι στο δρόμο φαίνεται άλλαξαν γνώμη ή για διαφόρους λόγους ξέμειναν σ' αυτήν.

Στον 20ό αιώνα η Θεσσαλονίκη είναι μετά την Κωνσταντινούπολη το μεγάλο κέντρο που έχει στενούς δεσμούς με τον Μικρασιατικό Ελληνισμό. Αργότερα απέβη κέντρο προσφύγων από τη Μικρά Ασία, δηλ. των ανθρώπων με τους οποίους οι Μικροχωρίτες της πόλης είχαν ζήσει μαζί, καταλάβαιναν τη γλώσσα τους, κατανοούσαν τη νοοτροπία και την συμπεριφορά τους. Δεν είναι έτσι τυχαίο που οι πρώτοι Μικροχωρίτες που στον αιώνα μας εγκαταστάθηκαν εκεί όπως οι Δερματάς, Ζορμπάλας, Ζωγράφου, Κοκκάλας, Κουμπουρόπουλος, Κουτσούκης, Κωστόπουλος, Μπιλέτας, Παπαδημητρίου Ι., Πασπάλης, Πολύζος, Τριανταφύλλης (Μπάτσας) κ.α., είχαν θητεύσει πρώτα στην Κωνσταντινούπολη και είχαν διαπρέψει εκεί ως μπακάληδες,

μάγειροι κλπ. Αρκετοί από αυτούς είχαν την πρώτη γνωριμία τους με την Θεσσαλονίκη στη διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων (1912 - 13). Μερικοί ως εθελοντές ήσαν ανάμεσα και στους ελευθερωτές της (1912) όπως θυμόταν ο Ε. Κωστόπουλος, που τραυματίστηκε στη μάχη της Κρέσνας, ο Σπ. Δερματάς, που έχασε τον αδελφό του Νίκο στη μάχη του Λακανά, ο Ι. Ζορμπαλάς, ο Αρ. Κοκκάλας, ο Σπ. Κουτσούκης και ο αδελφός του Χρήστος, που εγκαταστάθηκε στο Δεδέαγατς αργότερα, ο Γ. Μαστρογεωργόπουλος, ο Πασπάλης, Σπ. Πολύζος επιλοχίας Ευζώνων κ.α.

Η Μικρασιατική καταστροφή κι η καταστροφή των περιουσιών τους ανάγκασε πολλούς Μικροχωρίτες να εγκαταλείψουν την Πόλη. Άλλοι επέστρεψαν στο χωριό ή στις κοντινές κωμοπόλεις Λαμία, Καρπενήσι, Αργίτιο, Μεσολόγγι, άλλοι κατέληξαν με το καράβι στη Χαλκίδα, τον Πειραιά, την Αθήνα.

Τώρα που η ζωή της Ελλάδας υλικά καλυτέρευε και οι Μικροχωρίτες έβαλαν μια

τάξη και ρίζωσαν εκεί όπου βρέθηκαν και η Αδελφότητα Μικροχωριτών τους ενώνει νοερά μέσα από το περιοδικό της σήμερα ένα τεύχος του περιοδικού **αφιερώνεται στους Μικροχωρίτες της Θεσσαλονίκης.**

Δυστυχώς όμως δεν ζει κανένας από τους πρωτοπόρους αυτούς της Μικροχωρίτικης παροικίας Θεσσαλονίκης. Αποτελούν πλέον παρελθόν, ανήκουν στην ιστορία: Ο Δ. Δερματάς, ο Κ. Δερματάς, ο Χρ. Ζωγράφος, ο Κ. Ζορμπαλάς, ο Σ. Κουτσούκης, ο Ε. Κωστόπουλος, ο Β. Λιάπης, ο Ι. Παπαδημητρίου, ο Σ. Πολύζος, ο Θ.

Πλάκας από τους παλαιότερους, αλλά και από νεώτερους ο Β. και Ν. Ζωγράφος, ο Δ. Κοκκάλας, ο Γ. Μανίκας, ο Δ. Πασπάλης, ο Χαρ. και Χρ. Μαστρογεωργόπουλος, ο Σ. Κουμπουρόπουλος, ο Δ. Ντελής, ο Μ. Πολύζος, ο Κ. και Γ. Τριανταφύλλης (Μπάτσας), αλλά και Ευρυτάνες, που δέθηκαν διά γάμου με το Μικρό Χωριό και τους Μικροχωρίτες κι έδρασαν μαζί όπως ο Ι. Γιαννόπουλος, ο Α. Δημόπουλος, ο Λ. Γιουρνάς, Σ. Μούτσελος κ.α.

Μόνο όσοι τους έζησαν από κοντά και είδαν την δράση τους μπορούν να μας διαβεβαιώσουν πόσο πολύ μας στερεί η απουσία τους από ένα πλούσιο υλικό αναμνήσεων, από τις ανεπανάληπτες εμπειρίες τους, τις επαγγελματικές, κοινωνικές και πατριωτικές, από τον χώρο της Θεσσαλονίκης.

Όλοι τους οι παραπάνω, που υπό μορφή μνημοσύνου παραθέσαμε τα ονόματά τους (λυπούμαστε αν κάποιοι από άγνοια παραλείφθηκαν) υπήρξαν ξεχωριστές προσωπικότητες στον χώρο της δουλειάς τους.

Εκεί αναδείχθηκαν και διέπρεψαν. Το όνομά τους είτε ήταν μακακάληδες, είτε ταβερνιάρηδες, εστιάτορες ή πρατηριούχοι ξεπερνούσε τα μικρά σοκάκια της γειτονιάς και κυκλοφορούσε σ' ολόκληρη την συνοικία, ακόμη και την πόλη.

Αυτή η επαγγελματική τους φήμη είχε τις προεκτάσεις της και στη ζωή του Μικρού Χωριού, όπου κατά κανόνα έμειναν οι οικογένειές τους και διατηρούσαν οι περισσότεροι τα υποστατικά τους.

Ο,τι πληροφορίες έχουμε για την «παλιά φρουρά» της Μικροχωρίτικης παροικίας της Θεσσαλονίκης είναι δυστυχώς αποσπασματικές και προέρχονται από την νεότερη γενιά που τους διαδέχτηκε δηλ. από τους μεταγενέστερους, τα παιδιά τους, τα εγγόνια τους.

Ευτυχώς έχουμε κάποιες εξαιρέσεις. Από τους νεώτερους που δεν ζουν σήμερα, 3-4 είχαν την πρόνοια να αφήσουν τις ενθυμώσεις τους μικρές ή μεγάλες δεν έχει σημασία.

Αυτοί είναι οι αιμνηστοί: Δημήτριος Κοκκάλας, Μήτσος Πασπάλης, Γιάννης Μανίκας. Ίσως δεν είναι τυχαίο ότι αυτοί οι τρεις υπήρξαν οι πιο «λόγιοι» «διανοούμενοι» της παροικίας και κοινωνικά ενεργότεροι αφού ίδρυσαν τον ιστορικό σύλλογο της «Φιλοπροόδου Νεολαίας Μικρού Χωριού» στη Θεσσαλονίκη του 1928.

Αποσπασματικές αναμνήσεις άφησε ο επίσης διανοούμενος, αποκληθείς και «φιλόσοφος» Δημήτριος Ντελής, ο οποίος έγραψε επίσης και πάμπολλους λυρικούς στίχους, με επίκεντρο πάντα την νοσταλγία του χωριού και της ειδυλλιακής ζωής του.

Η εξαγγελία για την προετοιμασία του αφιερώματος αυτού έγινε εδώ και τρία πενήντα χρόνια.

Ο χρόνος που πέρασε ήταν μια περίοδος αναμονής. Δυστυχώς δεν υπήρξε με-

γάλη ανταπόκριση όπως αναμενόταν. Ίσως να μην έγινε πλήρως αντιληπτό τί ζητήσαμε.

Είμαστε βέβαιοι όμως ότι πολλοί όταν θα διαβάσουν τα κείμενα που δημοσιεύονται σ' αυτό το Αφιέρωμα θα θυμηθούν πολλά και θα θελήσουν να γράψουν τις ενθυμήσεις τους τις οποίες ευχαρίστως θα δημοσιεύσουμε σε ένα επόμενο τεύχος. Ας μη διστάσουν να το πράξουν. Οχι μόνο για τους ίδιους ή το περιοδικό, αλλά και για την ιστορία και την μνήμη των πατέρων, των προγόνων τους, των συμπατριωτών και φίλων τους.

Για όσους συμμετέχουν με τα κείμενά τους στο αφιέρωμα εκφράζουμε τις ευχαριστίες του περιοδικού και όλων των Μικροχωριτών.

Κι αν θελήσουν να τις συμπληρώσουν αργότερα ας μη διστάσουν να μας στείλουν όποιες συμπληρώσεις ή διορθώσεις έχουν κατά νου και κρίνουν χρήσιμες να δημοσιευθούν. Ευχαριστίες ακόμη σε όσους διέθεσαν φωτογραφικά κειμήλια και γενικά συνέβαλαν στην πραγματοποίηση του αφιερώματος αυτού.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στην κ. Βασιλική Δ. Ντελή (Σκορδα) που φρόντισε τα γραπτά και τα άλλα κειμήλια του αείμνηστου συζύγου της να φθάσουν στα χέρια μας και να πάρουν τη θέση τους στο Μουσείο της Πνευματικής μας Γωνιάς.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ!

1. Πώς και διατί αποφάσισα να γράψω τα απομνημονεύματά μου και εν συνεχεία άλλα πολλά και διάφορα.

Γράφει ο αείμνηστος Δημ. Ι. Κοκκάλας

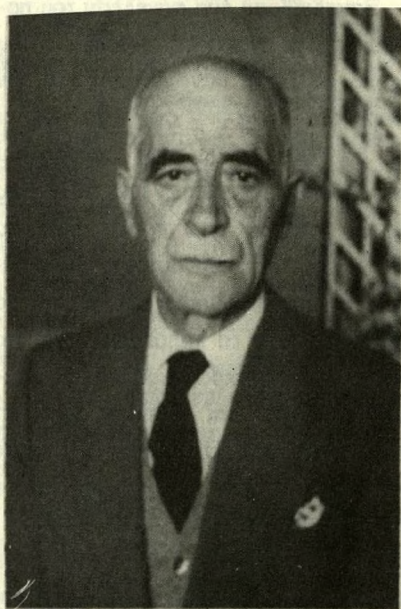
Την 10ην Φεβρουαρίου 1974 όταν το μεσημέρι πήγα στο σπίτι, βρήκα την γυναίκα μου στην κουζίνα να φτιάχνει τηγανίτες. «Πώς αυτά τα κουβαρδαλίκια κυρά Βασιλική; Ετσι στα καλά καθούμενα;». Αντί απαντήσεως μου είπε «στην υγεία σου και να τα 'κατοστήσεις».

Ετρεξαν και τα κορίτσια μας με φίλησαν και μου είπαν τα ίδια και ποειρισσότερα. Ήταν η επέτειος των γενεθλίων μου. Όταν μετά το φαγητό ξάπλωσα στο κρεβάτι μου, άρχισα να αναπολώ τα περασμένα, μια ζωή με αρκετά ευχάριστα γεγονότα και χαρές, αλλά και με πολλές οδύνες, λύπες και στεναγμούς, που όμως τα αντιμετώπισα όλα, πρωτίστως με ακλόνητον πίστιν προς τον Θεόν, με καρτερικότητα, με υπομονήν και επιμονήν, αλλά και με συνεχή εργατικότητα που έφθανε ενίοτε τα όρια της εξαντλήσεως, ψυχικός και σωματικός πόνος ταυτοχρόνως.

Μετά την αναδρομήν αυτήν στα περασμένα, ήλθα στα παρόντα. Δόξα τω Θεώ τους γονείς μου τους είμησα, τα δυο επιδεχόμενα μόρφωσιν παιδιά μου τα σπούδασα, διά το άρρωστόν μου δεν εφείσθην θυσιών, το πατρικό μου σπίτι στο χωριό, σαν προσφορά στη μνήμη του μάρτυρα πατέρα μου, το ανοικοδόμησα, το σπίτι μου στη Θεσσαλονίκη το ανακαίνισα και το εκσυγχρόνισα.

Ηδίκηθην πολλάκις, αλλά δεν ηδί-

κησα κανένα, τους φονείς του πατρός μου, παρ' ότι υπήρξεν η ευκαιρία να τους στείλω στο εκτελεστικό απόσπασμα, και παροτρύνθην μάλιστα προς τούτο, βρήκα το κουράγιο να τους συγ-

κωρήσω, πρέπει να είμαι ευχαριστημένος.

Μετά τον απολογισμόν αυτόν διερωτήθηκα, κι ύστερα από τόσα δεινά, τόσες περιπέτειες και τόσο σκληρή εργασία, έγινα ηδη εβδομηντάρης και απορώ γιατί τελευταίως κουράζομαι εύκολα, κάνω λάθη στους λογαριασμούς κλπ.» είναι καιρός να κάνω κράτει.

«Άμες ποι' είμεξ άλκιμες νεανίαι».

Προέκυψε όμως το ερώτημα, με τι να ασχολούμαι τώρα που θα είναι περισσότερες οι ελεύθερες ώρες μου, ώστε να μη με κυριεύσει ανια, αφού, ούτε στα καφενεία συκνάζω, ούτε καρτοπαίζω, ούτε συναναστροφές πολλές έχω; δεν υπήρχε άλλη λύσις, το γράψιμο. Να γράψω, αλλά τι; τελικά αποφάσισα να γράψω την ιστορία της οικογενείας μου για να την βρουν τα παιδιά μου μετά τον θάνατόν μου και να την διαβάζουν.

Ξαναδιάβασα ένα φάκελλον του πατέρα μου με διάφορες σημειώσεις που βρήκα μετά τον θάνατόν του, και τον διεφύλαξα ως κόρην οφθαλμού και με την βοήθειαν αυτού, ενός ημερολογίου που άρχισα να κρατώ από τότε που ήμουν μαθητής στην πρώτη τάξη του αρτιωτάτου τότε Γυμνασίου στο Καρπενήσι και τας ενθυμήσεις μου άρχισα το γράψιμο. Όταν το καλοκαίρι πήγα στο χωριό, περισσότερος χρόνος διαθέσιμος, συνέχισα και τελείωσα το θέμα, γυρίζοντας στη Θεσσαλονίκη άρχισα να γράφω ιστορίες και θύμψες παλνές και όλο τον χειμώνα ασχολήθηκα μ' αυτές. Την επόμενη χρονιά που ξαναπήγα στο χωριό, με κυριεύσε η αμφιβολία αν αξίζουν τον κόπο αυτά που γράφω ή «ου παντός πλειν εις Κόρινθον» με έτρωγε όμως η περιέργεια πώς θα τα έκριναν οι άλλοι, έπρεπε να τα δώσω σε κανένα γραμματισμένο, αλλά το απέκλεισα. «Θέλεις να γίνω ρεζίλι».

Τελικά τα έδωσα σε έναν συγγενή μου, της αυτής περίπου μορφώσεως με μένα, αλλά πολύπειρον, αυτός όταν τα διάβασε, τα έφερε στο σπίτι μου εν-

θουσιασμένος. «Βρε, εσύ γράφεις περίφημα! και πού τα βρίσκεις, πώς τα θυμάσαι όλα αυτά; μπρόβο να συνεχίσεις».

Αυτός λοιπόν με πήρε στο λαιμό του και ξανάρχισα το γράψιμο με περισσότερο ζήλο μάλιστα και προς πάσαν κατεύθυνσιν, δεν άφησα θέμα που ήξερα ή που μάθαινα από άλλους που να μην το γράψω.

Όλα τα γραπτά μου τα δώρησα στην Αδελφότητα των Μικροχωριών και είμαι εις την διάθεσιν παντός Μικροχωρίτου που θα είχε την περιέργειαν αλλά και την υπομονήν να τα διαβάσει.

Εν Θεσσαλονίκη τη 1 Μαΐου 1979

ΔΗΜ. Κ. ΚΟΚΚΑΛΑΣ

2. ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ

Εξ ιδιοσυγκρασίας δεν τρέφω αυταπάτες, έχω πάντοτε υπ' όψιν μου ότι είμαι ημιμαθής και ότι «Η ημιμάθεια είναι χειροτέρα της αμαθείας».

Εχω πλήρη επίγνωσιν του ότι είμαι σχολαστικός και πέραν του δέντιος λεπτολόγος κατά την περιγραφήν ότι τα γραπτά μου έχουν κυρίως αφηγηματικόν χαρακτήρα, ως εκ τούτου περιπλέκονται, τέλος δε και κυρίως ότι είμαι ανορθόγραφος.

Ποτέ μου δεν τα είχα καλά με την ορθογραφία πολύ περισσότερο τώρα στα γεράματά μου, βεβαίως θα μπορούσα να εξαλείψω ή έστω να μειώσω το μειονέκτημά μου χρησιμοποιών λεξικόν, αλλά αυτό θα ισοδυναμούσε με απάτην και ταυτοχρόνως απάρνησιν του παγκοσμίου ευατού μου. Αφ' ότου τα γραπτά μου τα δώρησα στην Αδελφότητα των Μικροχωριών, οίκοθεν νοείται ότι αυτά είναι πλέον κτήμα τους και ότι εγώ δεν

έχω πλέον κανένα δικαίωμα επ' αυτών, μπορεί να τα κάνει όπι θέλει, ακόμα και να τα καταστρέψει.

«Παν δένδρον μη ποιούν καρπόν κόπεται και εις πυρ βάλλεται και καίεται». Ούτως εκόντων των πραγμάτων έχω και εγώ τώρα το δικαίωμα σαν Μικροκωρίτης και μέλος της Αδελφότητος να τα κρίνω, τα παρομοιάζω λοιπόν με «Ρωσική σαλάτα» πιο συγκεκριμένα δε ότι είναι ξύλα και πλίνθοι και κέραμοι ατάκτως εριμένα» όχι όμως «εις ουδέν χρησίμα».

Ως εκ τούτου θέλω να ελπίζω, πιστεύω μάλλον ότι θα ευρεθή κάποιος εκ των διανοουμένων συγχωριανών μας - και ευτυχώς δεν είναι ολίγοι - ο οποίος θα έχει τον χρόνο και θα θελήσει να αντλήσει εξ αυτών, ενδεχομένως δε και εξ άλλων πηγών, ότι καλόν και να συγγράψη ένα βιβλίον σαν συνέχεια και συμπλήρωση εκείνου του κ. Κουισούκη. Βεβαίως διά την εκτύπωσιν ενός βιβλίου, έστω και διά δακτυλοπολυγραφήσεως, θα χρειασθεί ένα αξιόλογον ποσόν, όμως έχω την βεβαιότητα ότι θα εξευρεθεί πάντοτε οι Μικροκωρίται ανταπεκρίθησαν προθύμως δι' ότι καλόν.

Εν Θεσσαλονίκη τη 8 Μαΐου 1979

ΔΗΜ. Κ. ΚΟΚΚΑΛΑΣ

3. ΤΟ ΧΑΝΙ ΚΑΙ Η ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΦΙΛΟΠΡΟΟΔΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

Κατά το έτος 1929 οι εν Θεσσαλονίκη διαμένοντες Μικροκωρίται εμετρώμεθα εις τα δάκτυλα της μιας χειρός, ως εκ τούτου δεν ήτο δυνατόν να ιδρύσωμεν σύλλογον. Κατόπιν αυτού οι νεαροί τότε, Δημήτριος Ν. Πασπάλης, Ιωάννης

Χ. Μανίκας και εγώ, βρήκαμε άλλο μονοπάτι, συνεστήσαμε την «Φιλοπροόδον Εταιρίαν Νεολαίας Μικρού Χωριού».

Πρώτος στόχος της Εταιρίας υπήρξεν το Δημοσικόν Σχολείον του χωριού και οι μαθηταί του, κατόπιν συνεννοήσεως με τον τότε διευθυντήν του σχολείου Γεώργιον Ελ. Παπαδήν, εφοδιάσαμε αυτό με γεωγραφικούς κι γεωφυσικούς χάρτας, σύγχρονον μαυροπίνακα και αριθμητήρα ως και τινα βοηθητικά βιβλία διδασκαλίας.

Εξ άλλου στέλναμε και' έτος στον δάσκαλο τετράδια αντιγραφής και αριθμητικής, μελανοδοχεία, κονδυλοφόρους, μολυβδοκόντυλα, ως και πλάκες και κονδύλια, εις ανάλογον ποσότητα ώστε αφ' ενός μεν να διανέμονται δωρεάν εις όλους ανεξαίρετως τους μαθητάς κατά την έναρξιν του σχολικού έτους, αφ' ετέρου δε τα υπόλοιπα να κορηγούνται εις τους απόρους καθ' όλην την διάρκειαν του σχολικού έτους κατά την κρίσιν του Δ/ντού του Σχολείου.

Δεύτερος στόχος το πράσινον, κυρίως η δενδροκαλλιέργεια, προς τούτο εις την κατάλληλον εποχήν στέλναμε στο χωριό οπωροφόρα δενδρύλλια τα οποία εκορηγούνται δωρεάν εις τους προθυμοποιουμένους να τα χρησιμοποιήσουν καταλλήλως.

Τρίτος στόχος και το κύριον επίτευγμα της Εταιρίας υπήρξεν η δημιουργία αναγνωστικής και δανειστικής βιβλιοθήκης: προς τούτο επισκευάσαμεν και διεμορφώσαμεν καταλλήλως, ακόμη και μεκουρίτινες εις τα παράθυρα, το κυριώτερον δωμάτιον του Ξενώνος, του

Χανιού. Κατασκευάσαμεν με ευγενή ξυλείαν - καρυδιάς και καστανιάς - παρακωρηθείσαν δωρεάν, από περισσεύματα της Εκκλησίας, δύο μεγάλα υαλοφράκτους βιβλιοθήκας και ανάλογον τραπέζι, επίσης και διά διαφόρων άλλων επίπλων, εξ ελαφρού αλλ' ανθεκτικού υλικού, αποσταλλέντων εκ Θεσσαλονίκης.

Τέλος δ' επλούτισεν αυτήν με διάφορα χρήσιμα βιβλία, μεταξύ των οποίων και τους πέντε πρώτους τόμους της Μεγάλης Ελληνικής Εγκυκλοπαιδείας (Δραυδάκης) εις ην η Εταιρεία ενεγράφη συνδρομητής, αρκετά δε βιβλία λογοτεχνικά, εκπαιδευτικά και λοιπά εδωρήθησαν υπό διαφόρων Μικροχωριτών.

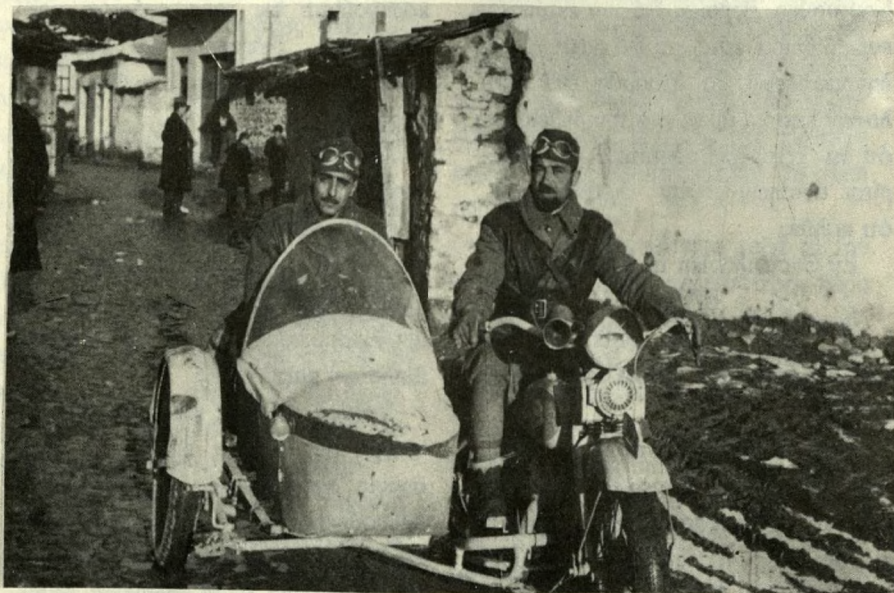
Άλλο ένα πρωτοπορησιακόν επίτευγμα λοιπόν και μάλιστα εις ένα παρθένον διά την Ευρυτανίαν τομέα.

Θεωρώ χρέος μου να μνημονεύσω εδώ ότι τα περισσότερα έσοδα της

Εταιρίας προήρχοντο εκ της εν Αθήναις και Πειραιεί παροικίας των Μικροχωριτών, χάρις εις την εξαιρετικήν όντως δραστηριότητα (εγγραφή μελών, εισπράξεις συνδρομών και δωρεών) την οποίαν ανέπτυξεν ο εκεί αντιπρόσωπος της Εταιρίας, φοιτητής τότε Ανωτάτης Εμπορικής Σχολής, και χρηματίσας μετά Πρόεδρος της Αδελφότητας, Γεώργιος Κ. Δημόπουλος.

Και ταύτα μεν μέχρι του θέρους του 1932, όποτε διά διαφόρους λόγους, η τριμελής διοικητική επιτροπή έκρινεν σκόπιμον την μεταφοράν της έδρας της Εταιρείας εις το Χωριό.

Εις εκτέλεσιν της αποφάσεως ταύτης ο γράφων μεταβάς εκεί συνεκάλεσεν γενικήν συνέλευσιν των μελών της Εταιρίας και παρέδωσεν εις την υπό ταύτης εκλεγείσαν πενταμελή διοικητικήν επιτροπήν, πάντα τα περιουσιακά στοιχεία και τα βιβλία της Εταιρίας.

Ο Δ. Κοκκάλας στο μέτωπο (1940)

Η διοίκηση της εταιρίας στο Χωριό, όχι μόνον δεν επέδειξε δραστηριότητα, τινά, αλλά παρημέλησεν τόσον τα καθήκοντά της, ώστε να εισαχθούν εις την βιβλιοθήκην, πορνογραφικά και αντικοινωνικά βιβλία, οι δε μονίμως συκνάζοντες εις αυτήν νεαροί να επιδίδονται, εις ανάγνωσιν και τα προκύπτοντα συμπεράσματα, επ' αυτών και μόνον.

Όταν κατά το 1937 η κατάσταση αυτή εξελίχθη εις μορφήν σκανδάλου και ήρχισαν εκδηλούμεναι διαμαρτυρία και αντιδράσεις εκ μέρους των χωριανών... το ιστορικόν «Χάνι» επιρρολήθη και μάλιστα κατά τρόπον ώστε όχι μόνον να καταστραφή ολοσχερώς, αλλά και χωρίς να διασωθή το παραμικρόν εκ των εν αυτώ πραγμάτων.

Αυτό υπήρξεν το τραγικόν και άδοξον τέλος, δύο ανεξαρτήτων αλλήλων και εις διάφορον χρόνον πραγματοποιηθέντων θαυμασιών επιτευγμάτων των Μικροχωριτών, δηλαδή του «Χανιού» και της «Βιβλιοθήκης».

Είναι σκόπιμον να υπομνησθεί εν τέλει, ότι η έκουσα την νομίν του Χανιού Εκκλησιαστική Επιτροπή, όχι μόνον δεν ημπόδισε την Εταιρίαν να καταλάβη και χρησιμοποιήση κατά το δοκούν το καλλίτερον δωμάτιον του χανιού, ή έστω να ζητήσει ενοίκιον παρ' αυτής, αλλά αντιθέτως φιλοτιμηθείσα, ανεκαίνησεν την βεράνταν του Ξενώνος και έβαλεν νέαν κλίμακα (σιδηράν και περιστροφικήν) ανόδου προς την βεράνταν δι' εξόδων της. Τας εργασίας δε ταύτας εξετέλεσεν ο Χρίστος Σπ. Μαστρογεωργόπουλος.

Εκ των ανωτέρω προκύπτει σαφώς

ότι η Εκκλησιαστική Επιτροπή ανεγνώρισεν ντε φάκτο την Εταιρίαν ως διάδοχον της ιδιοκτητρίας του Χανιοπού Αδελφότητος των Μικροχωριτών της Κων/πόλεως.

Εις την πραγματικότητα δηλαδή η άμοιρος «Φιλοπρόδος Εταιρία» υπήρξεν μία παρένθεση, ένας συνδετικός κρίκος μεταξύ της διαλυθείσης Αδελφότητος των Μικροχωριτών της Κων/πόλεως και της αργότερον συσταθείσης εν Αθήναις.

4. Ο ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Κατόπιν παρακλήσεως του Μένιου Κουτσούκη, που έγγραφε τότε την Ιστορία του Μικρού Χωριού, πήρα από τον Βαγγέλη Κωστόπουλο συνέντευξιν τύπου που παραθέτω περιληπτικά κατωτέρω:

«Όταν κατά το 1905 κατάφερα, ύστερα από σκληρή δουλειά, να ανοίξω δικό μου μπακάλικο, με επισκέφθηκε μια επιτροπή συγχωριανών μας, μου εξήγησε ότι είναι το νεοεκλεγέν συμβούλιο της Αδελφότητος των Μικροχωριτών και διενεργεί έρανον διά την ανέγερσιν νέας Εκκλησίας στο Χωριό, ενεγράφην μέλος της Αδελφότητος και έδωσα ένα μικρό ποσόν.

Πρόεδρος της Αδελφότητος ήτανε τότε ο Γιάννης Δ. Σιδέρης, Γραμματεός ο Κώστας Κοκκάλας, Ταμίας ο Γιάννης Παπαδημητρίου και Σύμβουλοι ο Νίκος Κουμπούρας, Σπύρος Μανίκας και ο πανταχού παρών Νίκος Κομματάς.

Υστερα από καιρό ο Κομματάς μου πρότεινε, να στείλν η Αδελφότης τον αδελφό μου Μιχάλη να σπουδάση, με έξοδά της στην Θεολογική Σχολή Χάλκης και να γίνει ιερεύς προκειμένου να αποκτήσει το χωριόμας, επί τέλους, έναν μορφωμένον παπά. Το δέχτηκα με μεγάλη μου χαρά γιατί ο Μιχάλης, που είχε κλίση στα γράμματα και την ψαλτική, θα γλύτωνε από μπακαλόγατος.

Όταν όμως η πρόταση ήλθε στο Συμβούλιο της Αδελφότητας και συζητότανε ένας σύμβουλος πετάχτηκε και είπε, ωρέ ημείς τώρα αρξίσαμε να μαζώνουμε λιπτά να φκιάσουμε Ηκκλησιά τσ' προκουπής, και κβιντιάζιτι από τώρα για παπά; αυτήν είν' υστερνή δλειά, κι θέλ' κι πουλλά λιφτά».

Βεβαίως η υπόθεσις δεν είχε τελειώση, αλλά ο Μικάλης που το είχε δέση κομπόδεμα ότι θα σπούδαζε για παπάς, τόσο πολύ στενοχωρέθηκε διαν το έμαθε, ώστε πήρε τα μάτια του και τόσκασε για την Γαλλία, όπου ξεκομένος από Μικροχωρίτες και Ελληνες, έκαμε προκοπή». (Σημ. Σύνταξης: Βλέπε σχετικό αυτοβιογραφικό κείμενο του Μικάλη Χ. Κωστόπουλου στη σελίδα 58).

Τέλος ο Μπαρμπαβαγγέλης μου διηγήθηκε την κάτωθι ιστορία με τον πατέρα του «Ο πατέρας μου ο Παπακαραλάμπος με έπαιρνε πάντοτε στο ιερό, όταν ήμουνα μικρός για να τον βοηθώ.

Ένα βράδυ στα δώδεκα Βαγγέλια της Μεγάλης Πέμπτης ενώ διάβαζε το περί γενέσεως (Αβραάμ εγέννησε τον Ισαάκ κλπ.) αγράμματος όπως ήταν και

κουρασμένος, δυσκολευόταν να διαβάση τα άγνωστα και δύσκολα ονόματα, εγώ δε που έφεγγα με το κέρι νύσταζα και διαρκώς κατέβαζα το κέρι μου, ως που στο τέλος νευρίασε για καλά, γύρισε προς το μέρος μου και είπε φωναχτά «φέξε μωρέ διάολε, να ιδώ ποιός άλλος δαίμονας γέν' ση τον άλλον απόψε!».

Επειδή τα έλεγε γρήγορα και δεν πρόφθανα να κρατήσω αρκετές σημειώσεις, θυμήθηκα ένα ανέκδοτό του που το είχα ακούσει κάποτε και τον ρώτησα σχετικώς. «Α! τότε με τον τάδε και τον τάδε; Χμ... καθόμασταν που λες ένα βράδυ οι τρεις μας κάτω από τον πλάτανο, στο χωριό και κοβεντιάζαμε, είμαι βέβαια και εγώ πολυλογάς, αλλά αυτοί ήτανε κουρκουσούρες, εγώ λέω και κανένα αλατισμένο, αυτοί ούτε ήξεραν τι έλεγαν και δεν με άφηναν να ανοίξω το στόμα μου, ως που στο τέλος θύμωσα, είδα μια πέτρα κοντά μου, έσκυψα την πήρα και τους φώναξα «ωρέ θα μ' αφήσετε να κρ'ίνω κ' εγώ απόψε; ή θα... σας πετροβολήσω».

ΔΗΜ. Κ. ΚΟΚΚΑΛΑΣ

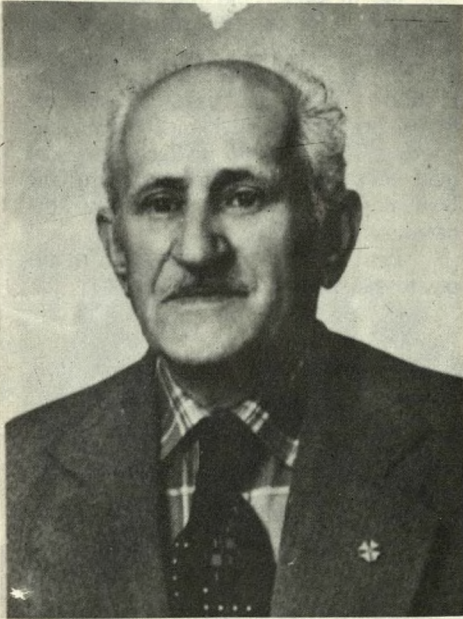
Ο γλεντζές Β. Κωστόπουλος με το νταούλι και οι Κ. Κοκκάλας, Κ. Ζαχαρόπουλος, Ι. Ζορμπαλάς, Σπ. Παπαδόπουλος, Ν. Κομματάς, ο Παπαθανάσης, Ν. Πλάκας (1926).

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ: ΦΙΛΟΠΡΟΟΔΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΝΕΩΝ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ (Ευρυτανίας)

Γράφει ο αείμνηστος Γιάννης Μανίκας

Στη Θεσσαλονίκη το 1928 ήταν αρκετοί Μικροκωρίτες με διάφορες επιχειρήσεις, όμως και πολλοί νέοι.

Σε φιλικές συναντήσεις που κάναμε νέοι Μικροκωρίτες, με τον Δ. Κοκκάλα ήμασταν και συγγάτοικοι, έβαλα το ζήτημα ότι πρέπει να βοηθήσουμε τα παιδιά του Σχολείου του Μικρού Χωριού, μια που εκεί είναι δάσκαλος για πρώτη φορά ο Γιωργάκης (έτσι ονομάζαμε το Γεώργιο

Παπαδή). Ενθουσιασμένοι έμειναν όλοι οι κωριανοί μας, ακόμα και Μεγαλοκωρίτες όπως ο Χαρ. Αραπογιάννης και Δερματιώτες.

Με τη βοήθεια, για την ορθογραφία, του Α. Παπαπερικλή, σκωρώσαμε το καταστατικό της οργάνωσης. Ενεγράφησαν μέλη όλοι οι Μικροκωρίτες με 10 δραχμές εγγραφή και 5 δραχμές συνδρομή μηνιαία. Σε συνεργασία μ' όλους ορίσαμε προσωρινή επιτροπή τριμελή από τους Δ. Πασπάλη, Δ. Κοκκάλα και Ι. Μανίκα. Κάναμε καταστάσεις Μελών, καταστ. Προσωρινής Επιτροπής, σαν ιδρυτές Εξελεγκτικής Επιτροπής με Πρόεδρο τον Γ.

Παπαδή, Ι. Κομμαά, Δ. Θάνο. Τα υποβάλαμε στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης για αναγνώριση της οργάνωσης. Αντίγραφο της αναγνώρισης στείλαμε και στην Νομαχία Μεσολογγίου. Ο Δ. Δερματάς ανέλαβε μαζί με τον Δ. Κοκκάλα και Γ. Μανίκα την αγορά και αποστολή γραφικής ύλης: τετράδια για όλες τις τάξεις, μολύβια, μελάνι, πέννες, χρώματα κλπ.

Γράψαμε επιστολές σ' όλους τους Μικροκωρίτες στην Αθήνα, Πειραιά, Αμερική, που όλοι με ενθουσιασμό ανταποκρίθηκαν και τον επόμενο χρόνο μεταφέρθηκε η έδρα στο Μικρό Χωριό.

Η Φ.Ε.Ν.Μ.Χ. ανέπτυξε εκπαιδευτική δράση σπάνια για κείνα τα χρόνια. Βιβλιοθήκη με αρκετά βιβλία και συνδρομητής στη Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια του Πυρσού, που τότε εκδίδονταν. Έδωσε θεατρικές παραστάσεις, που έρχονταν και από άλλα κωριά, περισσότεροι Μεγαλοκωρίτες. Εμβολίασε χιλιάδες δέντρα με τις μεγάλες τάξεις του Σχολείου, έφερε και μοίρασε δωρεάν στους κατοίκους εμβολιασμένα δενδρύλια. Ίδρυσε Γεωργικό Πιστωτικό Συνεταιρισμό, που σαν πρώτη του δουλειά για να προστατεύσει τα δάση, κατόρθωσε και πήρε άδεια από το Υπουργείο Γεωργίας, γιατί το Δασαρχείο Καρπεννησίου αρνούταν να δώσει, άδεια υλοτόμησης εκατοντάδων κυβικών για ξυλόδεσες και καδρόνια, για τις αράδες των κλημάτων και για τις κρεβατίνες, που μεταχειρίζονται οι κάτοικοι, στροπίνες δηλαδή χιλιάδες νέα έλατα. Την ξύλευση έκαμε ο υλοτομικός συνεταιρισμός Λάσπης. Συγχρόνως βγάλαμε και ξύλα για κινητή σκηνή θεάτρου και 4 μέτρων τάβλες για καθίσματα. Έκανε προμήθεια φαρμάκων γεωργικών και λιπάσματα. Ακόμα, μετά την απελευθέρωση, έκαμε ασβεσταριά με πρωτομάστορα τον Π. Μπάφλα.

Προμήθευσε τους κατοίκους γενικά με πατάτες, φασόλια, σιτάρι, καλαμπόκι, που φυσικά τα περισσότερα τα μεταχειρίστηκαν για τη διατροφή τους. Πήραμε και καλλιεργητικά δάνεια. Μια ακόμα δουλειά που καταπιόταν ο συνεταιρισμός ήταν να ηλεκτροφωτίσει το χωριό με το νερό του Κεφαλόβρυσου και για να πεισθεί η δημογεροντία θα λέγαμε, ο ασυρματιστής

Δ. Παπαδημητρίου με οικονομικά του Β. Χοντρού φώτισε με ηλεκτρικούς λαμπτήρες την πλατεία.

Για τον ηλεκτροφωτισμό κάναμε πλάνο και προϋπολογισμό. Ο Κωσ. Κωστόπουλος, που είχε ιδιοκτησία του τον ηλεκτροφωτισμό του Κεφαλόβρυσου Τρικωνίδας, αναλάμβανε το έργο με 150 - 200 χιλιάδες δραχμές: εγκατάσταση έργου και τοποθέτηση 150 λαμπτήρων στους δρόμους του χωριού. Όταν όμως ζητήσαμε την άδεια από το Υπουργείο, μας απάντησαν να καταθέσουμε 350 χιλ. στην Εθνική Τράπεζα για νάρθη αρμόδιος, να εκπονήσει νέο σχέδιο. Φυσικά παραιτηθήκαμε, γιατί οι προσφορές των δηλώσεων για μετοχές στην επιχείρηση έφτασε τις 250 χιλιάδες δραχμές μόνο.

Ωστόσο, οι κρατικοί σκοταδιστές δεν μου συγχώρεσαν αυτές τις πρωτοβουλίες. Το 1935 με τους αγώνες για την παλινόστηση της Βασιλείας κυκλοφόρησε μια διακήρυξη των διανοουμένων δικηγόρων, γιατρών, μηχανικών του Καρπενησιού.

Με συνέλαβαν και με την κατηγορία ότι διέφθερα τους νέους του χωριού, μ' έστειλαν στις στρατιωτικές φυλακές Λάρι-

σας.

Μού 'βαλε δικηγόρο ο Γιωρ. Δημόπουλος, που τότε υπηρετούσε εκεί. Έκαμα 15 μέρες απεργία πείνας, με αίτημα να μου καθορίσουν δικάσιμο και στο Στρατοδικείο, στην απολογία μου, ανέπτυξα τη δράση της Φ.Ε.Ν.Μ.Χ. Οι στρατοδίκες, και' επανάληψιν με ρώτησαν για τις γραμματικές μου γνώσεις.

Τέλος τους παρέπεμψα στο δασκάλο μου Γ. Παπαδή, που ήταν μάρτυρας και βεβαίωσε ότι δεν αποφοίτησα από την 6η τάξη γιατί ευκαιριακά με πήρε για να δουλέψω στην Αθήνα ο Γιάννης Κ. Ζορμπαλάς.

Με τη Δικτατορία του Μεταξά έκαναν το Χάνι (όπως ονομαζόταν) που ήταν η Βιβλιοθήκη και τα Γραφεία της Φ.Ε.Ν.Μ.Χ. Η Κοινότητα και οι Αρχές το απέδωσαν σε τυχαίο γεγονός, εγώ πιστεύω ότι ήταν προμελετημένο και κατά πάσαν πιθανότητα από τις ίδιες τις Αρχές, γιατί κάθε δικτατορία στρέφεται κατά της δημοκρατίας, της προόδου και των λαϊκών πρωτοβουλιών.

Γιατί, όταν οι λαοί ξυπνούν, οι τύραννοι πεθαίνουν.

Μικροχωρίτες και άλλοι Ευρυτάνες σε εκδρομή έξω απ' την Θεσσαλονίκη (1948)

ΕΝΘΥΜΗΣΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Γράφει ο αείμνηστος Μήτσος Πασπάλης απ' τη Θεσσαλονίκη

Θεσσαλονίκη, 1η Φεβρουαρίου 1990

Επειδή είναι επιθυμία μερικών φίλων να γράψω λίγα ή πολλά πράγματα απ' τη Θεσσαλονίκη που έζησα όλη τη ζωή μου το κάνω ευχαρίστως.

Δεν πρόλαβα να πάρω το ενδεικτι-

κό της 4ης τάξεως του Δημοτικού Σχολείου από το Μεγάλο Χωριό, διότι επιστρατεύτηκε ο αξιόλογος και άφθαστος δάσκαλος και αείμνηστος Γεώργιος Παπαδής και αμέσως ξενιτευτήκα για τη Θεσσαλονίκη που ήταν ο πατέρας μου.

Είμαι όμως ευχαριστημένος πολύ, διότι ο πατέρας μου πήγε μόνο ένα χρόνο στο Σχολείο και η μάνα μου μονολόπι δεν πήγε καθόλου, αλλά έμαθε να γράφει και να διαβάζει. Αριθμούς δεν έμαθε καθόλου.

Βρισκόμαστε στο έτος 1916 και ξε-

κινάμε απ' το χωριό με τον συγκαωρεμένο Σπύρο Πολύζο και απ' το Βελούχι ίσια πέρα φθάσαμε στου Στύρφακα ή στο Κούρνοβο για να πάρουμε το τραίνο.

Ακολουθήσαμε αυτή την πορεία, διότι τότε δεν υπήρχαν αυτοκίνητα για το Λιανοκλάδι.

Υπήρχε συγκοινωνία με άμαξα που την είχε ο Τρίψας με τρία στραβά άλογα. Ξεκινούσε από τη Λαμία με δύο άλογα και για να ανεβεί στο Κάψη έβαζε και το τρίτο το οποίο το άφηνε στο κάνι στη Λάσπη.

Την επομένη αν είχε ταξίδι το ξανάπερνε να ανεβεί τον ανήφορο και το ξανάφηνε στον πάτο του Κάψη που είχε χάνια όπως του Παπαρούμπα, του Μπανέιτσου και καναδυό ακόμα που δεν θυμάμαι τα ονόματα.

Εμείς λοιπόν διά της ευθείας από το Κούρνοβο πήραμε το τραίνο και φθάσαμε στη Λάρισα.

Εκεί μείναμε σε Ξενοδοχείο το βράδυ και το πρωί πήραμε το τραίνο και ήρθαμε στη Θεσσαλονίκη.

Εδώ βρήκα τον πατέρα μου που είχε ένα μικρό μαγειρείο επί της οδού 26ης Οκτωβρίου και έκανε πολλή δουλειά.

Κάθε πρωί έπαιρνα το καλάθι ανέβαινα στο τραμ και πήγαινα λίγο πιο κάτω απ' το Λευκό Πύργο και έπαιρνα ψάρια και έφκιανα όλες τις δουλειές εκτός από πιάτα.

Το βράδυ ο πατέρας μου έστρωνε και κοιμόταν απάνω στα τραπέζια. Εγώ κοιμόμουνα στο πατάρι και είχα παρέα τον χωριανό μας Χαράλαμπο Τριανταφύλλη.

Το στρώμα ήταν ένα κεραμάκι και το σκέπασμα μία κουβερτούλα και έμπαινε και λίγο χιόνι απ' τα κεραμύ-

δια, αλλά δεν έπαθα τίποτα. Το φθινόπωρο του 1917 έγινε η επανάσταση στη Ρωσία και αξίζει να γράψουμε ένα ανεπάντεχο γεγονός. Εδώ στη Θεσσαλονίκη ήταν εγκατεστημένος ο μεγαλέμπορος Ιωάννης Ζορμπαλάς επί της οδού Φράγγων και Κατούνη στο Μαζή Χάνι. Επειδή ο γιος του Κώστας ήταν βασιλόφρων σπκώθηκε ο Γιάννης Ζορμπαλάς και πήγε στην Αθήνα στον Υπουργό Νίδερ και έστειλε το γιο του Κώστα με άλλα Ευρωπαϊκά ή Ελληνικά Στρατεύματα για την καταστολή του κινήματος στη Ρωσία. Στη συνέχεια αγόρασε τη χρήση του εστιατορίου επί της οδού Μοναστηρίου αρ. 12 «Η ΩΡΑΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» και έκανε συνεταιίρο τον πατέρα μου. Αυτό το 'καμε με την ελπίδα να φέρει τον Κώστα Σιδέρη - που τον είχε γαμπρό από την κόρη του - και ήταν στην Κωνσταντινούπολη με μια καραμανλού, αλλά δεν τα κατάφερε και στη συνέχεια το ξαναπούλησε.

Εγώ εν τω μεταξύ έπιασα δουλειά σε ένα μεγάλο μπακάλικο που ήταν στην οδό Β. Βουλγαροκτόνου το όνομα του αφεντικού ήταν Θεόδωρος Βλαχοδήμας και απέναντι ακριβώς δούλευε ο Λαμπρομήτσος επίσης σε μεγάλο μπακάλικο των αδελφών Τσαλαβρά.

Από εκεί έφυγα και δούλεψα σε δύο-τρία μηχανουργεία, έδωσα εξετάσεις στον Ξηρομερίτη που ήταν προϊστάμενος του Μηχανολογικού στο Διοικητήριο και πήρα το δίπλωμα του πρακτικού μηχανικού.

Εκείνος που έφτιαζε πάρα πολλά ήταν ο Δημήτρης Δερματάς - τον οποίο δεν τον είδα ποτέ να φοράει παπούτσια! Όπως έδειξαν τα πράγματα δεν ήθελε να χάσει καιρό να δέσει τα παπούτσια του. Το αποτέλεσμα είναι ότι δεν ήταν μόνο εργατικός, αλλά ο άνθρωπος με μεγάλη προοπτική και του δόθηκε η ευκαιρία να επιλέξει δύο επιτελείς συνεργάτες. Ο ένας ήταν ο Σπύρος Πολύζος, ο άλλος ήταν ο Αθανά-

Οικογένεια Πασπάλη

σιος Πλάκας. Τον μεν Σπύρο Πολύζο τον εσέβετο τον δε Αθανάσιο Πλάκα τον φοβόταν. Διότι τον μεν Σπύρο Πολύζο τον είχε αφεντικό στην Κωνσταντινούπολη, τον δε Αθανάσιο Πλάκα διότι εκτός του ότι ήταν εργατικός πολύ τίμιος, αλλά και καλός διοικητικός και το σπουδαίο, ότι ήταν καλός εισπράκτορας των ενοικίων από τα πολλά σπίτια που είχε.

Δεν είναι αυθαίρετο το συμπέρασμα αλλά στηρίζεται στο ότι με τον Θανάση τον Πλάκα συχνή επαφή είχα.

Είπαμε τα καλά και διάφορα, ας πούμε και ένα αστείο. Κάποτε μου μετέφερε ο Δ. Δερματάς μια κατσαρόλα από την κουζίνα έξω στον πάγκο του έπεσε η κατσαρόλα με το ζεστό σπανακόρριζο στο πάτωμα που ήταν κάποτε

τισμεντένιο.

Εσκυψε τότε ο Δημήτρης και με τα χέρια φρόντιζε να μαζέψει το σπανακόρριζο, αλλά με την πρώτη κουφτιά κάρκε και φωνάζει το Φίλιππα το Μανίκα - που τον είχε υπάλληλο να βοηθήσει να το μαζέψουν, αλλά ο Φίλιππας τα είχε τειρακόσια και του λέει θα πάω να φέρω το φαράσι, τη σκούπα και τον τενεκέ με τα σκουπίδια. Και γυρίζει ο Δερματάς: "αυτά να τα κάνεις στο δικό σου σπίτι ή μαγαζί.

Εμφανίζεται και ο άλλος υπάλληλος Ανδρέας Αναστασόπουλος και του λέει, ορέ Καστανιώτη τι καμαρώνεις και δεν βοηθάς να μαζέψουμε το σπανακόρριζο. Αλλά και κείνος ήταν πόντιος και του λέει: Θα ταΐσουμε τους πελάτες χαλίκια και άμμο από το πάτωμα;

Σηκώθηκε όρθιος ο Μήτρος και σταύρωνε τα χέρια του για το συμβάν: Πω, πω τι ήταν αυτό το μεγάλο κακό που έπαθα.

Είχε τόσα ανέκδοτα ο Δ. Δερματάς που επί του παρόντος δεν μπορώ να τα

θυμηθώ διότι είμαι αδιάθετος.

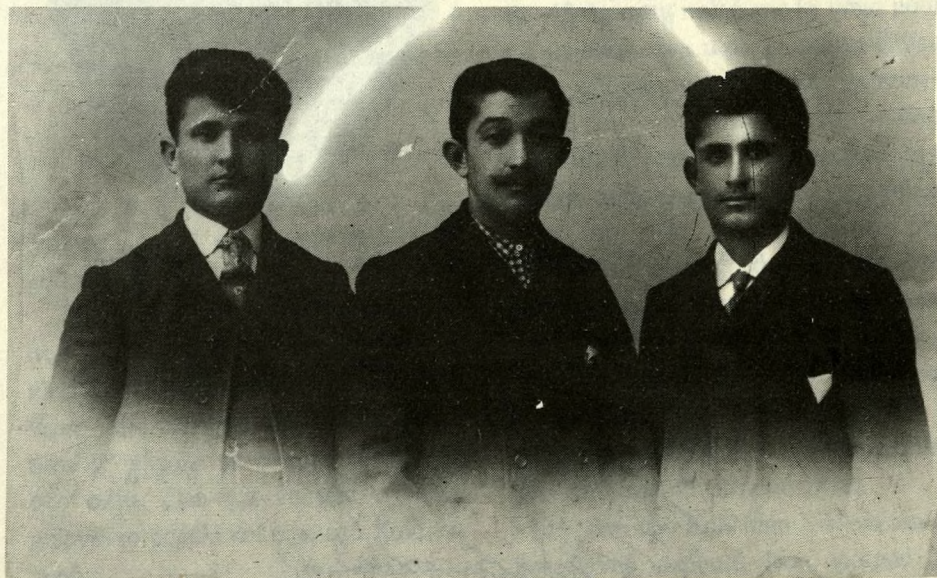
Το γεγονός είναι ότι: Τόση προκοπή και τόση περιουσία δεν έκανε κανένας άλλος κωριανός μας.

Ήταν και ο μακαρίτης ο πατέρας μου μικροεπαγγελματίας, αλλά: μουστάκια, κουζούρια, ελιά και βασιλιά, και, και, και τσούξιμο.

Ο Δημ. Ντελής ξέρει πολλά ανέκδοτα για το Δ. Δερματά αλλά είναι κατάκοπος χρόνια τώρα, διότι έσπασε το πόδι του ή τη λεκάνη στην κουζίνα του σπιτιού του και την νύφη την πληρώνει η γυναίκα του η Βασιλίου.

Η Βασιλίου είναι πραγματικός ήρωας, διότι όλοι έχουμε νεύρα, ο Μήτρος δεν έχει φρένα να τα φρενάει, αλλά είναι πολύ καλός.

Είπαμε για τον πατέρα μου, τον Δ. Δερματά αλλά και ο επίσης μακαρίτης Σπύρος Κουτσούκης είχε εγκατασταθεί στη Θεσσαλονίκη μετά την προσφυγιά της Πόλης όπου του έκαψαν ο Νεότουρκοι το μαγαζί που είχε με τον αδελφό του Γιάννη, που είχε το Μαγει-

Τριχιάς, Σπ. Κουτσούκης, Πασπαλάρης, Κων/πολη, 1910

ρείο στο Ζ.Ε.Σ. εργοστάσιο σιδηροδρόμων. Καλός επίσης ήταν και ο Χαράλαμπος Σ. Μαστρογεωργόπουλος για λίγα όμως χρόνια διότι ήταν στην Αμερική. Επίσης και ο αδελφός του ο Γιάννης, αλλά και αυτός για λίγα χρόνια.

Εκείνος που ήταν παγματικός γιουλμαξές ήταν ο Βαγγέλης ο Κωστόπουλος ο οποίος δεν έλειπε από γλέντι, από αρραβώνα από γάμο με το ωραίο του τραγούδι, το χορό και το καλαμπόρι.

Μας έλεγε μάλιστα ότι ήταν ένα παιδί και ο πατέρας έγινε παπάς η Παπαχαράλαμπος όταν έλεγε τα 12 Ευαγγέλια του έφεγγε με το κερύ και σαν παιδί που ήταν του ξέφευγε λίγο το κερύ και νευρίαζε ο πατέρας του και του είπε: «Φέξε βρε διάολε να βλέπω απόψε ποιός διάολος γέννησε τον άλλον».

Ήταν καλοκάγαθος και καρατατζής.

Γ' ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΟΥ

Β Ε Β Α Ι Ω Σ Ι Σ

Ὁ κάτωθι υπογεγραμμένος Ταγματάρχης Πεζ. Στεφανῆκος Ἰωάννης Διευθυντῆς τοῦ Ἐπιτελικοῦ Γραφείου Γ' Σώματος Στρατοῦ βεβαιῶ ὅτι ὁ ἄνωκ ο κ κ ἄ λ α ς Δ η μ ῆ τ ρ ι ο ς τοῦ Κ ω ν τ σ τ. ὑπηρετήσας παρ' ἡμῶν ὡς Δεκανεὺς Γραφῆος καὶ Δακτυλογράφος· ἐπὶ (22) εἴκοσι δύο μηνῶν ἐπιδείξας εἰς τὴν ἐργασίαν του ζῆλον, προθυμίαν, καὶ διαγωγήν ἑ ξ α ἰ ρ ε τ ὸ ν . -

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῆς 10 Μαρτίου 1926

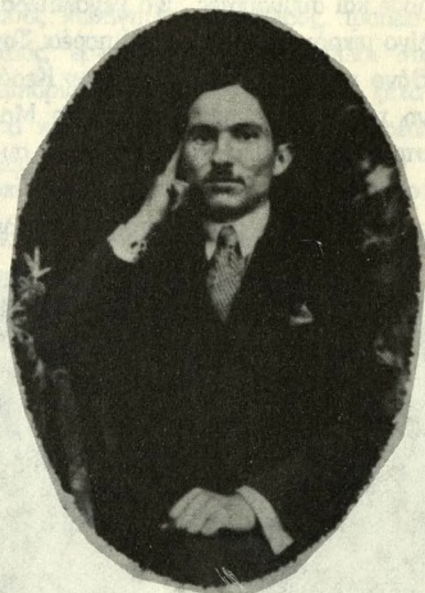
Ε. ΣΩΜΑΤΟΣ
Stefanos
Στεφανῆκος Ἰωάννης

Στεφανῆκος Ἰωάννης
Ταγμ. Πεζικοῦ

Ενα πέρασμα του χρόνου σαν παραμύθι

Γράφει ο αείμνηστος Δημ. Ντελής

Τα παιδικά μου χρόνια μέχρι 12 χρονών τα πέρασα στο αγαπημένο χωριό, που ακόμα ακόρταγα το νοσταλγώ. Η ξενοιασιά για φωλιές, σκίουρους, βερβερες, σκασιαρχία από το Σχολείο και πολλές φορές και από την εκκλησία με κανά ψεμαάκι στην μάνα μου την

Στέλινα που μ' έπιανε στα πράσα και μου τις έβρεχε κανονικά.

Μια φορά ανέβηκα σε μια καρυδιά στο Αμπελιώτικο αυλάκι, σπάζει το κλωνάρι και πέφτω μέσ' το αυλάκι στο νερό. Δεν θυμάμαι τώρα ποια γιαγιά ήταν μ' έβγαλε με σκουτιά μ' έστειλε στο σπίτι. Εγώ για να μην τις φάω παίρνω το βαρέλι και πάω στο Χάνι για νερό.

Γύρισα, τότε με είδε η μάνα μου, παιδάκι μου τι έπαθες, πιάνει με αλλά-

ζει, πρόθυμος στο ψέμα εγώ της λέω με έσπρωξε η Αφροδίτη ή το παιδί που τώρα μου φαίνεται είναι στο σπίτι του Πιστιόλη για να πάρει νερό και έπεσα στο αυλάκι.

Την άλλη μέρα θα πήγαινε να το μαλλώσει βλέποντας βρήκε εκείνη που δεν το θυμάμαι, μωρή Καλλιόπη τι κάναν στο παιδί σου, το γλύτωσα θα πνιγόταν. Πάλι τις έφαγα για να μη λέω ψέματα, εγώ όμως για να μην τις φάω ανέβηκα στα κεραμιδία και άρχισαν τότε να με παρακαλάνε, είδαν και έπαθαν να με κατεβάσουν.

Άλλη φορά πάλι έγραψα το όνομά μου στο έπιπλο της μηχανής Σίγγερ του πατέρα μου με το σουγιά. Η τιμωρία μου ήταν, πήρε μια κεριά τσουκνίδες την έβαλε στην ποδιά της (η μάνα μου) και με καλωσύνη τώρα με πιάνει δήθεν να με καϊδέψει, μου κατεβάζει τα παντελόνια μου και βάζει τις τσουκνίδες στον κώλο μου και κάνει κόμπο στο ζωνάρι, άρχισα να τρέκω και να τσιρίζω, πήγα στη θεία Μαρία Τσούμα την αδελφή της μάνας μου, με πήγε στη βρύση, με ένα σουγιά έκοψε τον κόμπο από το παντελόνι και μούβαλε τον πισινό κάτω από τη βρύση, να κακό μπελά νάκει παιδί μου τι σουκανε.

Εκανα μια βδομάδα να γυρίσω σπίτι μου, κείνη πάντα με προστάτευε.

Η μάνα μου Καλλιόπη Στέλινα και η Κωνσταντίω Δερματά (του γιατρού η γιαγιά) και η Μαρία Τσιούμα (της Πετρούλας η γιαγιά), ήταν αδελφές το γέ-

νος Νικολοπούλου.

Άλλη φορά ανέβηκα σ' έναν έλατο στο Πουρί. Η μάννα με την γιαγιά μου Πλακοθανάσaina, μανιά την φωνάζαμε

Η Στέλινα

τότε πολύ καλή με υπεραγαπούσε, ήταν πεθερά της μητέρας μου από τον πρώτο γάμο της τον Λευτέρη που πέθανε, χήρεψε πολύ μικρή και ξαναπαντρεύτηκε τον πατέρα μου τον Στέλιο. Ελεγε ότι το κωριό ήταν στην Τσίρη και το πανηγύρι γινόταν στον Αη-Γιάννη. Μαγειρεύαν φαγητά στα καζάνια κρέας και μοίραζαν σε όλους, που βρίσκονταν στην εκκλησιά. Μια φορά όμως ο μάγειρας που μοίραζε το φαγητό βάζοντας την κουτάλα να πάρει απ' το καζάνι φαγητό βγάνει ένα ανθρώπινο χέρι μαγειρεμένο. Και από τότε το θεωρήσανε θαύμα του Αη-Γιάννη και άρχισαν νησισίμο φαγητό στο πανηγύρι και σταμάτησαν το μοίρασμα. Αυτά μου τα διηγήθηκε ότι συνέβησαν στα χρόνια της.

Όπως μας τα διηγόταν ήταν πολύ λεβέντης ο πατέρας μου, φορούσε φουστανέλες και ακώριστοι φίλοι με τον Καλαιτζή το Δημήτρη, ήταν και

ψάλτης. Εγώ πολύ λίγο θυμάμαι ήταν καλωσυνάτος και τον έφαγε η ξενιτειά της Αμερικής και μεγαλώσαμε σαν ορφανά από πατέρα.

Τελικά στον έλατο κυνηγούσα βερβέρες τόσο μούκοβε, ανέβαινε η βερβέρα ανέβηκα κι εγώ, κάτι πήγε στο μάτι μου, βάζω το χέρι μου που ήταν από ρετσίνα, κολλάει στα μάτια μου κι είδα κι έπαθα να κατεβώ.

Στο Σχολείο τώρα είχα φίλους καλούς και συμμαθητές λίγο μεγαλύτεροι, λίγο μικρότεροι πάντα καλή παρέα: Τον Θάνο τον Τάκη τον Χρήστο τον Κεράνη τον Γιώργο, και τον Χρήστο Μαστρογεωργόπουλο και ξαδελφούς αυτού τον Γιώργο Δημόπουλο και Νίκο επιστήθιο φίλο μου, Μήτσο Πασπάλη

Το ζεύγος Ντελή

και άλλους που δεν θυμάμαι. Κοπέλλες τη Ραντζο Λενιώ, Κατσαδούρα Φρόσω και του Γιοργούλα Ελένη. Προτού αρχίσει μια χρονιά πηγαίναμε στο Μεγάλο Χωριό Σχολείο, γιατί εμείς δεν είχαμε δάσκαλο. Η παρέα από την «Τσαπουρνιά» με τροβαδάκια στο κλειδοπίνακο κλωτσιοτύρι, ή зуμαρόπιπτα,

λακανόψωμο ή πίττα, παίζοντας, γελώντας ή και τραγουδώντας. Εκεί όμως στο Μεγάλο Χωριό παίζαμε καβάλες και ένας Σταθοκόστας μούβαλε τρικλοποδιά και έσπασα τα πόδια μου, τώρα πως με φέρανε δεν θυμάμαι, μόνο θυμάμαι έκατσα ακίνητος για να γίνω καλά και λίγο κούτσενα απαραίτητα όμως.

Πάντως στο χοργιό μας για εκείνη την εποχή είχαμε μορφωμένους ανθρώπους καθηγητές, δασκάλους, τραπεζικούς, εργοστασιάρκας και άλλοι στο εμπόριο προοδευτικοί στα πάντα, ξέκασα και τον Λαμπρονήτισο της παρέας μας συμμαθητής.

Η δεύτερη γενιά έβγαλε πιο πολλούς επιστήμονες καμάρια του χοργιού μας ο ανηψιός μου λαμπρότατος επιστήμων Ιωάννης Δερματάς γιατρός που έβγαλε εκατό και πλέον μαθητές ουρολόγους του αξίζει ένα μεγάλο εύγε. Επίσης ένας εκλεκτός επιστήμων διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών και σύλλος του χοργιού μας που το φροντίζει σαν φωτεινός αστέρας ενα εύγε στον Μένιο Κουτσούκη που ήταν στη Θεσσαλονίκη κι αυτός, και συνεργάτες της Αδελφότητας που φέρνουν σε φως τις ρίζες των προγόνων μας ψάχνοντας σε Ανατολή και Δύση.

Τελειόφοιτος Δημοτικού 12 στα 13 χρονών.

Τώρα πια τα πράγματα αλλάζουν, έπρεπε να βγάλουμε το ψωμί μας μόνοι μας. Οπως όλοι πήραμε το δρόμο της ξενιτειάς. Έτσι κι εγώ με ετοίμασε η μάνα μου, λίγα ρουκαλάκια που είχα και ένα τσόλι τυλιγμένο σε ένα κιράμι το μισό στρώμα και το μισό σκέπασμα,

για μαξιλάρι το σακκάκι μου.

Επιλογή για καζάντισμα στη Θεσσαλονίκη, με παρέδωσε στον ανηψιό

Δ. Ντελής - Β. Σκορδα
αρθρωνιασμένοι (1950)

της Δημήτριον Δερματά και πρώτον εξάδερφό μου. Στις 19 του μήνα όμως περί τα μέσα φθινοπώρου μου φαίνεται με πήγε στο Καρπενήσι, μούδωσε τις συμβουλές της να μην κλέβω και να μην λέω ψέματα στον προστάτη μου, του είπε ώρα καλή σας και άμα δεν σε ακούει δώσε του και καμιά, δηλαδή σφαλιάρα, και γι αυτό το κατήρι του δεν το κάλασα.

Ταξιδέψαμε τότε με άμαξα του Τρίψα, που ήταν από το Μεγάλο Χοργιό. Μέχρι Λαμία κάναμε 2 μέρες και μετά τραίνο. Φθάσαμε στη Θεσσαλονίκη, ήταν τότε που η Θεσσαλονίκη καιγότανε στον Αγιο Δημήτριο, παντού φλόγες καπνού και στάχτες. Βλέπαμε στους δρόμους πλανόδιους πωλητές με γαϊδουράκια, μουλάρια, κάρα, άμαξες και ένα τραμάκι μέχρι την «Καμάρα» και

από εκεί και πέρα κωράφια ήταν και καμιά βίλα των πλουσίων.

Η πρώτη μου δουλειά μ' έβαλε ο προστάτης μου μπακαλάκι στον Σταύρο του Λαδά, εκεί είχε και παιδιά Μεγαλοκωρίτες, τον Κώστα τον Χονδρό και το Γιάννη τον Μπάστα Τριανταφύλλη κοργιανός μας. Τον μισθό μου τα μισά τάστελνα στον Θανάση τον αδελφό μου, ήταν στρατιώτης και τα άλλα μισά στην μάνα μου που είχε τις δύο αδελφές μου την Κωσιτούλα και την Φροσύνη. Εμάς ό,τι μας τάζιζε το μαγαζί μας έφθανε δεν

Δ. Ντελής με την γυναίκα του και την πεθερά του (1961)

μας έφθανε δεν είχαμε δικαίωμα να ζητήσομε.

Αργότερα άρχισε η οπιστοχώρηση της Σμύρνης. Τι είδαν τα ματάκια μου, βαποριές οι πρόσφυγες, κάλια πεινασμένοι, διψασμένοι, ταλαιπωρημένοι. Συνάμα κατέφθαναν και οι δικοί μας στρατιώτες, κουρελιασμένοι, ξυπόλυτοι, άλλος μισή κλένη κρέμεται, άλλος σχι-

σμένη κιλότα, άλλος σούρνοντας μισή αρβύλα, δεν μπορώ να θυμηθώ λόγω ηλικίας.

Τα ονόματα των πατριωτών μας θυμάμαι τον αδελφό μου Θανάση και τον Καρουφύλλη τον δάσκαλο από το Μεγάλο Κοργιό. Η γυναίκα του Λαδά ήταν η Θεοδώρα, αδελφή του Γιάννη Καρουφύλλη, ένας εξαιρετικός άνθρωπος η Θεοδώρα.

Τότες είχανε ή παντρεμένοι βοηθούσανε και τους φιλοξενούσανε στα σπίτια τους ώσπου να βρουνε δουλειά, αυτά είναι ατελείωτα που τώρα δεν έχω το κουράγιο να διηγηθώ περισσότερα.

Αργότερα ο ξάδελφός μου και προστάτης μου άνοιξε μαζί με τον Σπύρο Πολύζο μια ταβέρνα στην Τούμπα κοντά σε στρατόπεδο στην Αγία Βαρβάρα, χρυσές δουλειές με τους φαντάρους και εποικισμό.

Τότες με πήρε από το Λαδά στην δική του δουλειά, λίγο μεγάλωσα, θυμούμαι πολύ δουλειά, έβαλαν πόμπες κρασί, και αντί να βάλουμε στο κρασί νερό, η μια πόμπα γίνεται δύο. το λάστιχο μέσα για να μην πειράζει τα παιδιά είναι δυνατό το κρασί.

«Άκου Ντελή, βάλε το λάστιχο, μάζεψε και τις κουραμάνες από τα τραπέζια, ό,τι αφήνανε οι φαντάροι, εγώ υπάκουα στις διαταγές τις μισές κουραμάνες τις τρώγαμε εμείς τα παιδιά, οι άλλες μπαίνανε στους κεφτέδες. Εκεί όμως μας έπιασε ελονοσία, κάθε μέρα τρέμαμε και μετά ψηνόμασταν στον πυρετό. Ο Πολύζος είχε τότε το γιο του που τον έλεγαν Χαράλαμπο. Εκείνος πιο βαρειά από εμάς, δεν γλύτωσε πέθανε, ένα καλό παιδί και τον έντυσα

εγώ με έναν άλλον από την Καστανιά, δεν ξεύρω τι είχε, μαύρισε και τον κουκουλώσανε με ασβέστη.

Ο μακαρίτης ο Πολύζος μόνος του τότε δεν είχε πατριώτες όπως τώρα, ήπιε το ποτήρι το πικρό.

Αργότερα χωρίσανε οι δυο συνέταιροι, ο Πολύζος άνοιξε παντοπωλείο στο Καφέ - Κουλέ, πάνω από τον Αγιο Δημήτριο, ο δε προστάτης μου άνοιξε πάλι ταβέρνα στο Σταθμό στα γεφυράκια πήρε συνέταιρο και τον αδελφό μου Θανάση. Εδώ τώρα έχουμε και λίγα χνέρια, το αφεντικό Δερματάς είχε και λίγες κότες όμως κλέφτες υπήρχανε και τότε. Κάθε εβδομάδα μας έκλεβαν 2-3 κότες, ο μάστορας φύλαγε από μακριά βέβαια, γιατί από κοντά φοβόταν.

Κάποια ώρα πήραν τις κότες φύγανε οι κλέφτες, τουφεκάει με το δίκανο ο μάστορας, ξυπνάμε όλοι, τι έγινε να μάθεις τον κοιτοκλέφτη τούριζα μια τον έτσι ώσπου να καθουσκάσουμε εμείς έφθασε η Αστυνομία, τι έγινε εδώ τίποτα λεβέντες, να καθάριζα ένα διαλοτουφέκι και πισοκρότησε να με συγκωρείτε που τέτοια ώρα 2 νύχτα και με τα σώβρακα καθάριζα τουφέκι και να δεν είχα ύπνο λεβέντες μου.

Εκείνη την εποχή είμασταν πολλά παιδιά Μικροκωρτίαι και μη: ο γαμπρός του μάστορα Σταύρος Δερματάς, Φίλιππας Μανίκας, εγώ ο Ντελής, Μήτσος Δημόπουλος και ένας από την Καστανιά δεν τον θυμάμαι, αργότερα έγινε γαμπρός του Γρούμπα του Γιώργου και Σπύρος Μπιλέτας. Ο ύπνος ήταν στο πατάρι, το ζύπνημα γίνεται με ένα ποτήρι νερό ράντισμα στα κεφάλια μας από κάτω αναμμένα κάρβουνα στις φουφού-

δες θέλοντας και μη σπκωνόμασταν.

Λοιπόν μια μέρα χειμωνιάτικη ο μάστορας έπινε ένα κονιάκ να ζεσταθεί, λέει ο Καστανιώτης αφεντικό να πιω κι εγώ κανα κονιακάκι. Να μαθες άμα γίνεις αφεντικό να πίνεις. Ενα πρωί ο Καστανιώτης λέει στο αφεντικό τουλάχιστο να πιω τσαΐ. Τσαΐ να πεις λεβέντη μου, γέμιζε το ποτήρι κονιάκ, έβασε δίθεν και λίγο τσαΐ για να ακνίζει ως το μεσημέρι φέσι το αφεντικό και πάνε

Δ. Ντελής με αδελφή Καλλιόπη, Ροδάνθη Κυρίση, Ελ. Πολύζου (1932, Θεσ/νίκη)

να φέρουνε τα φαγητά στη βιτρίνα, κάνουνε καραμπόλα, κύνεται το πρασόριζο στο πάτωμα, ορμάει το αφεντικό με τα χέρια μαζεύοντας, όϊ, όϊ, χεράκι μου, να παλιοκαστανιώτη στο χοργιό σου ρίχνετε στάχτη στη στράτα να κιλάν τα γμάρια, ήταν σερβίρανε το πρασόριζο.

Ανα έβρισκε κανα σπίρτο, άλλος καμιά γόπα, έ μάστορα τι είναι αυτό το φαΐ, τι χρυσέ μου, να έχω ένα διάλο με το τσιγάρο στο χέρι πλέον να μη κα-

πνίζεις την ώρα που μαγειρεύεις.

Μια άλλη φορά αργά το βράδυ μπήκαν πελάτες να φάνε, τα φαγητά είχαν τελειώσει, ελάτε χρυσέ μου τι να σας δώσουμε, μόνο γιαούρτι, εκείνο ήταν ουρέ μάλιστα, τι γιαούρτι είναι αυτό αλμυρό, χρυσέ μου είναι μεταμεσονύχτιο, έτσι γίνεται το γιαούρτι.

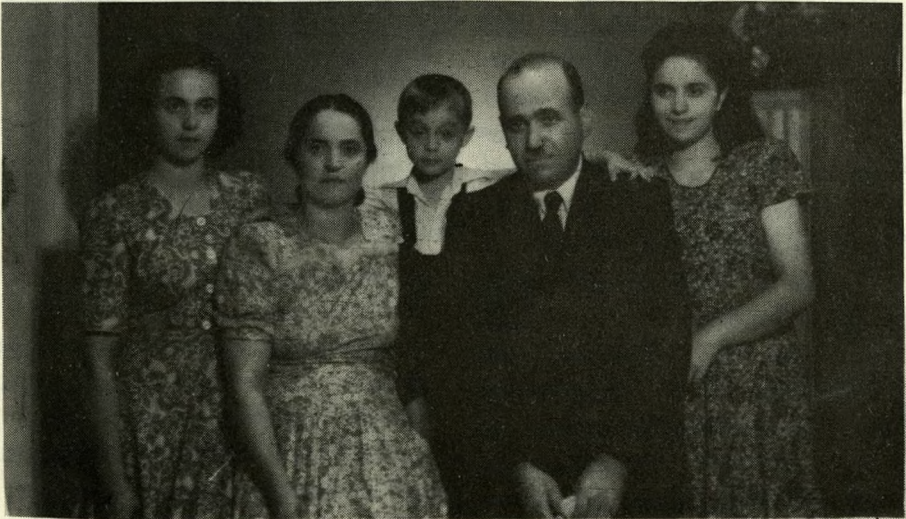
Και με το Φίλιππα τώρα έσπασε ένα ποτήρι, να τιζόρα σ' έφερα εδώ να μου καταστρέψεις το μαγαζί, καλά μάλιστα θα σ' αγοράσω όχι ένα δύο θα φέρω, πονηρός ο Φίλιππας φεύγοντας για την αγορά βάζει στην τσέπη του από τον πάγκο τρία ποτήρια, όταν γύρισε, έλα μάλιστα ένα έσπασα τρία σόφρα και έψαξα νάναι ίδια. Αμ' Φίλιππα είπα ένα αστειό μαθές.

Μια μέρα ο μάλιστα κι εγώ πήγαμε στην αγορά, εγώ κρατούσα το καλάθι ο μάλιστα με το μπαστούνι και τις καδένες στο γιλέκο, όπως φορούσανε την

εποχή εκείνη, κεμπάρης πάντα. Ψωνήσαμε, γυρίσαμε στο δρόμο κάποιος παραπάτησε, πέφτει πάνω σε μια βιτρίνα, σπάζει η βιτρίνα και βρίσκεται ο μαστορας πάνω στα χρυσαφικά, ορμάνε οι Εβραίοι αντίς τον κλέφτη μια και δυο στην αστυνομία.

Οι Εβραίοι να τον λυντζάρουνε τον κλέφτη, μπήκε να κλέψει μα χρυσέ μου δεν είμαι κλέφτης, εγώ είμαι έμπορος παραπάτησα κι έπεσα. Είδαμε και πάθαμε να γλυτώσουμε. Ακόμη ένα χνέρι:

Ηθελε να φέρει καρπούζια να πουλάμε στο μαγαζί, ο Θανάσης ο αδελφός μου που ήταν συνétaροι, διαφωνούσε γιατί τη νύχτα μας τα κλέβανε. Ο μάλιστα δεν άκουσε πήγε και τα φόρτωσε, τάφερε, ένα κάρο γεμάτο, τα αράδιασε έξω βέβαια δεν κωρούσανε στο μαγαζί, ο Θανάσης του λέει, έ τώρα ξάδελφε τη νύχτα θα τα φυλάξεις, ναι συνétaρε. Ο Μπιλέτας έστρωσε από τη

Οικογένεια Αθανασίου Πλάκα (Θεσ/νίκη 1950)

σίγουρη μεριά. Κι ο Δερματάς από την άλλη. Απ' εκεί όμως ήταν ένα ρεματάκι, ήρθαν οι κλέφτες τη νύχτα και με μια βέργα ξύλο, ποιός ξέρει τάρικναν στο ρεματάκι και όλα τα καρπούζια τάκλεψαν από τη μεριά του Δερματά, α μωρέ Μπιλέτα εσύ κάθεσαι δεν κατάλαβες τους κλέφτες από μέσα τα κλέψανε, ο συντάειρος τώρα, τα καρπούζια ήθελε να κρεωθούνε, αμ χρέωστα στη μερίδα μου τι να κάνουμε τα κέρδη έχουν και ζημιά.

Αργότερα κάνουνε πριοξενειά στον αδελφό μου Θανάση ο Δερματάς με τον Πολύζο για την κόρη του Πολύζου, την Μαργίτσα που ήταν στο χοργιό. Τότε έτσι ήταν οι πατεράδες κρίναν την τύχη των παιδιών και τούτο τόμαθε η μάνα μας κι ήρθε ταξίδεψε με τον Καρδαρά το Θανάση από το Δερμάτι, ένας κοντός με τις καδένες, πολύ κιμπάρης και πλούσιος. Κι αυτός στη Λάρισα όμως κατέβασε και τη μάνα μου να φάνε φεύγει το τραίνο με τις αποσκευ-

ές, ήρθαν με το επόμενο. Την πήραμε τη μάνα μου στο δωμάτιο. Το πρωί, το αναγκαίο, σήμερα τουαλέττα ήταν απέναντι από το μαγειρείο έξω.

Η μάνα μου πρώτη φορά σε πολιτεία το αναγκαίο είχε καθρέφτη... Ανοίγει την πόρτα έβλεπε τον εαυτό της νόμιζε ότι είναι άλλος κι έφευγε πήγαινε κι ερχόταν η καμμέντ. Κάποια ώρα την πήρανε ειδηση, να μωρέ παιδάκι μ' κάποια είναι μέσα ανοίγω την πόρτα με κοιτάζει και δεν φεύγει να κάνω κι εγώ το νερό μου. Την πήγα ανοίγω την πόρτα, της λέγω ο καθρέφτης είναι, έβαλε τα γέλια για το χνέρι.

Κάποια άλλη μέρα παρεξηγήθηκα με το μάστορα μούκει δώσει και μια γροθιά στο κεφάλι που το συνήθιζε, πετάω την ποδιά και φεύγω, το μαθαίνει ο Πολύζος και με φωνάζει στο μαγαζί ήταν μακαάλικο εκεί ήταν και ο Γιάννης Τριανταφύλλης και ο γιος του Πολύζου ο Γιάννης που σκοτώθηκε στην Αλβανία και άλλα παιδιά δεν τα θυμάμαι εκεί

Οι οικογένειες Ντελή και Σκορδα (Θεσ/νίκη 1954)

είχαμε πελάτες - μπέδες τους πηγαίναμε τα ψόνια στα σπίτια τους. Οι Τουρκάλες μ' έπαιρναν μέσα και με κερνούσαν γλυκά και σιγά-σιγά, έμαθα την τουρκική γλώσσα.

Ο μακαρίτης Πολύζος όταν είχαμε καιρό μας έκανε μάθημα πώς να γίνουμε καλά αφεντικά, εκεί έμαθα την «καλή μπακαλική». Υστερα πήγα στρατιώτης στη Λαμία ευζωνάκι, μετά στην Κομοτηνή, εκεί με βρήκαν ικανό, με στείλανε σε μια Σχολή στην Αθήνα και έμαθα ηλεκτρομηχανικός, γύρισα στην Κομοτηνή, πήρα το απολυτήριό μου και έκω το δίπλωμα ηλεκτρομηχανικού. Με χτύπησε το ρεύμα μια φορά δεν το ξανάπιασα καλώδιο στα χέρια μου. Ξέχασα να πω έφερε ο Πολύζος την γυναίκα του Πηνελόπη, βγήκαν έξω βόλτα, στο Διοικητήριο εκεί περνούσε τότε λατέρνα στολισμένη με πολλά μικλιμπήδια. Η Πηνελόπη μόλις την βλέπει πέφτει στα γόνατα σταυροκοπώντας, αχ Σπύρο μ' η Παναούλα, έλα βρε γυναίκα μ' έκανες ρεζίλι, γιατί Σπύρο μ' είναι η παναγιά... χνέρι κι αυτό. Στο διάστημα αυτό πήγαινα και στο χοργιό, παντρέψαμε την αδελφή μου Κωνσταντώ, την ψόνισα τα προικιά της, την πήγα νύφη στην εκκλησιά. Ήταν πολύ ;ομορφη, παντρεύτηκε τον καλωσυνάτο Χρήστο Μαστρογεωργόπουλο, άγιος άνθρωπος, καλός οικογενειάρχης, κάνανε παιδιά πολύ άξια, καλά οικογενειάρχες, όλα στην Αμερική, με παιδιά επιστήμονες. Τα αδέρφια μου όμως τα παρέσυρε η μανιασμένη θύελλα του χοργιού μας σκεπάστηκαν από απέραντους όγκους χώματα και λάσπη δεν χάρηκαν τα παιδιά και τα εγγόνια τους, αιωνία τους η

μνήμη.

Τώρα έρχομαι πάλι στον εαυτό μου. Γυρίζοντας από στρατιώτης έπιασα δουλειά στα Λαδάδικα σε ένα πατρικό κονδρικής πωλήσεως, έπαιρνα καλά λεφτά τότε γύρω στα 30-31 έφερε και ο Δερματάς την οικογένειά του, τα κορίτσια του πήγαιναν Σχολείο, μεγάλωσαν, είχε ένα σπίτι στην Νεάπολη καθόμασταν όλοι μαζί. Μεγάλωσαν τα κορίτσια του, η μια την φώναζε Κυρ-

Δ. Ντελής με την μητέρα και την σύζυγό του (1950)

ισογιαννάκη, την άλλη Κυρτισο-Κωστάκη σεβάσμιες και αυστηρές πάντα της εποχής εκείνης, έφερα κι εγώ την αδελφή μου Φροσύνη κάνα χρόνο ίσως και περισσότερο δεν θυμάμαι το Γιάννη ήταν μικρός τότε. Πέρασαμε μια αδελφική ζωή, η Ροδάνθη με την αδελφή μου, είχαν μικρή διαφορά ηλικίας, εγώ τη συνόδεψα παντού σινεμά, θέατρα τότε δεν ήταν. Πολλοί πατριώτες όσοι ήταν βλεπόμασταν συνδεδεμένοι

όλοι, ήταν ο Βαγγέλης Κωστόπουλος, αργότερα έφεραν τις οικογένειες ο Χρήστος Ζωγράφος, ο Καρδαράς ο Νίκος, ο Πασπάλης ο Νίκος, Γιορνάς, ο

Ο Δ. Δερματάς, η Πηνειώ Δερματά, και ο ανηψιός τους Νικήτας Κουτσούκης (Πλατύ 1945)

Χρήστος ή Πασπαλομάρω που την πα-
ντρέψαμε με τον Γιορνά το Λάμπρο,
κάνανε ένα γάμο πατριωτικό, από την
Καρύτσα ο γαμπρός, τους στεφάνωσε ο
Γιάννης Μαστρογεωργόπουλος, στη
βάπτιση όμως δεν ήταν ο κουμπάρος
και το πρώτο παιδί το βάπτισα εγώ το
1933 στους Αγίους Πάντες και η Μαρία
μ' έκανε τρεις μετάνοιες να πάρει το
παιδί της. Ο βαπτιστικός μου είναι ο
Δημήτρης Γιορνάς, τον στεφάνωσα το
1966 έκανε δυο παιδιά, τα βαφτίσαμε
από ένα η γυναίκα μου, το ένα το βγά-
λαμε Λάμπρο το άλλο Μαρία - Ευγενία.

Από καιρό σε καιρό, πηγαίναμε στο
χοργιό μας εκεί ανταμώνόμασταν όλοι
οι ξενιτεμένοι και μια φορά θυμάμαι
στήσαμε ένα γλέντι στον πλάτανο, εί-
χαμε τον Τσιόλκα από το Κλαψί με τον
Καραμούζα μεζέδες. Η Πηνειώ, ο μα-
καρίτης ο ξάδερφός μου χόρευε με το
ποτήρι στο κεφάλι, πήγαμε στις Λά-

μπρος το σπίτι μεζέδες και κει είμασταν
πολλοί χοργιανοί ξημερώσαμε, πήγαμε
στο Νικολό, εκεί χορό, γλέντι ως το
άλλο μεσημέρι, αξέχαστα χρόνια. Αχ
νάταν τα νιάτα δυο φορές, τα γερατειά
καμμία. Ξανά στη βιοπάλη. Το 1939
ανοίγω δικό μου μαγαζί στη Νεάπολη,
το 40 κηρύχτηκε ο πόλεμος, τόκλεισα
πήγα στην Αλβανία τραυματίστηκα από
βλήματα στα πόδια με φέρανε στην
Αθήνα. Μπήκαν οι Γερμανοί και εντολή
μας δώσανε φύλλο πορείας, πήγα στο
χοργιό για λίγο, ύστερα ήρθα πάλι
Θεσσαλονίκη, περίλαβα το μαγειρείο
του αδελφού μου Θανάση στο Σταθμό
ήθελε να πάη στην οικογένειά του στο
χοργιό. Από κει και πέρα άρχισαν τα
μαρτύριά μας. Κάθε μέρα βλέπαμε παι-
δάκια προσημένα στους δρόμους να πε-
θαίνουνε, γέρους και οι Γερμανοί
σκληροί τους κλωτσούσανε με την
μπότα κι άλλα πόσα είδαν τα ματάκια
μου. Πάλαιψα με μαύρη αγορά, πότε
νηστικός, πότε χορτάτος είχαμε όμως
καλή παρέα, μαζευόμασταν στο σπίτι
του Δερματά, ήταν ο Γιάννης φοιτητής
η Στεφανία αρραβωνιασμένη οι γονείς
τους στο Πλατύ, εμείς όμως μαζευόμα-
σταν και όλη η παρέα, φίλοι καλαμπου-
ρίζαμε την πείνα μας. Κάποτε κονόμισα
5 οκάδες πατάτες και λέγαμε θα φάμε
καλό φαΐ μα τη νύχτα τα ποντίκια πει-
νασμένα κι αυτά μας τις πήρανε όλες,
το πρωί χάθηκαν οι πατάτες ο ένας κού-
ταζε τον άλλον. Μην ξέροντας τι έπαθαν
σε μια άλλη στιγμή βλέπομε σε μια κα-
ραμάδα μια πατάτα, που καταλάβαμε τι
έγινε τη νύχτα όμως μας ξάφνιαζαν οι
Εγγλέζοι βομβάρδιζαν και όπου φύγει-
φύγει, τρέχαμε στα καταφύγια όλοι ξυ-

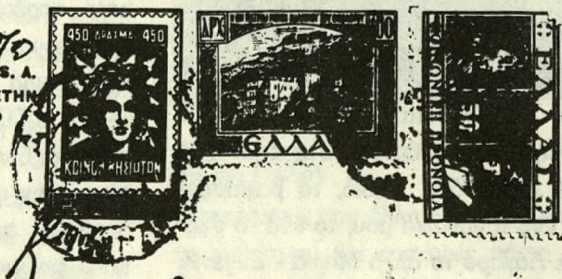
πόλυτοι κι άλλοι με μια παντούφλα. Παρ' όλα αυτά παντρέψαμε την Στεφάνια κάναμε και γάμο και γλέντι. Είμασταν αρκετοί πατριώτες όλοι κοργιανοί και μη νιώθαμε σαν μια οικογένεια όπου πηγαίναμε όλοι μαζί στο Σείξ-Σου, Γεωργική Σχολή, στους Ζωγράφου το αμπέλι, στη Σίνδο μαζευόμασταν, χορό, γλέντι. Μετά ελευθερωθήκαμε, το 49 γνώρισα τη γυναίκα μου σε μια αρραβώνα του Ανδρέα Γιουρνά. Σαν την είδα πολύ καλωσσύνη μου μπήκε στην καρδιά μου, έβαλα το μακαρίτη τον Γιαννόπουλο να κάνει την προξενιά. Χρόνος 1949, μήνας Οκτώβριος 29 και αρραβώνα 19.3 το 50. Ο γάμος μου στις 9.7. το 50. Αυτά από την ζωή μου στη Θεσσαλονίκη, έχω 72 χρόνια.

Δημήτρης Ντελής

Υ.Γ. Αγαπτιέ κ. Μένιο, εύχομαι νάστε όλοι καλά και πάντα να μας γράφετε το ωραίο περιοδικό «Μικροχωρίτικα Γράμματα». Διαβάζοντας νοιώθουμε το κάτι άλλο, μα ιδιαίτερα στην θέση μετα-

ξύ κοργιανών ξενιτεμένων και των Ευρυτανών. Ζούμε όλοι μαζί νοερώς δι-
νοντας το «παρόν», όπου κι αν βρεθού-
με. Σκαλίζοντας τα αρχεία μου βρήκα
ένα συμφωνητικό που είχα με το μακα-
ρίτη τον πατέρα σου. Ηθελε νάρθει
στην οικογένειά του στο κοργιό και μ'
άφησε το μαγαζί - μαγειρείο. Αν έχει
χρονολογική αξία πέραστο. Εγραψα και
αυτά που θυμάμαι αλλά δεν με βοηθάει
και πολύ η μνήμη μου. Είχα πολλά να
διηγηθώ, έζησα με τους τελευταίους της
10ετίας, το 1800 και εγώ είμαι της πρώ-
της 10ετίας το 1900, κοργιανοί μας και
μη. Όλοι αξιολογοί, κιμπάρηδες και ευ-
γενείς, όλοι με εκτιμούσανε, μ' είχανε
έμπιστο, πάντα συνεργαζόμασταν και με
τον Κώστα Ζορμπαλά δουλέψαμε το
καφενείο στο Σείξ-Σού, χρόνια πολλά
μαζί, και θα τόκανε ιδιοκτησία του, τότε
30 χρόνια παρά 1 μήνα, του έκανε δι-
καστήριο ο δήμος και του το πήρε.

Μαροκογιανόπουλο
G. A. KERANIS S.A.
FABRIQUE DE CIGARETTES "ETHN"
RUE D'ATHÈNES No 37/39
LE PIRÉE - GRECE

Δημήτριον Γ. Ντελήν
Ὀδοί Γιαννιζωῶν ἀριθ 1
Θεσσαλονίκη

Οι μαγαζάτορες - συνέταιροι Δ. Δερματάς και Σπ. Πολύζος με μερικά από τα παιδιά τους (Θεσσαλονίκη 1926)

23 Δευτεμβρίου 1934 Μικρῶ χω
ριό.

Υιέ μου Μίτσο ἔγραβα τὸ γράμμα
σου καὶ δὲν σοῦ ἔστειλα ἀμέσως.
Μὰς ἔγραφετὸν ὅτι ἀρόσιος ἢ μανιὰ ἀγῶ
δὲν ἀρόσιος. Αὐτὸς ὑγιάν ἔγραψε
ὄχι κατὰ τὸν Χρῆστον ἀλλὰ σὴν
θαδῆνα ἀλλὰ δὲν ξέρομε ἀνὸς θρίμι δου
λά. Μοῦ ἔγραφετὸν γὰρ τὸ γροσσόνια
ἀνὸς Λεχόνεψε Λεχόνεψε τὸν εὐαγγελί
ἕνα θαυδῶ. Μὰς ἔγραφετὸν ὅτι θαυδῶ
ἢ θαυδῶσις, ἀλλὰ θαυδῶ γὰρ τὸν μεθῶσι
ἢ τὸν μεθῶσι. ἔχει τὸν δέοντα αὐτοῦ
ἕνα ὄχι. Αὐτὸς τὸν Κωσιάντω
ἕνα τὸν θαυδῶ ἀλλὰ τὸν δέοντα καὶ
ἕνα ὄχι. ἔχει τὸν γὰρ σου γράμμα
δὲν ἔχω. Νὰ δοῦμαι τὸν δὲν μὰς
γράμμα καὶ ὁ Χρῆστος καὶ δὲν σοῦ
γράμμα.

Πατήριον
 Ημέρον τῆν 12^{ην} τῶν μηνῶν φεβρουαρίου
 1933 οἱ παῖδες συμβαλλόντων συλλογί-
 των τῶν ἑξῆς:

Οἱ πρώτοι τῶν συμβαλλόντων ἀποφασί-
 σθηκέτωσαν ἕως πρὸς τὴν κριτικὴν τῆν ἐν-
 κληθῆσαν παραστήματα τοῦ ἰδίου καὶ
 τῆς φοιτητικῆς Μουσῆς κυρίως παρὰ τὴν
 διακρίσιν αἰ. Γραμμῆ καὶ οὐδὲ ἀποφασί-
 σθηκέτωσαν ἐννοητικῶν Ν. Μωραϊνῆς καὶ Ἰωάν-
 νη Γεροῦ. Διευθυντικῶν Ε.Θ. Κ. πάλιν ἰδίως τὰ ἔργα
 τοῦ Μακρυγιάννη καὶ τοῦ δεύτερον τῶν συμβαλλόντων Δημι-
 τρίου Σ. Νικητῆ καὶ μεταβιβάζουσαν πᾶν δικαιώματόν
 τιν ἀπὸ τμήματος δεξιῶν τοῦ Διοικητικῆς διαμοσίω τῆς ὀ-
 πείας λαμβάνουσαν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν καὶ τῶν
 μαρτυρῶν Δημητρίου Ν. Πρασίνου καὶ ἰδὸν Πλάκα.

Τὰ ἑξῆς τὰ μέχρι τῆς 31 Ἰανουαρίου 1933 ἐκ τῆς
 ἑξήκω τῶν ἑξῆς καὶ ἄλλων περιλαμβάνουσαν τὴν πρώτην μελο-
 δίαν, βραβεία τῶν ποιητικῶν. —

Ὁ δὲ δεύτερος τῶν συμβαλλόντων ἀποφασί-
 σθηκέτωσαν οἱ ἀποφασί- σθηκέτωσαν καὶ ἀπὸ οἱ ἄλλοι γινώσκου-
 ντες τὸν ἑαυτοῦ Μακρυγιάννη. —

Ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν βραβείων πείσασθαι ἔργα
 ἰδιαίτην καλὴν καὶ ὁμοίαν διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν εὐνοίαν
 τῶν ἡσυχαστῶν παρὰ τῶν ἑξῆς.

Ὁ παρὸν συντάκτης ἔχει τὴν ἀποφασί- σθηκέτωσαν με-
 γαλοφύνη καὶ ἰδίως τῶν συμβαλλόντων καὶ τῶν μαρτυρῶν ἕως
 ἐκείνου ἀπὸ ἑν. Ἐν Αθήναις τῆν 1 Φεβρουαρίου 1933

οἱ μαρτυροῦντες
 Πρασίνου

οἱ μαρτυροῦντες
 Πρασίνου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΠΤΥΧΙΟΝ

ΤΕΧΝΙΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΜΗΧΑΝΟΥΡΓΟΥ

Ο *Καθηγητής Νεφελίτης Δημήτριος* του *Σπυριδίου*
 εκ *Μαθητή* *Γεωργίου* κάσεως 1921 παρεχελού-
 ται *επιτυχώς* τα θεωρητικά *μαθηματικά*
 μαθηματικά της *Α'* εκπαιδευτικής περιόδου του
 έτους 1921/22 εν τῷ ὄντι Κέντρου.

Ἐφ' ὃ χορηγείται αὐτῷ τὸ παρὸν πτυχίον τεχνίτου
 ηλεκτρομηχανουργοῦ.

Ἀθῆναι τῇ *20 Μαΐου* 1927

Ο
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

[Handwritten signature]

Αγαπητέ μου Μήτσο

Αγαπητέ μου Μήτσο

Υγιαίνομεν τό ὄμοιον ἐπιδομοῦ με
καί διά βᾶς. Τῆν ἔβυον καί τῶν ἐπι-
δοσῶν τοῦ κυρίου Μυλωνά ἀπό
τόν Ποταμωργίου ἔλαβον, ὅλλ' διότι
τά θυμῶτα δέν ἔχον ἀφοῦ
βγή μεταγραφή καί αὐτή ἦτο ἡ
ἀρχαιογραφία σου δέ βᾶς ἔβειλα ἀμέσως
τό ἀντιγράβον, ἐβωκείσθω δέ βῆμε-
ρα βᾶς τό ἀποστῆνω, ἔδωκα δέ
εἰς τόν μεταγραφοῦσθαι δρχᾶς 46
καί 5 δρχᾶς εἰς τῶ γραμματεία το
καί ὅταν εὐνοῖσθω βεῖετα. Ἄπο
τῶν μελέρας σου καθῶς καί ἀπό τῶν
δισκῶν σου χαίρεισθω. Τῶ μερῶσθω
μάντεσθω βτό χωρίο, ἐβῶ δέν θᾶ ἔ-

θῶ καίνα ταξιδᾶι; } εἰς χαίρεισθω
Ἀνδρέας Νηλεῖσθω.

تصديق

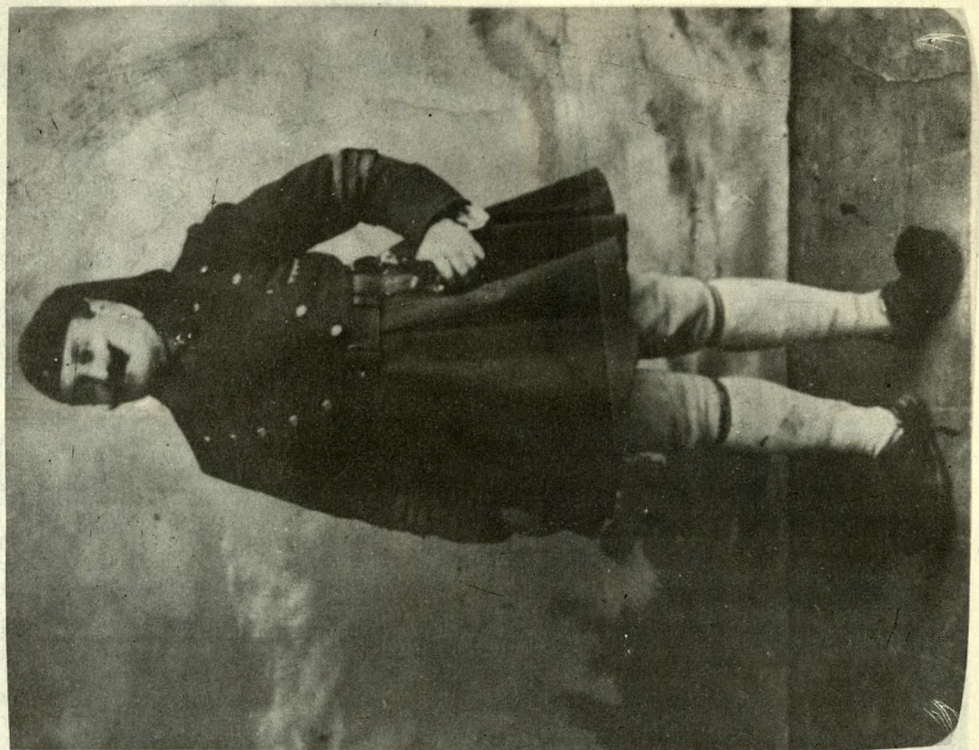
Nous soussigné Consul Royal d'Espagne
à Constantinople, chargé de la protection des sujets Hellènes
déclarons par la présente que *Spyridon Nixita*
Kontionkis, âgé de 35 ans, de la com-
mune de *Karpenisi*
est immatriculé dans le registre de ce Consulat Royal
comme protégé Espagnol. Nous en conséquence toutes
les Autorités de l'Empire ottoman, aide et protection dans la
Ville de Constantinople et ses environs.

En foi de quoi nous avons apposé notre signature et le
sceau de ce Consulat Royal le 14/27 Jovit 1917

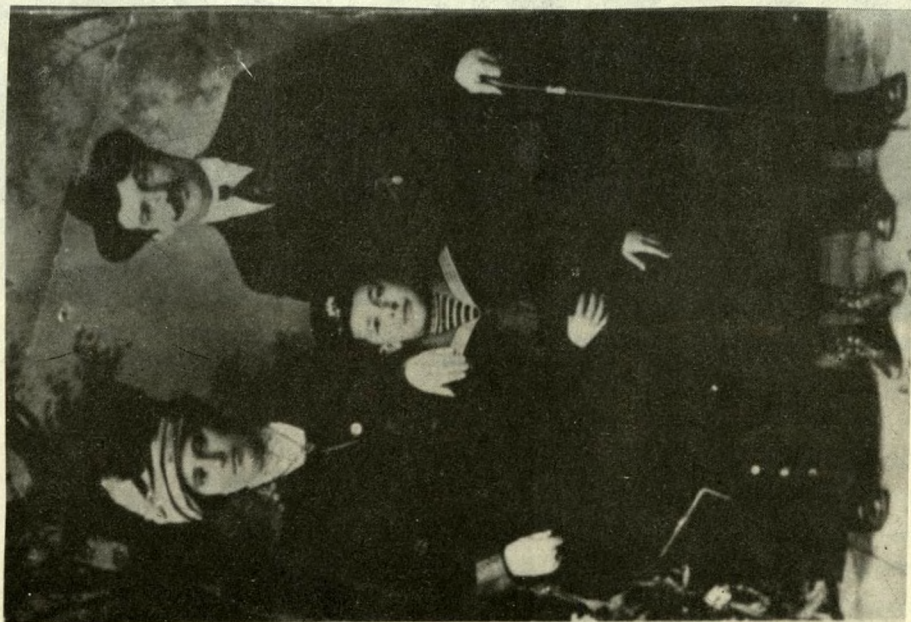
Le Consul Royal d'Espagne

Domicile *Husdar Pascha*
Profession *ouvrier*
Signature *Antonio Salgado*

حامل ورقه پیمان دولتی تبعه سندن واسطه ایاری دولت
تبدیل اولوب درسعات اسپانیا قونسولوسو.
فوس دفتر تده مقصدی
تصدیق اولتور.

Ο Σπ. Πολύζος εύζωνας (1909)

Το ζεύγος Κων. Κοκκάλα με τον γιο τους Δημήτριο, στον Πειραιά (1912).

Η Παπαχαραλαμπίνα με τους 3 γιους της και τον γαμπρό της Δ. Δερματά στην Πόλη (1911)

Καθιστοί: Αλ. Κουτσούκης, Δ. Λιάπης, Ν. Μίχως. Ορθιοί: Π. Μαστρογεωργόπουλος και Ι. και Ν. Κουτσούκης (Θεσ/νίκη 1951)

Ν. Κουτσούκης και Β. Ζωγράφος (1950)

Ν. Δεματάς, Π. Μαστρογεωργόπουλος, Ι. Κουτσούκης (1950)

Ο Χαρ. Μαστρογεωργόπουλος με Μικροχωρική νεολαία στο Ρετζίκι (1.3.59)

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Γράφει ο Δημ. Σ. Δερματάς

Στη Θεσσαλονίκη εγώ πήγα το 1930. Με πήρε ο Χαρ. Αραπογιάννης που ήταν μπαισανάκης του πατέρα μου. Αυτός ήταν διευθυντής του πρατηρίου της εταιρίας ΧΡΩΠΕΙ.

Ημουνα τότε 15 χρονών.

Αν και ήταν ακόμη πρόσφατη η απελευθέρωσή της και τουρκόφερνε ακόμα, για μένα ήταν ένας άγιος κόσμος φανταστικός, αφού δεν γνώριζα άλλον τόπο από το χωριό μου και το Καρπενήσι που πήγα για ένα χρόνο στο σχολείο, το σχολαρχείο.

Το μαγαζί που δούλευα ήταν στην οδό Κομνηνών δίπλα στην αγορά του «Μοδιάνου». Θέλω με λίγα λόγια να αναφερθώ πως ήταν η ζωή τότε εκεί.

Η Θεσσαλονίκη είχε χαρακτηριστεί και πταν η φτωχομάνα της Ελλάδος, γιατί η ζωή ήταν φθηνότερη εκεί εν συγκρίσει με άλλα μέρη της Ελλάδας και τούτο γιατί, ήταν περιοχή πολύ παραγωγική και τα προϊόντα λόγω του ότι δεν υπήρχαν πολλά μεταφορικά μέσα να μεταφερθούν σε μακρινές αποστάσεις, σε άλλες πόλεις κατέληγαν στην αγορά της Θεσσαλονίκης.

Η Θεσσαλονίκη πολιτικά ήταν το βαρόμετρο της πολιτικής ζωής της Ελλάδος. Εκεί έρχονταν οι πολιτικοί αρχηγοί για τον πρώτο τους λόγο και ανάλογα με την ανταπόκριση που είχαν στο λαό επηρεαζόταν η εκλογική μάχη.

Θυμάμαι το Λευτέρη το Βενιζέλο το 1931 που ήρθε με το βαπόρι και μίλησε

στην πλατεία Αριστοτέλους από το Ξενοδοχείο Μεντιπεράνεαυ.

Όπως και σήμερα έτσι και τότε υπήρχαν οι δύο μεγάλες παρατάξεις, Φιλελεύθεροι και Λαϊκοί. Ο Βενιζέλος ήταν μεγάλος ρήτορας και δημαγωγός, θυμάμαι όταν ανέφερε τον αντίπαλό του Παναγή Τσαλδάρη κασμουριόταν, γιατί τον χαρακτήριζε τον Τσαλδάρη, ότι είναι κοιμισμένος και τον εαυτό του έξυπνο. Ιδεολογικά αυτές οι δυο παρατάξεις, το μεν λαϊκό κόμμα (που λεγόταν και ' ευφημισμόν Λαϊκό όπως λέμε το ξύδι γλυκάδι), εκπροσωπούσε το μεγάλο κεφάλαιο, τη μεγαλοαστική τάξη και τους βασιλιάδες.

Το άλλο το Φιλελεύθερο υποτίθεται ότι εκπροσωπούσε τους μικροαστούς, επιχειρηματίες και προοδευτικούς. Η κατεύθυνσή τους όπως και πάντοτε γίνεται (και όλων των πολιτικών σχηματισμών γιατί υπήρχαν και άλλα κόμματα μικρότερα, του Καφαντάρη, του Παπαναστασίου, του Κονδύλη, του Μεταξά, όπως επίσης και το ΚΚΕ). Επηρεάζονταν και κατευθύνονταν από τον ξένο παράγοντα. Και αυτό είναι το δυστύχημα για την Πατρίδα μας και το λαό μας, γιατί οι ξένοι έπαιζαν και παίζουν το παιχνίδι τους κατά τα συμφέροντά τους και μεις τρωγόμαστε. Το μαγαζί που δούλευα το μεταφέραμε από την οδό Κομνηνών στην οδό Τσιμισκή 2. Τον Αραπογιάννη τον μετέθεσαν από την Θεσσαλονίκη στον Πειραιά στο κεντρι-

κό. Εγώ φοβόμουν να μην με διώξουν ύστερα από αυτό και δούλευα σκληρά, για δύο. Τροφοδοτούσαμε με χρώματα και φάρμακα που έβγαζε το εργοστάσιο. Μακεδονία, Ηπειρο, Θράκη και Αλβανία. Όλα αυτά πέραναν από τα

Δ. Ντελής και Δ. Γεωργόπουλος. Στη μέση ο Δ. Σπ. Δερμαάς (Καφεζυθοπωλείον Σείχ-Σου 9/8/1931)

χέρια μου. Το προσωπικό του μαγαζιού αποτελείτο από τον Διευθυντή που ήταν ο Ανδρέας Καραμεσίνης, τον χημικό Κων. Τσίρο, τον Λογιστή Ιωαννίδη, τον Φαρμακοποιό Διονύση Μυλωνά και μένα. Όλοι αυτοί ήταν Δημοκρατικοί. Ο Κ. Τσίρος βγήκε Δήμαρχος με 54% ψήφους το 1969 και τον έδιωξε η χούντα. Ο δε Δ. Μυλωνάς που ήταν συνδικαλιστής βγήκε βουλευτής το 1958. Φυσικό ήταν να επηρεασθώ από αυτούς τους ανθρώπους και τις ιδέες τους.

Ακόμα η Θεσσαλονίκη είχε μαζί με την Καβάλα το μεγαλύτερο αριστερό κίνημα, καπνεργάτες και λοιπούς εργαζόμενους. Με τον ενθουσιασμό της νιότης και μαζί με άλλους φίλους εργαζόμενους από τα μαγαζιά και φαρμα-

κεία, καθώς και από το Σύλλογο ερασιτεχνών ζωγράφων που είχαμε ιδρύσει, λαβαίναμε μέρος σε όλα τα συλλαλητήρια. Η αντιπαλότητα μεταξύ των δύο μεγάλων παρατάξεων για την κουτάλα την εποχή εκείνη 1934 - 1935 ήταν μεγάλη. Αυτό οδήγησε στη συμφωνία του Σοφούλη με το ΚΚΕ για το ενιαίο μέτωπο εναντίον του δεξιού κόμματος. Σε μια συγκέντρωση στην Πλατεία Ελευθερίας που μιλούσε ο Σοφούλης πήγαμε και μεις και φωνάζαμε.

Τα μέσα καταστολής τότε ήταν η έφιππος κωροφυλακή με τις σπάθες. Με χτύπησαν και με συνέλαβαν μαζί με άλλους και μας πήγαν στο τμήμα και μας πήραν τα δακτυλικά αποτυπώματα.

(Πού να φανταζόμουν τότε αυτός ο μέγας Δημοκράτης Σοφούλης θα ήταν πρωθυπουργός το 1947, και μαζί με άλλους και κατ' εντολήν των συμμάχων τους Αγγλοαμερικανών θα φτιάχναν τη Μακρόνησο για να βασανίζουν εμάς που το μόνο σφάλμα μας ήταν ότι πολεμήσαμε για την ανεξαρτησία και ελευθερία της πατρίδας μας από τους ξένους κατακτητές στην κατοχή).

Το 1936 παρουσιάσθηκα στο 31ο Σύνταγμα Θεσσαλονίκης για να υπηρετήσω την θητεία μου, μας πήγανε για εκπαίδευση στο Κιλκίς, εν τω μεταξύ μεσολάβησαν τα γεγονότα στο εργατικό κέντρο Θεσσαλονίκης που σκότωσαν τους εργάτες, άρchiσαν φασαρίες, και μας φέραν εμάς χωρίς να τελειώσουμε την εκπαίδευση, για ενίσχυση των αστυνομικών τμημάτων.

Τότε έγινε η δικτατορία του Μεταξά τον Αύγουστο του 1936. Θυμάμαι ο διμοιρίτης μας το κλάμα που έκανε όταν

μάθαμε το γεγονός.

Όλη την θητεία μου την υπηρέτησα στο 31ο Σύνταγμα, 2ο Σώμα Στρατού, και μετά την εκπαίδευση σιπάρκης και σιπιστής. Απολύθηκα το 1938 πήγα πά-λι στην εταιρεία που δούλευα να πιάσω δουλειά. Εγώ πριν πάω στρατιώτης και διότι ήμουν καλός στη δουλειά μου έπαιρνα και' εξαίρεση υψηλό μισθό 3.000 δρχ. το μήνα την εποχή εκείνη είχα ακόμα και αρκετά τυχερά. Όταν ξαναπήγα στη δουλειά μου μου κατέβα-σαν το μισθό 1.900 δρχ., τότε υπήρχαν οι συλλογικές συμβάσεις, πήγα στον επόπτη εργασίας να διαμαρτυρηθώ, ήρ-θε αυτός στο μαγαζί, εν τω μεταξύ στο μαγαζί στείλανε από την Αθήνα έναν υπάλληλο, άνθρωπο καφίε και είπε στον επόπτη αυτός για μένα ότι είμαι κομμουνιστής.

Αυτό μόλις το έμαθα εγώ είχα και το προηγούμενο με τα αποτυπώματα, πανικοβλήθηκα, δανείστηκα λιγα χρή-ματα από το φίλο μου Ντελή, τα παρά-τησα όλα ρούχα κλπ. και έφυγα για το χωριό χωρίς αποζημίωση για τα χρόνια που δούλευα.

Εγραψα γράμμα στον διευθυντή του εργοστασίου που μου είχε ανεβά-σει το μισθό για την απόδοσή μου και μου έκανε πίστωση και άνοιξα μαγαζί με χρώματα και διάφορα στη Λαμία.

Αυτά ως προς την πολιτική ζωή της εποχής εκείνης.

Τώρα πως ήταν η ζωή μας τότε, πως διασκεδάσαμε. Υπήρχαν οι κινηματο-γράφοι, πρώτης προβολής, Διονύσια, Ηλύσια, Πάτε, το Αλκαζάρ, 2ης προβο-λής Αιτικών, Πάνθεον, Σελεντιι, Μο-ντερν κλπ. και πολλοί θερινοί.

Ερχονταν θέατρα από την Αθήνα. Ο Αργυρόπουλος, ο Λογοθετίδης, Οι-κονόμου, Δράμαλης, Καντιώτης, η Κρε-βατά, η Κοτοπούλη με την Κυβέλη. Θυ-μάμαι μια παράσταση που δινόταν στο θέατρο του λευκού Πύργου όταν συ-

μπράτανε αυτές οι δυο μεγάλες πρωτα-γωνίστριες και παίζανε το έργο Μαρία Στιούαρτ. Η Κοτοπούλη ήταν μεγάλο ταλέντο, αλλά πολύ άσχημη γυναίκα σε αντίθεση με την Κυβέλη που ήταν πολύ όμορφη.

Το ρόλο της βασίλισσας Ελισάβετ τον έκανε η Κοτοπούλη ενώ η Κυβέλη ήταν η Μαρία Στιούαρτ. Την ώρα που η Ελισάβετ θα έπαιρνε την απόφαση για την εκτέλεση της Στιούαρτ βγήκε στη σκηνή η Κοτοπούλη που έπαιζε το ρό-λο. Είχε τόσο δραματικό ύφος που δεν ακουγόταν στην αίθουσα ούτε ανα-πνοή. Εκείνη τη στιγμή κάποιος από τη γαλαρία έβαλε τα γέλια.

Το κακό που έγινε δεν περιγράφε-

ται και το ξύλο που έπεσε στο δράστη από τους φοιτητές.

Εκείνος που είχε μεγάλες επιτυχίες στη Θεσσαλονίκη, ήταν ο Αττίκ με τη Μάντρα του με τα ωραία νούμερα που είχε και τα μοναδικά τραγούδια του και με τη συμμετοχή του κοινού σε διάφορα. Θυμάμαι μια φορά είχα πάρει κι εγώ μέρος όταν κάναμε την μίμηση φωνής ζώων, εγώ έκανα το δαρμένο σκυλί και την κρεμασμένη γίδα.

Επίσης έπαιζαν τα Καλουτάκια σε διάφορα νούμερα στα διαλείμματα των κινηματογραφικών έργων και η Σοφία Βέμπο που τραγουδάγε επίσης στους κινηματογράφους. Ταβέρνες πολλές δεν ήταν τότε στη Θεσσαλονίκη, υπήρχαν όμως τα ουζάδικα με τους πολλούς μεζέδες. Εμείς, η παρέα μας από φίλους που είμασταν στο σύλλογο ερασιτεχνών ζωγράφων και συναδέλφους από τα γειτονικά μαγαζιά πηγαίναμε παρέες-παρέες 5-6 και πηγαίναμε μετά τη βόλτα που κάναμε το βραδάκι στην οδό Αγίου Δημητρίου που γινότανε το νυφοπάζαρο για το σχετικό φλέρτι, τις περισσότερες φορές αθώο και πλατωνικό.

Που να τολμήσεις αν δεν είχες καλό σκοπό να προχωρήσεις με τα κορίτσια.

Τα ήθη ήτανε πολύ αυστηρά τότε, υπήρχε ο πατέρας του κοριτσιού και ο κέρβερος αδερφός.

Ευτυχώς που υπήρχαν και οι παραβαρδάρικες περιοχές με τον αγοραίο έρωτα που προσφέρονταν πληθωρικός.

Πηγαίναμε λοιπόν στο ουζάδικο του Πέτρου στο Κουλέ Καφέ και πότε στην αγορά του Μουδιάνου, παραγγέλναμε από ένα караφάκι ούζο ο καθέ-

νας και υπήρχαν τόσοι μεζέδες και χορταίναμε με αυτά και μετά τραγούδι και καντάδα με τα σουξέ της εποχής από τον καλικέλαδο Χρήστο Παπαδόπουλο που τον είχαμε και πρόεδρο του συλλόγου ερασιτεχνών ζωγράφων έπαιζε και πολύ ωραία κιθάρα.

Αλλα χαρακτηριστικά μαγαζιά φαγάδικα ειδικά σε ωρισμένα είδη ήτανε τα πατσατζιδικα που διανυχιτέρευαν προπαντός στην οδό Εγνατίας. Τα σουτζουκάδικα 3 μαγαζιά στην οδό Ρογκοπή. Η μπουγάσσα κρέμα στην οδό Εγνατίας. Τα γκιουβetsάκια στο εστιτόριο Βυζάντιο στο πίσω μέρος του Αλκαζάρ. Το ζαχαροπλαστείο στη διασταύρωση Εγνατίας και Αγίας Σοφίας με τα γλυκά, ταουκγιουκτσού, ραβανί, ασουρε. Χωριανοί μας τότε στη Θεσσαλονίκη ήταν ο Δερματάς Δημήτριος πατέρας του γιατρού, ο Πολύζος ο Σπύρος στα μαγαζιά αυτών πέρασαν πολλοί Μικροκωφίτες και δούλεψαν από πολύ παλιότερα, αυτοί ήτανε στη Θεσσαλονίκη και η καπνοβιομηχανία στην Αθήνα όπου πήγαιναν οι περισσότεροι χωριανοί. Ο Δημήτρης ο Κοκάλας, ο Στέφανος Κουμπούρας, ο Κώστας Ζορμπαλάς, που είχε το εξοχικό κέντρο Σείξ Σου.

Είχε υπάλληλο το Δημήτριο Γεωργόπουλο (Γιώτα), τις Κυριακές και γιορτές πηγαίναμε ο Ντελής και γω και δουλεύαμε. Ο Μανίκας ο Γιάννης, ο Νίκος Δημόπουλος, ο Μήτσος Πασπάλης, ο Μήτσος Ντελής, ο Κώστας Γιώτας, ο Γιάννης και Κώστας Παπαδήμας, ο Θανάσης ο Πλάκας, ο Μένιος και Γιάννης Πολύζο, οι Ζωγραφαίοι.

Η συνηθισμένη παρέα μου ήτανε με τον Νίκο Δημόπουλο, τον Πασπάλη

τον Μήτσο, τον Μένιο τον Πολύζο (ο οποίος ήταν λιγάκι φιγουρατζής και μελαλής όταν μέθαγε ήθελε να βάζει τον Νίκο τον Δημόπουλο να χορεύει τσάμικο, άσχετα αν το μαγαζί τα επέτρεπε αυτά, και το Δημήτρη Ντελή με τον οποίο τα μαγαζιά που δουλεύαμε ήταν κοντά 50 μέτρα το ένα από το άλλο και πολλά βράδια ανταμώναμε οι δυο μας πηγαίναμε στην ταβέρνα του Λαδά στην οδό Μητροπόλεως και κει με μπακαλιάρo για μεζέ και τα κατοστάρκια τη ρετσίνα ερχόμαστε στο κέφι και το ρίχναμε στη φιλοσοφία για τα εγκόσμια και υπερκόσμια.

Με τους άλλους τις περισσότερες φορές συναντιόμαστε στο μαγαζί του Πλάκα του Θανάση που ήταν πρώτης τάξεως μάγειρας και προ παντός καθαρός. Εκεί στην παέα μας έρχεται καμμιά φορά και ο μπαρμπα Δερματάς με τον οποίο καλά τα περνάγαμε όταν κουτσοπίναμε, αλλά στο τέλος ήθελε να μας ακολουθεί εμάς τους νέους που είχαμε και άλλα ενδιαφέροντα.

Πολλές φορές πηγαίναμε στα σπίτια του Κατσάνου του Γιώργου και του Λάμπρου Γιουρνά που είχαν παντρευτεί τις αδελφές του Πασπάλη που μας φιλοξενούσαν για κρασάκι, ακόμα για το πόκερ και χορό.

Κοινωνικά και πολιτιστικά η Θεσσαλονίκη εκείνο τον καιρό επηρεαζόταν πολύ από το εβραϊκό και προσφυγικό στοιχείο. Οι Εβραίοι ήταν περίπου 50.000, αυτοί είχαν το σημαντικότερο μέρος του εμπορίου στα χέρια τους.

Πάμπλουτοι έμποροι με βίλλες για σπίτια από το Λευκό Πύργο μέχρι το Αλατίνη υπήρχαν όμως και οι φτωχοί

εβραίοι υπάλληλοι, μικροπωλητές, καμάληδες κλπ., αυτοί κατοικούσαν προς το μέρος του Βαρδαριού.

Οι πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία ήτανε διασπαρμένοι παντού και με τη ζωντάνια τους και την εργατικότητα και το κέφι τους δίνανε ξεχωριστή ζωή στη Θεσσαλονίκη.

Υπήρχαν ακόμα οι γηγενείς και παλαιοελλαδίτες που έκαναν διάφορα επαγγέλματα.

Γενικά η Θεσσαλονίκη ήτανε το εμπορικότερο κέντρο ίσως όλης της Ελλάδος. Τροφοδοτούσε τη Μακεδονία, Θράκη, ακόμα και τα Βαλκάνια, η Σερβία είχε ελεύθερη ζώνη στο Τελωνείο.

Πολιτιστικά η Θεσσαλονίκη δεν είχε τότε διακεκριμένους πνευματικούς ανθρώπους, συγγραφείς, ποιητές, μεγάλους ζωγράφους, παρ' όλο ότι υπήρχε δίψα για μάθηση από τους νέους.

Στην Αθήνα υπήρχαν το Πολυτεχνείο, αίθουσες εκθέσεων κλπ.

Στη Θεσσαλονίκη η ΧΑΝΘ (Χριστιανική Ένωση Νέων Θεσσαλονίκης), είχε δημιουργήσει μια σχολή ζωγραφικής, αλλά ήτανε απρόσιπα για τους εργαζόμενους τις ώρες που λειτουργούσε.

Χώρος εκθέσεων δεν υπήρχε πουθενά, οι ζωγράφοι που ερχόνταν από την Αθήνα εκθέτανε στα διάφορα ξενοδοχεία και προπαντός στα Μεντιπεράνια, που ήτανε το μεγαλύτερο τότε.

Υπήρχε ένα μαγαζί στην οδό Τιμισκή. Εγώ από τα πρώτα χρόνια μου, η λαχτάρα μου ήτανε η ζωγραφική.

Όταν πήγα στη Θεσσαλονίκη, όπου και να πήγαινα για δουλειές του μαγαζιού που δούλευα πέρναγα από αυτό το μαγαζί, και κάζενα τις βιτρίνες του. Εκεί

γνώρισα έναν καλό ζωγράφο τότε τον Ωρακίδη, τον παρακάλεσα και πήγαινα στο εργαστήρι του να παρακολουθώ και με δέχτηκε για κάμποσο καιρό.

Μετά γνώρισα άλλο ζωγράφο στο εστιατόριο του Μπάρμπα Δερματά τον Χρήστου. Ο Μπάρμπα Μήτσος του είχε αναθέσει να κάνει μια εικόνα τον αρχάγγελο Μιχαήλ για την Αγιά Σωίθρα του χωριού. Ετσι πήγα και σ' αυτού του εργαστήρι κάμποσο καιρό, φτιάξαμε και τον Αρχάγγελο Μιχαήλ του Μπάρμπα Μήτσιου. Τον φέρανε στο χωριό και τον πήγαν στην εκκλησία, αλλά ο Άγιος ήταν λίγο αδύναος στο σώμα για να χωρέσουν και τα φτερά στο ξύλο της εικόνας. Στο χωριό το παρατήρησαν αυτό και το ανέφεραν στο Μπάρμπα Μήτσιο, ο οποίος διαμαρτυρήθηκε έντονα στο ζωγράφο γιατί έφτιαξε τον άγιο αδύνατο και δεν τον έφτιαξε λίγο κονιρότερο σαν τον ίδιο.

Από τα παιδιά που γνώριζα βρέθηκαν 3-4 που είχαν το ίδιο ενδιαφέρον με μένα για τη ζωγραφική, αποφασίσα-

με να κάνουμε ένα σύλλογο ερασιτεχνών ζωγράφων, ήταν το 1934, προπαγανδίσουμε την ιδέα, η οποία είχε τέλεια επιτυχία. Σε λίγο διάστημα γίναμε 80 μέλη, αγόρια και κορίτσια με τα χρήματα που δίναμε για συνδρομή ενοικιάσαμε αίθουσα, πήραμε καθηγητή που μας δίδασκε σχέδιο, χρώμα, ανατομία κλπ., κάναμε εκδρομές, συγκεντρωθήκαμε για χορό στα σπίτια των πιο ευκατάστατων. Αυτά τα δύο-τρία χρόνια είναι τα καλύτερα της ζωής μου. Υστερα επιστρατεύτηκα, έφυγα, άρον-άρον από τη Θεσσαλονίκη και απο κει και πέρα άρχισε ο Γολγοθάς. Αλβανία, Κατοχή, Αντίσταση, Μακρόνησος, κατατρεγμός.

Πράγματα που τα έζησαν οι περισσότεροι Έλληνες όσοι δεν μπορούσαν να συμβιβαστούν με την υποτέλεια και τον καφιεδισμό.

Τώρα στα γεράματα θυμάμαι με νοσταλγία, τα λίγα ωραία χρόνια που πέρασα στην όμορφη Θεσσαλονίκη.

Δ. Δερματάς

Η Μικροχωρίτικη παροικία σε πρωτομαγιάτικη εκδήλωση (Σίνδος 1955)

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Η ΦΤΩΧΟΜΑΝΑ

Γράφει η Βιργινία Δημοπούλου (Ζωγράφου)

Ετσι ονομάστηκε η πόλις των 2.300 ετών η Θεσσαλονίκη, η πόλη του Μ. Αλεξάνδρου και του Θερμαϊκού.

Σ' αυτήν την πόλη βρήκαν καταφύγιο όλοι εκείνοι που κατεστράφηκαν τα νοικοκυριά τους πλούσια ή φτωχότερα στις πόλεις της Μ. Ασίας, την Κωνσταντινούπολη, την Σμύρνη, τους Αγ. Σαράντια και όλα τα παράλια της και τα δέχτηκε στην αγκαλιά της με αγάπη και στοργή σαν τη φτωχή Μάνα, που όσο και αν είναι φτωχή δεν αρνείται ποτέ τα παιδιά της.

Μέσα σ' αυτούς ήταν και ο πατέρας μας Χρήστος Ζωγράφος από το Μικρό Χωριό Καρπενησίου.

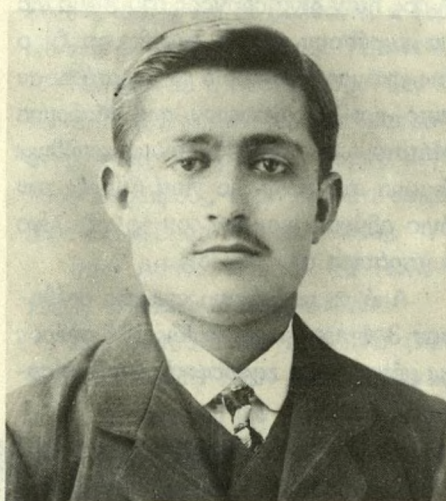
Εφυγε παιδάκι 10 - 12 χρονών, πήγε πρώτα στην Αθήνα από φτωχή και πολύτεκνη οικογένεια να πάει στα ξένα να ζήσει και να βοηθήσει και την οικογένειά του, έτσι και έκανε.

Από την Αθήνα πήγε στην Κωνσταντινούπολη με την βοήθεια κάποιου συγχωριανού του και εργάστηκε ως Μπακαλόπαιδο φωνάζοντας «Μπακάλης ήλθε», και αν δεν έκανε σεφτέ δεν είχε το δικαίωμα να γυρίση στο μαγαζί να φάει τσάι και ελιές, αυτός ήταν ο νόμος που επικρατούσε στα Μπακάλικα τότε. Με την μεγάλη του όμως εργατικότητα και τιμιότητα προόδευσε και δημιούργησε εκεί το Francaise Bakal δηλ. το Γαλλικό παντοπωλείο που ήταν υπερσύγχρονο όχι για τα τότε μα και για τα τωρινά χρόνια αρκεί να σας αναφέρω ότι εκτός από Ταμεία κλπ., είχε

μέσα αναβαντόρ για να μεταφέρει τα τρόφιμα στην αποθήκη και από την αποθήκη στο κυρίως μαγαζί.

Την 1η αυτή φωτογραφία την έβγαλε τότε σ' ένα μεγάλο δρόμο του Πέραν.

Αργότερα αφού πήγε αρκετές φορές σε πολέμους που είχαν ξεσπάσει στην Ελλάδα επιστρέφοντας εργάστηκε στον παπού μας Αθ. Καρδαρά από το Δερ-

Χρ. Ζωγράφος (1885 - 1955)

μάτι που τότε τον εξετίμησε και τον έκανε γαμβρό του στην κόρη του Φρόσω.

Εκει συνεργάστηκε με τον κουνιάδο του Ν. Καρδαρά έως το 1922, που ήλθαν και αυτοί με άλλους πρόσφυγες διωγμένοι από την Βασίλισσα των Πόλεων και τα μαγαζιά τους για να βρουν καινούργια τύχη στην Θεσσαλονίκη.

Τους δέχθηκε κι αυτούς η φτωχομάνα. Φρόντισαν και βρήκαν ένα μικρό

μαγαζάκι στο κέντρο της πόλεως κοντά στον Αγ. Δημήτριο στην οδό Σωκράτους και Φιλίππου. Εκεί άρχισαν πάλι να εργάζονται σκληρά να ζήσουν οι ίδιοι και να στέλνουν και στις οικογένειές τους στο χωριό.

Με την οικονομία τους, την εντιμότητά τους και με τη σύμπνοια που είχαν κατάφεραν αργότερα το 1926 και αγόρασαν το μαγαζί και σπίτι μαζί να έχουν ένα δωμάτιο να κοιμούνται διέυρυναν και μεγάλωσαν το μαγαζί και πλάι άνοιξαν ταβέρνα.

Στη 2η φωτογραφία διακρίνονται ο θείος Ν. Καρδάρς, ο πατέρας μας, ο Γεώργ. Πασπαλάρης από το Δερμάτι, ο

Ιω. Γιαννόπουλος που τώρα είναι συχωρεμένοι και ο Δημ. Σκορδός που ζη και έχει Μικροχωρίτισσα την Μαρία Κουφαλιώτου.

Όλοι δημιούργησαν δικά τους μαγαζιά και περιουσίες και αναδείχθηκαν σε εξαιρετικούς νοικοκυραίους. Εκεί φιλοξενήθηκαν και εργάστηκαν πολλά παιδιά απ' όλη την Ευρυτανία. Στην Ταβέρνα πουλούσαν εξαιρετική ρετσίνα που έφτιαχναν μόνοι τους από σταφύλια που έπαιρναν από κάποιους Έλληνες εκ Βουλγαρίας, οι οποίοι είχαν έρθει και φύτεψαν αμπέλια ειδικά για ρετσίνα και κρασί.

Το 1932 πουλιόταν το κτήμα αυτό

Μπροστά στο μαγαζί Ζωγράφου - Καρδάρ

και το αγόρασαν μαζί με την αποθήκη, πίσω και μπροστά 2 δωμάτια και κουζίνα, όπως φαίνεται στην 3η φωτογραφία. Αυτό το αξιοποίησαν με στέρνες και παπιτήρια για τα σταφύλια και εγκατάσταση παραγωγή τσίπουρου.

Το κτήμα βρισκόταν έξω από το Αλατίνι. Εκεί τον Σεπτέμβριο - Οκτώβριο γινόταν πανηγύρι. Γυναίκες πολλές από την Καλαμαριά πρόσφυγες που ήταν μια φτωχή τότε περιοχή της Θεσσαλονίκης έρχονταν για τον τρύγο, γέμιζαν τα κοφίνια και στα παπιτήρια, όπου 2-3 άνθρωποι πατούσαν και έτρεχε μέσα στις στέρνες.

Στη συνέχεια τραβούσαμε τον Μούστο και γεμίζαμε βαρέλια 500 οκάδων και έμεναν τα τσίπουρα για να γίνει αργότερα το δεύτερο πανηγύρι, το ψήσιμο στα καζάνια του τσίπουρου, πολύ χαρά, αλλά και πολύς κόπος. Πολλοί συγκωριανοί μας πέρασαν από εκεί γεύθηκαν τα ωραία σταφύλια, σύκα και την ωραία ρετσίνα και θα θυμούνται.

Στο διάστημα 1932 - 1940, ένας, ένας κατά εποχές, ήρθαμε όλη η οικογένεια στη Θεσσαλονίκη για να ζήσουμε συγκεντρωμένοι πλέον.

Αφού λοιπόν ξέσπασε ο πόλεμος φεύγουμε από το σπίτι της Θεσσαλονίκης για να γλυτώσουμε τους βομβαρδισμούς και μαζί με άλλους συγγενείς και κωριανούς μας πήγαμε εκεί όπου άλλοι έφυγαν και μείναμε εμείς. Εκεί προβλέπονταν όμως στερήσεις και πείνα. Ο πατέρας μας που είχε δοκιμάσει και άλλους πολέμους άρχισε να προμηθεύεται από όπου μπορούσε σιτάρι, κριθάρι και ότι άλλο εύρισκε. Αφού μάλιστα προβλέπονταν να μείνουμε για καιρό να ζούμε την αγροτική ζωή πήρε δυο κασίκες και κότες, ώστε να μην μας λείπει τίποτα.

Με την εισβολή των Γερμανών κατέρρευσε το Αλβανικό Μέτωπο και οι φαντάροι όποιος μπορούσε να πάει στο σπίτι του πήγαινε.

Η αφοικία Ζωγράφου στο «Αμπέλι»

Εκεί σε μας ήρθαν δυο παλληκάρια και μας παρεκάλεσαν να μείνουν κοντά μας, γιατί ήσαν Κρητικοί και δεν μπορούσαν να πάνε στην Πατρίδα τους.

Εκεί μαίνονταν οι μάχες κι έτσι έμειναν μαζί μας μέχρι που τελείωσε η κατοχή. Στη Θεσσαλονίκη εκείνον τον καιρό δεν υπήρχε μεταφορικό μέσο γι αυτή τη διαδρομή Αμπέλι, έξω από το εργοστάσιο Αλατινί με το σπίτι και μαγαζί, το παίρναμε με τα πόδια γι αυτό αναγκαστήκαμε να πάρουμε ένα γαϊδουράκι με ένα μικρό κάρρο «Σούστα» που μπορούσε να μεταφέρει 4-5 άτομα, σκέτο μπιμπελό. Αυτό οι Γερμανοί το χάζευαν και το καμάρωναν και ένα βράδυ σουρούπωμα ένας απ' αυτούς που ήταν σκνίπα στο ποιτό τους πλησίασε, ήταν ο πατέρας μας και ο αδελφός μου Παναγιώτης και αφού τους έβαλε το πιστόλι στο αυτί άφησε να οδηγήσουν μέχρι το κτήμα, όπου απαιτούσε να δοκιμάσει κι άλλο ποιτό, αλλά του είπαν No Vin (όχι κρασι).

Εμείς τα κορίτσια θυμάμαι πήγαμε

και κρυφτήκαμε στα κλήματα. Αυτός έτρωγε τα σταφύλια κι έλεγε goote, goote η μανούλα του έλεγε «goote και τον κακό σου τον καιρό».

Μετά τη λήξη του Εμφυλίου μαζευτήκαμε πάλι στο σπίτι στη Σωκράτους.

Στο κτήμα αυτό πηγαίναμε το καλοκαίρι. Επίσης την Καθαρά Δευτέρα με τα σκορδάκια τα κρεμμυδάκια, ελπές, ταραμά, καλβά, καθώς και την Πρωτομαγιά με το ψητό στη σούβλα, όπως φαίνεται στην 4η φωτογραφία. Εκτός της οικογένειας ο Νίκος Ζωγράφος και Βάγιας, τα ξαδέλφια Πασπαλάρης από Δερμάτι, Πασιόπουλος από Ανδράνοδα, Βλάχος από Ανδράνοδα. Βέβαια όλοι δεν ζούν και στην 5η φωτογραφία η οικογένειά μας και τα μικρά παιδιά που γυρίζουν τη σούβλα, τώρα βέβαια είναι μεγάλα. Το κτήμα τώρα έγινε ο μεγάλος δρόμος που ενώνει τη Θεσσαλονίκη με τη Χαλκιδική.

Αυτά από την ωραία Θεσσαλονίκη

Με εκτίμηση

Βιργινία Δημοπούλου Ζωγράφου

Η Μικροχωρίτικη παροικία σε εκδρομή στο Αμπέλι

ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΕΣ

Γράφει ο Δημήτριος Σκορδάς

Θεσσαλονίκη 11 Ιουνίου 1991

Αγαπυτέ μου κ. Μένιο χαιρέτε

Δασκαλόπαιδο ακόμη το 1928 η μοίρα αλλά και η φροντίδα του πατέρα του αγαπητού μου φίλου Θανάση μακαρίτη Νίκου Καρδαρά με έφεραν στη Θεσ/νίκη..Στην αρχή δεν δούλεψα στο δικό του μαγαζί. Με πήρε αργότερα..Φτωκή και πολυμελής η οικογένειά μου με έστειλαν οι γονείς μου εδώ στην Θεσ/νίκη να βρω την τύχη μου. Δύσκολα τα χρόνια και φυσικά πολύ δυσκολότερα τα χρόνια που τα μοναδικά εφόδια γιά μένα τότε δεν ήταν παρά το χαρτί της 4ης Δημοτικού και ένα τσιόλη το μισό σκέπασμα και το άλλο μισό στρώμα που με ξεπροβόδισε η μακαρίτισσα η μάνα μου, στο μαγαζί του μακαρίτη Καρδαρά και Ζωγράφου..Κάθησα μέχρι την Κατοχή .Σκληρή δουλειά στο μπακάλικο.Πολύωρη γιατί τότε δεν υπήρχε ούτε Τετάρτη ακόμη, ούτε και Κυριακή και τα ψώνια των πελατών τα πηγαίναμε στα σπίτια τους.Μέσα σε αυτό το μαγαζί

πέρασα τα εφηβικά μου χρόνια και κάτω από σκληρές συνθήκες δουλειάς.Έφαγα ψωμί και τα αφεντικά μου καθοδηγώντας με μου έδειξαν το σωστό δρόμο και μου διεμόρφωσαν το χαρακτήρα μου,αφού ήμουνα γιά χρόνια μακριά από τους γονείς μου..Τους θυμάμαι πάντα με ευγνωμοσύνη γιά τις συμβουλές τους και τα καλά τους λόγια και τους θεωρώ δεύτερους γονείς.

Στην Κατοχή έκανα το μεγάλο άλμα .Άνοιξα δικό μου μαγαζί φυσικά πάνω στην τέχνη που έμαθα,το παντοπωλείο.Τώρα τα πράγματα ήταν πιά δύσκολα,σαν αφεντικό δυσκολεύτηκα πιά πολύ από υπάλληλος.Η Κατοχή,η έλλειψη τροφίμων,το κυνηγιό των Γερμανών,τα λιγοστά οικονομικά μου με έφεραν πολλές φορές σε δύσκολη θέση.

Δεν με λύγισαν όμως,απεναντίας καλύβδωσαν την θέλησή μου και αν και έχασα τον αδελφό μου και συνεργάτη Αριστείδη, έκανα σε κάμποσο χρονικό διάστημα μεγαλύτερο ιδιόκτητο

Αρραβώνες Δ. Σκορδά - Μ. Κουφαλιώτη (20.1.57)

μαγαζί και αργότερα ακόμα μεαλύτερο και σύγχρονο. Απ' τα πρώτα χρόνια γνώρισα εδώ και ξεχώρισα τους Μικροχωρίτες.

Μετά την κατοχή επιστρατεύτηκα και μετά που απολύθηκα συνεργάστηκα με το μακαρίτη Χαράλαμπο Μαστρογιωργόπουλο για αρκετό διάστημα! Αγαπώ όλους τους Μικροχωρίτες, αισθάνομαι σαν συγχωριανός και οι σχέσεις μου ανέκαθεν εδώ, ήταν και είναι αγαθές και σφιχτές.

Αργότερα παντρεύτηκα βέβαια την Μικροχωρίτισσα γυναίκα μου Μαρία

Κουφαλιώτη, είναι το μεγαλύτερο γεγονός της ζωής μου γιατί στάθηκε πολύ τυχερός. Και τώρα αγάπησα και το Μικρό Χωριό που δεν υπάρχει καλοκαίρι που να μην πάμε, και μάλιστα για 2-3 μήνες. Το επάγγελμα πλησιάζουν 15 χρόνια που το εγκατέλειψα. Ζω συνεχώς στη Θεσσαλονίκη με τις αναμνήσεις της ζωής μου, συνταξιούχος πια. Και μες τα μάτια μου βλέπω Μικρό χωριό, αλλά και Χελιδόνια που σκαρφά-λωνα μικρός και πριν ξενιτευτά.

Σε χαιρετώ με αγάπη.

Δημήτριος Σκορδάς, εκ Δερματίου

ΛΑΜΠΡΟΣ ΓΙΟΡΝΑΣ

Γράφει η Γεωργία Τσάνα (Γιουρνά)

Ο Λάμπρος Γιορνάς γεννήθηκε στην Καρύτσα Καρπενησίου το 1904.

Πήγε σχολείο στο χωριό του και όταν το τελείωσε πήγε στη Λαμία και εργάστηκε σε εστιατόριο. Το 1924 πήγε στρατιώτης στο 5/42 Σύνταγμα Ευζώνων στη Λαμία και απολύθηκε το 1925 με το βαθμό του Λοχία. Το 1927 ήρθε στη Θεσσαλονίκη, γνωρίστηκε με τον Μήτσο Πασπάλη και το 1930 παντρεύτηκε την αδελφή του Μαρία, με την οποία κόνανε τρία παιδιά, τον Δημήτριο, Νικόλαο και Γεωργία.

Στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο επιστρατεύτηκε και πήγε στα οχυρά του Ρούπελ, όπου παρέμεινε μέχρι την κατάρρευση την άνοιξη του 1941. Δυστυχώς η γνωστή αντικομμουνιστική λαίλαπα δεν άφησε άθικτο και τον αγνό Ευρυτάνα Λάμπρο Γιουρνά. Αρκετή ταλαιπωρία και θλίψη και πόνος πρόσφερε σ' αυτόν και την οικογένειά του.

Αργότερα δούλεψε μάγειρας στο ξενοδοχείο ΜΕΝΤΕΤΕΡΑΝΙΑ. Γενικά

Ο Λ. Γιουρνάς, εύζωνας

στην Θεσσαλονίκη βρήκε συμπαρατάση και ζεστασιά και κόνανε πολλές εκ-

δρομές, όλοι οι χωριανοί στο Σείχ Σου και στα δέντρα της Σίνδου.

Εκεί αλλά και σε όλες τις πατριωτικές εκδηλώσεις διακρινόταν για το κέφι και την ζωντάνια και την αγάπη του στις Ευρυτανικές παραδόσεις.

Στην κατοχή από τα φασιστικά στρεπτεύματα στρατολογήθηκε από τις Ελληνικές Δημοτικές αρχές και φυλάγανε τις σιδηροδρομικές γραμμές σε ακτίνα τριών χιλιομέτρων από τον παλιό Σιδηροδρομικό Σταθμό με το περιβραχιόνιο στο χέρι.

Ηταν τίμιος, ειλικρινής και σπουδαίος οικογενειάρχης, επίσης πολύ εύθυμος, διασκεδαστικός και προπαντός καλός πατριώτης.

Όταν τον Αύγουστο του 1972 από καρδιακή προσβολή έφυγε απ' τη ζωή άφησε πολλά κενά και θλίψη στην οικογένειά του, καθώς και λύπη στους συγγενείς, συμπατριώτες και φίλους.

Δεν θα πάψουμε ποτέ να θυμόμαστε τον καλό και στοργικό πατέρα.

Γεωργία Τσιάννα (Γιορνά)

Το ζεύγος Α. Γιορνά με την κόρη του Γεωργία ως νύφη (16.5.65)

ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Γράφει ο Μιχάλης Ε. Κωστόπουλος

Λείπω από μικρός απ' το χωριό και πολλές φορές αισθάνομαι την ανάγκη να συστήνομαι στους νεώτερους όπως αναγκάζομαι επίσης να ρωτώ τίνος παιδιά είναι.

Αν εμφανίζομαι σπάνια και για ελάχιστο χρόνο στο χωριό αυτό δεν σημαίνει ότι το ξεκνώ ή δεν με κατέχει η νοσταλγία της επιστροφής. Απλά οι επαγγελματικές μου ασχολίες δεν το επιτρέπουν.

Ο Β. Κωστόπουλος με την Ευγενία, Χαράλαμπο και Δημ. Σκορδά (26.1.1939)

Ευτυχώς όμως ο αγαπητός μας πρόεδρος του Συλλόγου και εξαίρετος Κλεομένης Κουτσούκης που ενδιαφέρεται για όλους τους Μικροχωρίτες της διασποράς θυσιάζοντας πολύ από τον πολύτιμο χρόνο του έκανε και για μας τους Μακεδόνες και ιδιαίτερα τους Θεσσαλονικείς το αφιέρωμα. Και πολύ σωστά γιατί στη Μακεδονία και ιδιαίτερα στη Θεσσαλονίκη βρίσκεται ένας πολύ μεγάλος αριθμός Μικροχωριτών. Απ' όσο γνωρίζω από τους πρώτους

που εγκαταστάθηκαν επαγγελματικά κατ' αρχήν εδώ, μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους ήσαν ο Δημήτριος Δερματάς πατέρας του γιατρού Ιωάν. Δερματά, ο πατέρας μου Βαγγέλης Κωστόπουλος, ο Βασ. Λιάπης, ο Δημ. Κοκάλας, Σπύρος Κουτσιούκης, Αθαν. Πλάκας, ο Δημ. Ντελής και πολλοί άλλοι.

Οι περισσότεροι από αυτούς μετέφεραν την έδρα τους από την Κωνσταντινούπολη που ήσαν παλαιότερα.

Αυτοί αποτέλεσαν το πρώτο προγεφύρωμα και μετά την απελευθέρωση και την διάρκεια του Εμφυλίου κατέφθασαν οικογενειακώς και όλοι οι άλλοι. Ήταν ένα κύμα προσφυγιάς κάτω από τις ανώμαλες συνθήκες εκείνης της εποχής.

Τα Ξαδέλφια Κωστοπούλου, ΚΟΥτσούκη, Λιάπη (Θεσ/νίκη 1950)

Χαρακτηριστικά αναφέρω ότι εγώ με το γαμπρό μου Χαράλαμπο Μαστρογεωργόπουλο χρειάστηκε επτά μέρες για

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Γράφει η Μαρία Σκορδά
(Κουφαλιώτου)

Θεσσαλονίκη τη 6.7.91

Αγαππé μου Μένιο και φίλε του αδελφού μου. Γέννημα και θρέμα του Μικρού Χωριου που μετά την Κατοχή έζησα με την οικογένειά μου στη Λαμία αρκετό διάστημα. Κάποια μέρα η τύχη με οδήγησε με ένα τρένο με κάποιους φόβους και ανησυχίες στη Θεσσαλονίκη.

Δεν θα ξεχάσω ποτέ στη ζωή μου εκείνο το ταξίδι το πρώτο γι αυτή την πόλη που αργότερα έμελλε να γίνει η δεύτερη πατρίδα μου.

Ο φόβος για το άγνωστο και το ξέκομα απ' τους δικούς μου ήταν τόσο έντονα που δεν με άφησαν να χαρώ το ταξίδι και τη διαδρομή. Αργότερα το 1958 παντρεύτηκα εδώ με το Δημήτρη Σκορδά απ' το γειτονικό μας χωριό Δερμάτι. Ομολογώ πως γρήγορα προσαρμόστηκα στη νέα μου ζωή και στο περιβάλλον και τούτο χάρις στη στοργή και την αγάπη του άνδρα μου που πολύ γρήγορα έγινε αιτία να ξεχάσω το αίσθημα της ξενιτειάς. Σήμερα αισθάνομαι χαρούμενη και ευτυχισμένη. Απ' την αρχή συνδέθηκα με τους εδώ Μικροχωρίτες και με Μεγαλοχωρίτες, συναντιόμαστε πάντα σε όλες τις εκδηλώσεις, είτε χαρούμενες, είτε δυσάρεστες είναι αυτές. Και ακόμη έχουμε καθιερώσει εμείς οι γυναίκες συναντήσεις στα σπίτια, πολλά απογευματινά εδώ στη Θεσσαλονίκη για την καλύτερη σύσφιξη των σχέσεών μας. Χρόνια τώρα ζω στην πόλη του Λευκού Πύργου και του Αγ. Δημητρίου μια ζωή ανέφελη, μα ομολογώ πως η σκέψη μου πάντα είναι στο Μικρό Χωριό, παλιό και νέο χωρίς εξαίρεση. Η νοσταλγία μου είναι τέτοια

να φθάσουμε από το χωριό στη Θεσσαλονίκη χρησιμοποιώντας όλα τα κερσαία και πλωτά μέσα. Με το γάϊδαρο στο Καρπενήσι, με το ταξί του αείμνηστου Λάμπρου Θεοδοσόπουλου στη Λαμία, «σκαλομαρία» σε φορτιγνό ως το Βόλο και από εκεί με καϊκι στη Σκιάθο και τελικά Θεσσαλονίκη. Δεν το κάναμε για εσωτερικό τουρισμό. Αν θυμάστε εκείνη την εποχή η τραγική «Χειμάρα» έκανε το δρομολόγιο Αθήνα - Θεσσαλονίκη και μόνο. Πέρασαν από τότε πολλά χρόνια. Η φτωχομάνα Θεσσαλονίκη βοήθησε να δημιουργηθεί εδώ μια μεγάλη μικροχωρίτικη παροικία που ευδοκιμεί. Δεν ξεχνάμε το χωριό μας, αλλά αγαπάμε και τη Θεσσαλονίκη και τους ανθρώπους της. Για να είμαι ειλικρινής δεν θάθελα να βρίσκομαι σε άλλη πόλη από αυτή και για κανένα λόγο. Εδώ βρίσκεται σχεδόν όλη η μεγάλη μας οικογένεια, οι αδελφές μου με τα παιδιά τους και τα εγγόνια, η δικιά μου οικογένεια, η σύζυγός μου Ελένη που είναι και κοντοχωριανή, ο γιος μου Βαγγέλης που τελειώνει πολιτικός μηχανικός και η κόρη μου Νικολέττα που φοιτά στη Σχολή Διακοσμητικής.

Πιστεύω στο μέλλον του χωριού μας. Γιατί αν στις δεκαετίες που πέρασαν αναπτύχθηκαν τα παράλια και πλούτισαν οι κάτοικοί τους, το μέλλον ανήκει στα ορεινά. Προσφέρει παράταση ζωής για όσους μπορούν ν' αφήσουν το νέφος και τα καυσάερια και να γυρίσουν πίσω. Θέλω μόλις βγω στη σύνταξη να γυρίσω στο χωριό και φιλοδοξώ να ξαναρέβω στη Χελιδόνα.

Ακόμα διατηρώ στη Θεσσαλονίκη το πατρικό κατάστημα τροφίμων που συμπληρώνει φέτος 60 χρόνια λειτουργίας.

που δεν βλέπω την ώρα που θα πάω εκεί. Γι αυτό άλλωστε κάθε χρόνο και κάθε καλοκαίρι ζω εκεί, και για πολύ καιρό μάλιστα, μαζί με τον άνδρα μου που επίσης το αγάπησε. Στο νέο χωριό στο πατρικό σπίτι των γονέων μου που

με ευγνωμοσύνη αφιερώνω στη μνήμη τους το σημείωμα αυτό.

Σε χαιρετώ

Μαρία Σκορδά

(πρώην Γ. Κουφαλιώτου)

Αρραβώνες Δ. Σκορδα - Μ. Κουφαλιώτη

Εκδρομή στο Αμπέλι

ΜΝΗΜΗ ΜΙΧΑΛΗ Χ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

(Ο Μικροχωρίτης που έζησε
και πέθανε στο Παρίσι)

Σε κείμενα που προηγήθηκαν αναφέρεται το όνομα του Μιχάλη Κωστόπουλου για τον οποίο πολλοί νεώτεροι δεν γνωρίζουν.

Πρόκειται για τον γιο του εφημέριου του Μικρού Χωριού Παπα-Χαράλαμπου Κωστόπουλου, που πέθανε στις αρχές του αιώνα μας και άφησε πίσω του τρεις γιους, τον Βαγγέλη, τον Σπύρο (που σκοτώθηκε από τραμ στην Κωνσταντινούπολη), τον Μιχάλη και τρεις θυγατέρες την Πηνειώ (Δερματά) την Σοφία (Κουτσούκη) και την Φωτεινή (Λιάπη).

Ο Μιχάλης είχε την πρόνοια να γράψει ένα συντομο βιογραφικό στα Γαλλικά που βρέθηκε στο διαμέρισμά του στο Παρίσι όταν πέθανε και μας το

παρέδωσε ο ανηψιός του Μιχάλης Ε. Κωστόπουλος.

Από τα στοιχεία του αυτοβιογραφικού σημειώματος (2 σελίδες) μεταφέρουμε εδώ τα πιο σημαντικά:

Γεννήθηκε στο Μικρό Χωριό στις 15 Δεκεμβρίου 1892. Πήγε τέσσερα χρόνια στο Δημοτικό Σχολείο του χωριού και μετά φοίτησε για πέντε (5) χρόνια στο Γυμνάσιο στην Αθήνα που βρισκόταν στην οδό Αιόλου δίπλα από την Εθνική Τράπεζα (κεντρικό).

Το ζεύγος Μ. Κωστοπούλου μπροστά στον Σηκουάνα

Το 1906 πήγε κοντά στον αδελφό του στην Κωνσταντινούπολη που τον έγγραψε στη «Γαλλική Σχολή των αδελφών του Αγίου Πνεύματος», όπου για δυο χρόνια έμαθε την Γαλλική γλώσσα.

Στη συνέχεια εργάστηκε ως μηχανικός μέχρι το 1913, οπότε γύρισε στην Ελλάδα και υπηρέτησε στο στρατό (Αθήνα και Λαμία) μέχρι το 1915.

Μετά από σύντομη ασθένεια στη διάρκεια του Α΄ Παγκ. Πολέμου αφού έγινε καλά, έφυγε ως μηχανικός με το πλοίο κι έφθασε στη Μασσαλία της Γαλλίας (Νοέμβριος 1915), όπου έμεινε δύο (2) μήνες κι από εκεί στη Λυών απ' όπου έφυγε μετά το τέλος του πολέμου (1918).

Τον Δεκέμβριο του 1918 εγκαταστάθηκε στο Παρίσι, εγκαθίσταται στο σπίτι της Μαρίας Belicard, η οποία έγινε η μόνιμη σύντροφος της ζωής του μέχρι το 1966 που αυτή πέθανε.

Μαζί της δεν έκανε παιδιά, αλλά αρκετή περιουσία με την επιχειρηματική του δραστηριότητα (ταβέρνα, εστιατόριο, ξενοδοχεία, κ.α.). Η τελευταία επιχείρηση που είχαν ήταν ένας κινηματογράφος στο Παρίσι.

Το αυτοβιογραφικό του κείμενο σταματά στα 1936.

Εκείνη περίπου την περίοδο επισκέφθηκαν μαζί το Μικρό Χωριό και η γυναίκα του ονόμασε το χωριό μας «Μικρό Παρίσι».

Ο Μιχ. Κωστόπουλος πέθανε στο Παρίσι, μόνος, στο διαμέρισμά του το 1971.

Συνομήλικοι και παιδικοί φίλοι του ήταν οι γραμματιζούμενοι του χωριού αείμνηστοι Γ. Παπαδής, δάσκαλος και ο Δ. Πολύζος, στρατηγός, τους οποίους θυμόταν συχνά στα γράμματά του προς τις αδελφές και τα ανήψια του.

Το ζεύγος Κωστοπούλου με το προσωπικό του μαγαζιού τους στο Παρίσι (1930)

ΤΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΙΟΝ. ΠΟΛΥΖΟΥ

Γ'

ΑΙ ΜΑΧΑΙ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ (1912 - 13)

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

ΚΙΛΚΙΣ. Ισάριθμοι περίπου ήσαν οι αντίπαλοι εις το Κιλκίς. Οι Έλληνες επιτίθεντο από της πεδιάδος κατά της οχυρωμένης τοποθεσίας του Κιλκίς. Τα ώριμα σιτάρια επυρπολούντο από τας οβίδας και πολλοί τραυματαί εκάπκαν. Εις τον τομέα Λακανά επίσης κατά οχυρωμένων υψωμάτων ενήνετο η επίθεσις.

Κατά της τοποθεσίας Κιλκίς διετέθησαν τέσσαρες Μεραρχίαι, με την 10ην Μεραρχίαν που έδρα κυκλωτικώς κατά του αριστερού πλευρού του εχθρού, εν συνόλω πέντε Μεραρχίαι. Εις το μέτωπον Λακανά διετέθησαν τρεις Μεραρχίαι.

Το σύνολον του Ελληνικού στρατού ανήρχετο εις οκτώ Μεραρχίας ήτοι περί τους 75.000 άνδρας μαχητάς.

Η μάχη διήρκεσε περίπου επί τριήμερον και εκρίθη με τοπικήν σχεδόν πλευρικήν επίθεσιν της Δευτέρας Μεραρχίας.

Και εις τον Λακανιάν διά της αλώσεως του λόφου 605 και εϊτα του Λακανά η επιθετικότητα του Ελληνικού Πεζικού ήτο πρωτοφανής, τ' άλματα διεδέχοντο το εν το άλλο, σαν σε μεγάλα γυμνάσια και ενώ πάρα πολλοί έμεναν πίσω οι νεκροί και οι τραυματαί.

Οι αξιωματικοί είχαν πολύ μεγαλυτέας απωλείας, επολέμουν συνήθως όρθιοι, διεκρίνοντο δε και τα χρυσά γαλόνια του πηλικίου, δι' ό διετάχθη η αφαιρέσις των.

Ο Γάλλος διοικητής της Σχολής μας

συνταγματάρχης Ζενέν ενθουσιών μας ανήγγειλεν την νίκην. Απυθύνθημεν εις τον Γάλλον συν/ρχην Μπορντώ να

συνηγορήσει να πάμε στο μέτωπον. Μας απάντησεν ότι θα προηγηθούν οι Μακεδόνες και θα ακολουθήσωμεν ημείς και ότι ο πόλεμος θα διαρκέση. Ετελείωσεν όμως πολύ γρήγορα.

ΚΡΕΣΝΑ. Εκεί όμως που η κρίσις έφθασεν εις το χειλος της αβύσσου και επομένως με την νίκην Ελληνική Δόξα εις τους ουρανοίς, είναι η μάχη της Κρέσνας, η οποία διήρκεσεν ολόκληρον 15νθήμερον.

Ο πρωθυπουργός Βενιζέλος επεσκέφθη το Στρατηγείον εις το Χατζή Μπει-

λίς (Βυρώνεια) παρέστησε δε την δύσκολον θέσιν της Ελλάδος έναντι ιδίως της Αντάντ, διότι ο πόλεμος ήτο ακήρυκτος.

Εφόσον πήραμε το όρος Μπέλες που ήσαν τα ελπιζόμενα σύνορά μας θα έπρεπε να σταματήσει ο πόλεμος, ως θα ήτο ευπρόσδεκτον και παρά της Αντάντ. Εις αυτά ο Κωνσταντίνος με την λαϊκήν θυμοσοφίαν του αφήτησε: Τον έπιασα τον κλέφτη τον αφήνω δεν με αφήνει, δεν αρκεί να το θέλομεν ημείς πρέπει να το θέλει και ο Βούλγαρος, και να θελήση να μας αφήση εδώ.

Ετσι διεισδύσαμεν εις τα φοβερά Στενά της Κρέσνας, που εις μήκος πλέον των 40 κιλ. διαρρέει ο Στρυμών διά μιας στενής χαράδρας βραχώδους κατά το πλείστον. Εκεί έπρεπε να επιχειρήση η κυρία φάλαγξ ενώ εις την κοιλάδα του Μπρεγκαλνίτσα αριστερά και εν επαφή με τους Σέρβους θα επεχειρεί φάλαγξ Δαμιανού με δύο Μεραρχίας (3η και 10η). Εις το δεξιόν εις την κοιλάδα του Νέστου θα ενήργει η 7η Με-

ραρχία.

Οι Βούλγαροι ταχθέντες εις την βορείαν έξοδον της στενωπού ημπόδιζαν πάσαν προσπάθειαν εξόδου των Ελληνικών δυνάμεων, ιδίως το πεδινόν πυροβολικόν δεν ηδυνήθη να μετάσχη σοβαρώς εις τον αγώνα.

Ο αγών προσελάμβανεν επικίνδυνον μορφήν. Οι Βούλγαροι άλλοθεν προφανώς υποκινούμενοι παρητήθησαν του αγώνος κατά των Τούρκων, Ρουμάνων και των Σέρβων και συνεκέντρωσε πανταχόθεν δυνάμεις εναντίον μας.

Ως και την 1ην στρατιάν του Κουτίτσεφ τεταγμένην εις την Βράτσαν (β. της Σόφιας) κατά των Ρουμάνων μετέφερε εις το ελληνικόν μέτωπον και την Ταξιαχίαν Γκίκωφ μετέφερον εκ της Ανδριανουπόλεως κατά του δεξιου πλευρού των Ελλήνων.

Το φοβερότερον δε ήτο η σχεδιασμένη αδράνεια των Σέρβων, η οποία επέτρεψεν εις τους Βουλγάρους να διαθέσουν ογκώδεις δυνάμεις κατά της

Εκστρατεία Μακεδονίας 1915 - 1917.

αριστεράς πτέρυγος του Ελληνικού Στρατού (3η και 10η Μεραρχία) οι οποίες επί 10ήμερον διεξήγαγον άνισον κατά διαρκώς ενισχυμένων εκθρικών δυνάμεων αγώνα, κατά μέτωπον αγών ήτο έτι σκληρότερος. Η 1η Μεραρχία και η 6η και αριστερότερον η 5η και 2α ηγωνίζοντο δεινόν αγώνα. Η 'όντως ηρωϊκοί εύζωνοι κλπ., πολλοί της 6ης Μεραρχίας αποδεκατίσθησαν, ήρωες των ηρώων ταγματάρχης Βελισσαρίου, εφονεύθη επίσης ο Ιατρίδης, ο Κολοκοτρώνης, ο Μανωλίδης, ο Βασακάρης κλπ.

Το τάγμα του Βελισσαρίου απέμεινε μόνον με 75 άνδρας.

Τότε έγιναν οι μεγαλειώδεις ελιγμοί της Κρέσνας, οι οποίοι διέφυγαν την προσοχήν των πολλών και δεν εξετιμήθησαν. Δηλαδή την δρώσαν εις την Κοιλιάδα του Νέστου 7ην Μεραρχία, η οποία εκινδύνευσε να συντριβή από τα επερχόμενα εναντίον της δυνάμεις την απέσυρε μέσω του αυκένοσ Πρεμετλαν εις την κοιλάδα του Στρυμώνος.

Εκεί έδρασαν εις το πλευρόν των εις το Ουράνοβον και το ύψωμα 1378 μαχομένων κατά της 6ης Μεραρχίας Βουλγάρων και τους κατενίκησε έίτα δε εστράφη κατά του ανελθόντος εις τον αυκένα του Πρεντέλ-Χαν εκθρού, ον μετά επικούς αγώνας ανέτρεψε καταδίωξασα μέχρι της Μαχωμίας, ην επίσης κατέλαβε. Πολλαπλασιασμός δυνάμεων δι ελιγμών. Οι επερχόμενοι συνεκρατήθησαν με μίαν οπισθοφυλακήν καθ' ον χρόνον ο όγκος της Μεραρχίας συνέτριβε την πτέρυγα του κυρίως Βουλγαρικού μετώπου.

Μετ' ολίγον ητάτο εφόλου του μετώπου ο Βουλγαρικός στρατός και ήρχεισε γενική υποχώρησις προς Τζουμαγιάν. Υπέρλαμπρος Ελληνική νίκη, έν πραγματικόν θαύμα. Εις το αριστερόν

προς το οποίον εμεσολάβουν τα όρη 1450 και 1900 είχε στρέψει το Στρατηγείον την 4ην Μεραρχίαν η οποία επιτιθεμένη κατά των ορέων ηπειλη η πλευρά των επιτιθεμένων Βουλγάρων. Βορειότερον επετέθη η 2α Μεραρχία και αργότερον ως κατέση δυνατόν επετέθη και η 5η Μεραρχία.

Ο Στρατηγός Δαμιανός διοικητής της πολυδοκιμασθείσης 3ης Μεραρχίας τηλεγράφησε την ηρωϊαν της 18ης Ιουλίου... Δι' αντιπεθέσεως γενομένης εκ του δεξιού της Μεραρχίας, καθ' ήν άπαντες ώρμησαν εμπρός με εφ' όπλου λόγην ζητωκραυγάζοντες και σφυρίζοντες. Ο εκθρός υπεχώρησε πολλοί δε Βούλγαροι ευρέθησαν σήμερα φονεμένοι διά της λόγης εις τα χαρακάματα αυτών. Επακολουθήσασα γενική επίθεσις Μεραρχίας έτρεψεν εις άτακτον φυγήν εκθρόν. Εξεκενώθη άπασα προημών έκτασις... Δαμιανός.

Πλήρης λοιπόν νίκη και εις το περισσότερον κινδυνεύσαν Μέτωπον.

Ο εν Σόφια Γάλλος Στρατιωτικός Ακόλουθος Συντ/ρχης FOURNIER έλεγεν εις τον Συν/ρχην Ζενέν, διοικητήν της Σχολής μας, ήτο τρομακτική η υπεροπλία που είχαν οι Βούλγαροι απέναντί σας τας τελευταίας ημέρας του Πολέμου. Οι ξένοι πολεμικοί ανταποκριταί περιέγραψαν με ενθουσιασμόν τας Ελληνικάς νίκας. Οι Γάλλοι REGINAL KANN, PENNENPUN, MLEGUES. Ο Ιταλός Συντ/ρχης Τσόλι. Ο δε Γερμανός Συντ/ρχης Ιμάνουελ δόκιμος στρ. συγγραφεύς συγγράψας το αξιολογώτερον βιβλίον επί του Ελληνοβουλγαρικού πολέμου καίτοι αποκλίνων προς τους Βουλγάρους ομολογεί: ONHE ZWEIFEL UNTER DEN DREI KAMPFERN GRIECHEN: SERBEN UND BULGAREN, DIE GRIECHEN WAREN

DIE BESTEN IM ANGRIF. Αναμφιβό-
λως μεταξύ των Ελλήνων, Σέρβων και
των Βουλγάρων ως αγωνιστών οι
Έλληνες ανεδείχθησαν οι άριστοι εις
την επίθεσιν.

Ο Κωνσταντίνος επολλαπλασίαζε
την απόδοσιν των στελεχών με τας συ-
χνάς παροτρύνσεις άλλοτε παροτρυντι-
κάς και συχνότερον σκληράς και με τας
αφαιρέσεις διοικήσεων εζήτει πολλάκις
τα αδύνατα διότι πράγματι μόνον έτσι
μπορούσε να επιτύχη το θαύμα της
Κρέσνας.

Οι Βούλγαροι αξιωματικοί που ήλ-

θον διά την χάραξιν της γραμμής Ανα-
κωκής εζήτησαν ως χάριν από τους
ιδικούς μας της ανακωκής να τους επι-
τραπή να ιδούν πεζικόν μας. Αυτούς
που δεν μπορούσαν ούτε με πυρά, ούτε
με χαρακώματα να σταματήσουν.

Η κραυγή «Γκάρτσι ίντβαι (οι Έλλη-
νες έρχονται) ήτο σύνθημα πανικού. Η
μεγαλυτέρα δόξα των νεωτέρων χρό-
νων.

Ουδείς αγάπησε τον Κωνσταντίνον
τόσον όσον οι πολεμισταί του. Αυτοί
τον έζησαν.

Εφ. Λοχίας
Μαστρογεωργόπουλος
Γεώργιος,
10ου Λόχου, 32ου Πεζικού
Συντάγματος XII
Μεραρχίας, εν Εξισοθ
Μακεδονίας,
τη 22.12.1915
«Αδελφέ Αθανάσιε,
επί τω νέω έτει
σας εύχομαι οικογενειακάς,
όπως διέληθε
εν ευδαιμονία και ευτυχία.
Ο κουνιάδος σας
Γ. Μαστρογεωργόπουλος»

ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΕΝΘΥΜΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Δίστασα πολύ να ενδώσω στη σκέψη να γράψω κι εγώ, ως νεώτερος, ενθυμήσεις από την Θεσσαλονίκη. Θεού θέλοντος μένουν πολλά χρόνια ακόμη μπροστά μου για να γίνω συνταξιούχος και τότε να έχει κανείς αρκετό χρόνο στη διάθεσή του να ασχοληθεί με τα νεανικά του χρόνια και γενικά την προηγούμενη δράση του.

Μπροστά στο σπίτι μας
της Σοφοκλέους 25 (1950)

Ενέδωσα όμως στον πειρασμό αυτό (για δύο κυρίως λόγους). Πρώτα - πρώτα, διότι είδα να απουσιάζουν από το ανά κείρας αφιέρωμα οι ενθυμήσεις από εκπροσώπους των νεώτερων γενιών και κάποιος έπρεπε να γράψει για αυτές. Ακόμη, διότι εκτός από Μικροκωφίτης υπήρξα κι εγώ «Θεσσαλονικός».

Μια σχεδόν δεκαετία, την δεύτερη

της ζωής μου, την έζησα στη Θεσσαλονίκη. Οι δεσμοί και οι εικόνες της παιδικής ζωής στην Θεσσαλονίκη παραμένουν ανεξίτηλες.

Αν το Μικρό Χωριό αποτελεί τον γενέθλιο τόπο, με τον οποίο συνδέθηκαν ανεξίτηλα τα παιδικά μου χρόνια, η Θεσσαλονίκη αποτελεί για μένα τον στοργικά φιλόξενο τόπο, στον οποίο έζησα τα υπόλοιπα παιδικά και τα εφηβικά μου χρόνια, δηλ. σχεδόν όλη τη δεύτερη δεκαετία της ζωής μου.

Εφθασα σ' αυτήν μαζί με την αείμνηστη μητέρα μου ως «ανταρτόπληκτοι», τον Ιούνιο του 1948.

Οι σημαντικότερες αποσκευές μου ήταν οι έντονα καραγμένες εικόνες της ζωής του Μικρού χωριού, ιδιαίτερα οι πιο πρόσφατες του εμφυλίου πολέμου, που έπρεπε να τις απιθώσω τώρα σε κάποια γωνιά της Θεσσαλονίκης.

Η πόλη της Θεσσαλονίκης ήταν ντυμένη στα γαλανόλευκα καθώς το πρωί εκείνο της 29ης Ιουνίου 1948 εορτή των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου γιόρταζε την ονομαστική του εορτή ο Βασιλιάς Παύλος.

Στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης καταπλεύσαμε από τον Πειραιά μετά από πολύωρο θαλασσινό ταξίδι, που για μένα ήταν κάτι σαν παραμύθι. Συνήλθα όμως και προσγειώθηκα όταν κάποια στιγμή στο κατάστρωμα αναγνώρισα τον συγχωριανό μας Κώστα Γιώτα (Γεωργόπουλο) που φαίνεται κατάφερε να ξεφύγει νωρίς από το μέτωπο του εμφυλίου.

Καθώς εγώ και η μητέρα μου είμασταν οι μόνοι από το σόϊ της που με-

Στην είσοδο του 16ου Δημοτικού Σχολείου με το απολυτήριο στο χέρι. Στη μέση ο Δ/ντής Καραβασίλης και ο δάσκαλος Μπανάβας. (1951)

ναμε στο χωριό μέχρις ότου ο εθνικός στρατός εκκένωσε το Χωριό και μας μετέφερε όλους (δηλ. όσα γυναικόπαιδα απέμειναν) στο Μεγάλο Χωριό. Από εκεί μια φορά την εβδομάδα μας άφηναν να το επισκεπτόμαστε. Η μόνη φροντίδα της μάνας μου τότε ήταν η θεία της Παπαδοσταύρενα (αδελφή της γιαγιάς μου Παπακαραλαμπίνας) ως ότου μετά από λίγες μέρες την βρήκαμε πεθαμένη.

Ι. ΟΙ ΣΤΕΝΟΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Όλοι οι συγγενείς μας περίμεναν πως και πως να μας δουν και να τους πούμε τα καθέκαστα.

Ιδιαίτερα οι οικογένειες Ε. Κωστόπουλου, Δ. Δερματά, Β. Λιάπη, Γ. Κυρίτση. Για όλους είχαμε κάτι να πούμε για την κατάσταση των σπιτιών τους, τα ζωντανά που άφησαβ πίσω τους, που άλλα ο στρατός και άλλα οι αντάρτες τα έφαγαν όλα. Ένας σκύλος του Γ. Κυρίτση που απέμεινε τράβηξε την μήνη των ανταρτών και τον σκότωσαν!

Το θλιβερότερο όμως ήταν ο θάνατος της γιαγιάς Λιάπενας (μητέρας του Β. Λιάπη) που σκοτώθηκε στις 2 Φεβρουαρίου 1948 σε μια 3ωρη μάχη μεταξύ μαυροσκούφηδων και ανταρτών, μια μάχη που την έζησα κάτω από ένα τραπέζι του σπιτιού μου που «τόπιαναν» τόσο οι σφαίρες του στρατού που μπήκαν μέσα στο χωριό όσο και των ανταρτών που πυροβολούσαν από το Νικολό!

Βέβαια υπό άλλη μορφή το ζοφερό εμφύλιο πολεμικό κλίμα το ζήσαμε και στην Θεσσαλονίκη, όπου κάποιοι συμπατριώτες ή συγγενείς συλλαμβάνονταν, φυλακίζονταν ή και εξορίζονταν ή ζούσαν κάθε τόσο με τον φόβο της Ασφάλειας που δεν ήξερες πότε θα χτυπήσει ακόμα και την δική σου πόρτα ως συγγενή. Από τις εφημερίδες πλέον μαθαίναμε τώρα τι συνέβαινε και στην περιοχή του χωριού μας, την κατάληψη του Καρπενησιού (1949), την τύχη του αδικοχαμένου προέδρου Κώστα Μπα-

κογιάννη, της Βασ, Φαλή, τον θάνατο των κοριτσιών του Χωριού, που είχαν στρατολογηθεί από τους αντάρτες και ένα σωρό θλιβερά συμβάντα του εμφυλίου πολέμου.

Όλα τα σπίτια των συγγενών μας ήσαν φιλόξενα, αλλά υπερπλήρη. Ομως η αγάπη τους εξοικονόμησε χώρο και για μας. Η πρώτη μας προσωρινή εγκατάσταση έγινε στο Δερματέϊκο και το διαμέρισμα της Στεφανίας και Γιάννη Γιαννόπουλου στην οδό Πελοποννήσου 14. Εκεί απέναντι επι της οδού Πλάτωνος θυμάμαι υπήρχε τον καιρό εκείνο το σπίτι του γραφικού τύπου Μιχάλη Αγγελόπουλου που είχε ανακηρύξει τον εαυτό του «Αυτοκράτορα του Βυζαντίου», ως απόγονος του Κων/νου Παλαιολόγου. Μεγάλες πινακίδες και σημαίες στην πρόσοψη του σπιτιού του με εντυπωσίαζαν και παραδοκούσα να δω από κοντά τον περίεργο αυτόν «Αυτοκράτορα».

II. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΙ ΔΕΣΜΟΙ

ΜΕ ΤΗΝ ΘΕΣ/ΝΙΚΗ

Στην Θεσσαλονίκη βρισκόταν από την περίοδο της Κατοχής ο μεγαλύτερος αδελφός μου Νικήτας, που δούλευε κοντά στον Δ. Δερματά (Πλατύ) και γνωρίζει πολλά για την επιχειρηματική του δράση.

Ο πατέρας μου ήταν μπατσανάκηδες με τον Δερματά. Όταν οι Τούρκοι έκασαν το μαγαζί που διατηρούσε μαζί με τον αδελφό του Γιάννη (1924) στο Κατίκιοϊ έφυγε για την Ελλάδα. Ενώ ο θεός μου Γιάννης Κουτσούκης εγκαταστάθηκε στο Χωριό κι άνοιξε στο Καρπενήσι το εστιατόριο «Βόσπορος», ο πατέρας μου προτίμησε την Θεσσαλονίκη.

Όταν έφτιαξε το σπίτι στο χωριό (1933) γύρισε και συνέχισε να εργάζεται στη Λαμία, μέχρι το 1943, που πέθανε λίγο καιρό μετά τη σύλληψή του μαζί με άλλους γεροντότερους χωριανούς (μαζί κι η γιαγιά μου Παπακαρλαμπίνα) από τους Ιταλούς, που τους

Ο θεός Βαγγέλης Κωστόπουλος με τις αδελφές του Πηνειώ, Φωτεινή και Σοφία, στο σπίτι της τελευταίας (Μικρό Χωριό, 1960)

κρατούσαν όμηρους όλους στο σπίτι του Σπύρου Δερματά.

Ο αδελφός του Χρήστος εγκαταστάθηκε σο Δεδέαγατις, ενώ ο Κώστας πα-

Η γιαγιά μου Παπαχαραλαμπίνα

ρέμεινε στα περίχωρα της Πόλης μέχρι που πέθανε κι αυτός.

Μετά τον πόλεμο ο Νικήτας έφερε τον Γιάννη στη Θεσσαλονίκη, όπου και οι δύο δούλεψαν σε γνωστά μεγάλα εστιατόρια όπως ήταν το «Ελβετικό», «Όλυμπος Νάουσα», αλλά άνοιξαν με επιτυχία και δικά τους (Εγνατία, Αρετισού, περιοχή Αγ. Τριάδας, Λέσχη Κυνηγών κ.α ή με άλλους συνεταιρους μαγαζιά.

Το 1947 έφεραν τον Αλέκο, που φράφτηκε στη Σχολή ηλεκτρολόγων του «Ευκλείδη» κι έμενε στο σπίτι της Κωνσταντίας Στάθη (Ζορμπαλά) στο Κουλέ Καφέ (Ανδοκίδου 42), λίγο πιο πάνω από τον Άγιο Νικόλαο τον «φτωχό» και το σπίτι του θείου μου Βαγγέλη Κωστόπουλου (Ηροδότου 16). Μαζί με την οικογένεια του θείου μου έμενε

κι η γιαγιά μου η Παπαχαραλαμπίνα, που ήταν μία απ' τις έξι κόρες του Κυρτισογιάννη. (Οι άλλες ήσαν η Τσιγαρίδου, η Παπαδοσταύρενα, η Πλάκενα, η Χαμπερίνα και η Γιαννούλα (Κεράνη).

III. Η ΓΙΑΓΙΑ ΜΟΥ ΠΑΠΑΧΑΡΑΛΑΜΠΙΝΑ

Σε ηλικία 14 ετών παντρεύτηκε τον παππού μου που δούλευε ως μπακάλης μαζί με τον Κυρτισογιάννη στο μαγαζί που βρισκόταν πάνω από τις βρύσες του Χανιού.

Το κτίσμα αυτό ο Κυρτισογιάννης που ήταν ένας απ' τους γιους του καπετάν Κυρτισονικολάκη, Αγωνιστή του '21 (με τον Καϊϊσκάκη) το έδωσε αργότερα προίκα στο γαμπρό του Χαμπερή ενώ ο παπούς μου έγινε παπάς.

Με τους φίλους μου Νίκο Φλώρο και Τάκη Ξεκάρφωτο στην παραλία του Λευκού Πύργου (1955)

Αν και μπακάλης ήταν αγαθός και έντιμος και ολόκληρο το χωριό υπέγραψε τότε (19ος αιώνας) για να χειροτονηθεί μετά από μικρή δοκιμασία ως

Ο θείος Βαγγέλης Κωστόπουλος με τις αδελφές του, ανήψια και την κόρη του Μαρία (Μικρό Χωριό 1961)

παπός του χωριού. Κι όταν ήλθε και δεύτερος παπός ο ίδιος είχε αναλάβει τα χωριά της Χελιδόνας (Λάστοβο), Ερκίστα (Αγ. Βλακέρνα) όπου πάντρεψε και μια αδελφή του (Καλτσούνη).

Η επιθυμία του αλλά και της γιαγιάς μου ο ένας από τους τρεις γιους τους ο Μιχάλης να γίνει παπός δεν ευοδώθηκε. Κατά τη γιαγιά μου κάποιο σημαίνον πρόσωπο του χωριού δεν συγκατατέθηκε κι έτσι ο Μιχάλης ακολούθησε άλλο δρόμο.

Τότε η γιαγιά μου εναπόθεσε τις ελπίδες της στον εξάδελφό μου Μιχάλη, τον οποίο όμως ο θείος μου Βαγγέλης δεν άφηνε να φύγει από το α΄ τάξεως μπακάλικο που διατηρούσαν με τον Ι. Γιαννόπουλο στην οδό Τσιμισκή, το πρώτο-πρώτο που εγώ επισκέφθηκα όταν περπάτησα στη Θεσσαλονίκη γιατί εκεί δούλευε ένα διάστημα κι ο αδελφός μου Αλέκος.

Υστερα η γιαγιά μου έκανε κρούσεις και στα άλλα αρσενικά εγγόνια

της για να καταλήξει σε μένα που ήμουν το μικρότερο εγγόνι της και η τελευταία της απαντοχή. Πίστευε τον ρόλο της ως παπαδιά και αυθόρμητη όπως ήταν έλεγε ότι μπορούσε να καταραστεί αντλώντας εξουσία από τον παππού παπά «ων δεδριτε δεδεμένα εστί».

Κοντά στα 90 της που ήλθε στη Θεσσαλονίκη είχε υποστεί κι αυτή το σοκ του εκπαρισμού παρ' όλον ότι είχε ζήσει λίγο καιρό και στην Πόλη, πριν σκοτωθεί ο γιος της Σπύρος (1920) από το τραμ. Ο νους της παρέμενε στο χωριό και μέχρι την τελευταία στιγμή έλεγε «να με πάτε στο χωριό να πεθάνω». Πέθανε στον Γιδά και ετάφη το 1952. Ο θάνατός της προκάλεσε μεγάλη θλίψη και για πρώτη φορά είδα τη μητέρα μου, όταν το έμαθε στη Θεσσαλονίκη να κλαίει γοερά και να τραβάει τα μαλλιά της στο μικρό σπιτάκι όπου μέναμε κι εγώ φρόντιζα να κλείσω τα παράθυρα να μην ακούγεται...

IV. ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ (25)

Τα αδέρφια μου φρόντισαν και βρήκαν πολύ γρήγορα σπίτι κι έκτοτε εγκατασταθήκαμε όλοι, πέντε άτομα, σ' ένα μικρό οικίσκο στην οδό Σοφοκλέους αρ. 25. Σε λίγο όμως αρχίσαμε να αραιώνουμε. Ο Αλέκος έφυγε για την Αμερική (1951), ο Γιάννης στο στρατό και μετά κι αυτός Αμερική (1955) και ο Νικήτας παντρεμένος στην Αθήνα (1954).

Δίπλα στον οικίσκο στον ίδιο μεγάλο περίβολο υπήρχε το διώροφο σπίτι που ανήκε στον ιδιοκτήτη Ευαγγελίδη. Εκτός από την πολυμελή δική του οικογένεια (πάνω όροφος) στον κάτω όροφο έμεναν οι οικογένειες Νικολάου Παϊσίδη και Ε. Βαφειάδη. Οι γειτόνισσες (πρόσφυγες από την Σμύρνη) αιφνιδίασαν μια μέρα την μητέρα μου με την επίσκεψή τους για χρόνια πολλά την ημέρα του Αγ. Νικήτα (15 Σεπτεμβρίου) και μετά δυο μέρες της Αγ. Σοφίας.

Ετσι ανακαλύψαμε τις γιορτές όλων μας που στο χωριό αγνοούσαμε.

Το σπίτι αυτό θυμάμαι μου έδωσε τον πρώτο έπαινο στο μάθημα της έκθεσης στην πρώτη Γυμνασίου, γιατί σε σχετική έκθεση, το περιέγραψα με τα ωραιότερα χρώματα, πράγμα που εντυπωσίασε φαίνεται τον φιλόλογο καθηγητή μου Παπαζήση. Για μένα ήταν μια καλή αρχή στο Γυμνάσιο (3ο Αρρένων).

Είχε μόνο ένα ευρύχωρο δωμάτιο, κουζίνα και κωλ προσήλιο που εγώ το χρησιμοποιούσα ως γραφείο.

Από το σπίτι μας πέρασαν, θυμάμαι, ή φιλοξενήθηκαν αρκετοί συγχωριανοί μας, όπως ο Γιώτας, Ν. Δερματάς, Ι. Καλατζής, Τσάπαλος και άλλοι περαστικοί συμπατριώτες μας.

Οι γειτόνισσες αν και ήταν καλές δεν άφηναν γάτα ή γατάκι να κυκλοφορεί στην αυλή. Σ' αυτό συμφωνούσε και η μητέρα μου. Εγώ όμως που στο χωριό συζούσα με γάτες, και άλλα ζώα κατάφερα και διέσωσα ένα γατάκι που τελικά ήταν θηλυκό και γέμισε την αυλή από γατάκια.

Σε λίγο άλλαξαν νοοτροπία και οι άλλοι. Η γάτα ήταν πλέον δική μου κι έζησε εκεί πολλά χρόνια αφ' ότου έφυγα από τη Θεσσαλονίκη.

Όταν στα τέλη της δεκαετίας του '50 πήγα επίσκεψη στο παλιό σπίτι έτρεξε από μακριά και με πήρε από το δρόμο, κάτι που το πρόσεξαν οι παλνοί γείτονες.

Λίγο πιο κάτω από το σπίτι μας ήταν το παλιό Τζαμί. Ο χώρος γύρω του ήταν η αλάνα στην οποία παίζαμε. Εκεί είχε δείξει το ταλέντο του στο ποδόσφαιρο ο συμμαθητής μου στο Δημοτικό και γείτονας Λώλος Χασεκίδης που αργότερα διακρίθηκε στο ποδόσφαιρο. Ιδιαίτερη φιλία ανέπτυξα μέχρι σήμερα με τον γείτονα τότε Γ. Καλβατζόγλου, που είναι καθηγητής Αγγλικών (Ν. Κρήνη).

Πιο κάτω στην γωνία Αγ. Νικολάου και Κασσάνδρου ήταν το ιστορικό μπακάλικο του Σπ. Πολύζου που τώρα το διατηρούσαν επάξια τα αδέρφια Νίκος και Βάιος Ζωγράφου, χωριανοί μας που είχαν έλθει μαθημένοι μπακάληδες από την Πόλη. Το μαγαζί ήταν ευρύτερα γνωστό στην περιοχή του Κουλέ Καφέ, σημείο αναφοράς. Το «μαγαζί του Μένιου» το αποκαλούσαν οι παλιότεροι που το είχαν συνδέσει με τον Μένιο Πολύζο. Αυτός το είχε, ως ότου αρρώστησε. Πολλές φορές θυμάμαι τον ανέφεραν οι συγχωριανοί μας και τον επισκέπονταν στο σανατόριο Ασβεστοχωρίου η μητέρα μου και η

θεία μου Πηνειώ. Εκεί ανεκάλυψαν κάποτε ότι νοσηλευόταν κι ο γιος της Αθηνάς Χειμάρη, Πάνος Τσάπαλος, που όταν εξήλθε και μας επισκεπτόταν, ένα όνομα έφερνε πάντα στα χείλη του. Την εκλεκτή της καρδιάς του Μαίρη, που φαίνεται ήταν η νοσοκόμα που ερωτεύτηκε.

Απέναντι από το μπακάλικο του «Μένιου» ήταν ο ιστορικός κινηματογράφος «Αίγλη» που τώρα μαθαίνω το κράτος φροντίζει για την αναπαλαίωση και συντήρησή του ως ιστορικού μνημείου.

Η «Αίγλη» με τα καουμπούκια έργα, κυρίως καλοκαίρι ήταν ιδιαίτερα ελκυστική για μας τα παιδιά. Όλοι μας από το «Κουλέ Καφέ» εκεί ανταμώναμε και σκαρφιζόμαστε τρόπους δράσης, δηλ. πως να μπούμε μέσα βέβαια χωρίς να πληρώσουμε. Μια φορά αποκοιμήθηκα μέσα και τα αδέρφια μου, με το δίκιο τους αναστατώθηκαν και με βρήκαν τα μεσάνυχτα. Αργότερα, που οι ξαδέλφες μου Βούλα Κυρίτση και Βαγγελιώ Κωστοπούλου με έγραψαν στο Κατηχητικό Σχολείο του Προφήτη Ηλία αραιώσα τις επισκέψεις μου στην Αίγλη.

Το κατηχητικό επέδρασε πάνω μας σε σημείο που τώρα τα κάλαντα τα λέγαμε ομαδικά για τους φτωχούς και όχι για να εξοικονομήσουμε το χαριζήλικι μας για τον κινηματογράφο. Αλλά πάντα κάτι περισσεύει και για τον «κινηματογράφο».

Πιο κάτω από την Αίγλη είναι ο Ι.Ν. του Πολιούχου της Θεσσαλονίκης Αγίου Δημητρίου. Εκεί μας πήγαιναν με το Δημοτικό Σχολείο που βρισκόταν λίγο πιο πέρα και πάνω στην οδό Κασσάνδρου. Εμένα με εντυπωσίαζε με το ακανόνιστο βάθος που είχε ο Αγ. Δημήτρης, ενώ ο Προφήτης Ηλίας όπου οικογε-

νειακά εκκλησιαζόμασταν μου θύμιζε το χωριό με το καμπαναριό του, ιδιαίτερα με τα πολλά χιόνια τον χειμώνα,

Η γιαγιά Παπαχαλαμπίνα με τα εγγόνια της Γιάννη Δερματά και Νικήτα Κουτσούκη (Μικρό Χωριό 1938)

προπαντός γύρω στα Χριστούγεννα. Στον Αγ. Δημήτριο είχα και μια πρώτη εμπειρία θείας επενέργειας. Από το χωριό όταν ήλθα είχα στα χέρια μου καμιά δεκαπενταριά «βερβερίτσες». Οι γειτόνισσες στη Σοφοκλέους 25 μου υπέδειξαν να πάω στην εκκλησία και όταν ο παπάς λέει «Τα Σα εκ των Σων» να γονατίσω και να προσευχηθώ για τρεις Κυριακές. Γεμάτος περιέργεια να δω πως θα φύγουν ακολουθήσα τις οδηγίες. Πριν ακόμα περάσουν οι τρεις Κυριακές οι βερβερίτσες είχαν εξαφανιστεί από τα χέρια μου!

V. Η ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΖΩΗ

Ως νεόφερτος με εντυπωσίαζαν πολλά πράγματα στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Μεταξύ των άλλων και το τραμ.

Η περιέργειά μου να δοκιμάσω κι εγώ το πρωτόφαντο σε μένα αυτό μέσο μεταφοράς μ' έφερε να κάνω «σκαλο-

μαρία» σε τραμ που περνούσε από την «Καμάρα» της Εγναρίας. Την πρώτη φορά πιάστηκε από το κιγκλίδωμα μιας πόρτας που έβλεπε στο αντίθετα ερχόμενο τραμ. Η απόσταση ήταν αρκετά μικρή ώστε τα «χρειάστηκα» μη συνθλιβώ. Η σφαλιέρα ενός τραβαγιέρη μ' ανάγκασε να κολλήσω πάνω στην πόρτα. Την επόμενη φορά διάλεξα σίγουρα καλύτερη θέση στην ουρά του τραμ. Εκεί την πρώτη φορά στο κατέβασμα μούφυγε μια σακκούλα ξερά κρεμμύδια που σκόρπισαν στις γραμμές του τραμ. Ντρεπόμουν να τα μαζέψω και πήγα μ' άδεια χέρια στο σπίτι οπότε αναγκάστηκε να ομολογήσω την περιπέτειά μου.

Το μπακάλικο του «Μένιου» τόβλεπα κάθε μέρα αφού από κει περνούσα για να πάω στο 16ο Δημοτικό Σχολείο (Κασσάνδρου).

Δίπλα εκεί ήταν και το Υδραγωγείο με την εξωτερική του βρύση, όπου συνωσιζόμασταν το καλοκαίρι να πάρουμε νερό με τις στάμνες, μια και δυο φορές την ημέρα και να φέρουμε «σώα» την στάμνα στο σπίτι!

Η εγγραφή μου στο Σχολείο συνοδεύτηκε με τον χαρακτηρισμό μου ως «ανταρτόπληκτου» και «ορφανού» κάτι που έκανε την πρώτη μου δασκάλα (Σοφία) να δείξει ιδιαίτερη στοργή απέναντί μου και που στη συνέχεια έκανε εμένα να θέλω να μην την απογοητώσω και νάμαι καλός μαθητής. Αυτό όμως δεν άρεσε στους νέους συμμαθητές μου που από τις πρώτες μέρες με χαρακτηρισμούς «βλάχο», «χαμουτζή» κλπ. με στρίμωξαν σε μια γωνιά και με άρχισαν στις γροθιές και κλωτσιές. Ανταπέδωσα κι εγώ μερικές.

Βέβαια όλοι αυτοί έγιναν γρήγορα οι πρώτοι μου φίλοι με τους οποίους

«αλωνίζαμε» την περιοχή από το «Κουλέ Καφέ» ως το Διοικητήριο.

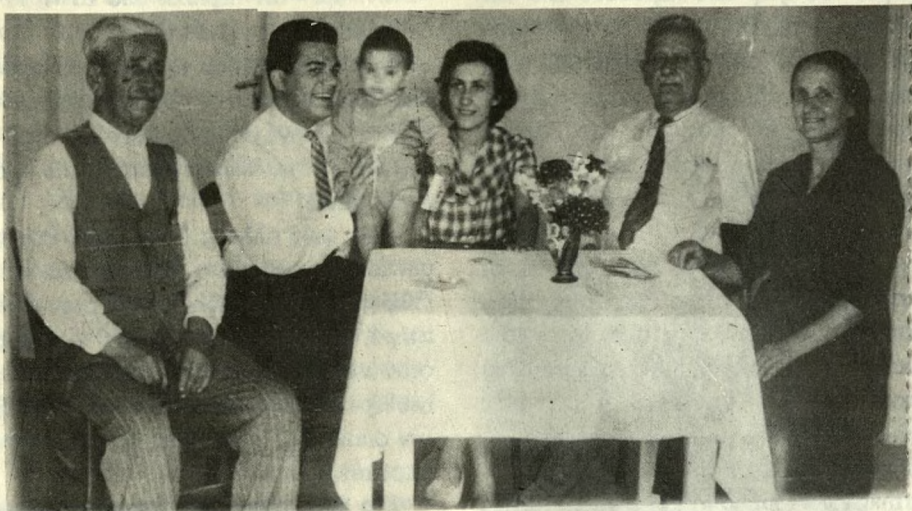
Στις εκθέσεις που τις γράφαμε ομαδικά (πρωτοτυπία του Δ/ντή Καραβασιλή), ως αρχηγός της 8ης ομάδας έγραφα εγώ την έκθεση και αυτό το εκτιμούσαν.

Από τους άλλους δασκάλους θυμάμαι τον κομψευόμενο Μπανάβα και την Γεωργία Παπαδοπούλου που ήταν αυστηρή, αλλά μας συγκινούσε ιδιαίτερα όταν περιέγραφε σκηνές από την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης (1912) την οποία αυτή είχε ζήσει ως μικρό κορίτσι τότε.

Στο ίδιο κτίριο, πάνω όροφος, λειτουργούσε και το 5ο Δημοτικό Σχολείο, στο οποίο πήγαιναν ο Σπύρος, η Λίτσα, η Μάρω, η Κούλα Μαστρογεωργοπούλου, σε μικρότερες τάξεις και ο φίλος μου Νίκος Παναγιώτου που είχε έλθει κι αυτός ως «ανταρτόπληκτος» στην Θεσσαλονίκη.

Χάρης στην φροντίδα του αδελφού μου Νικήτα όταν τελείωσα το Δημοτικό βρέθηκα χωρίς να το καλοσκεφτώ να δίνω εξετάσεις στο Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Εξετάστηκαν πολλά παιδιά τότε για 30 θέσεις. Βγήκα 33ος με βαθμό σχεδόν 18. Ετσι βρέθηκα στο 3ο Γυμνάσιο Αρρένων Θεσσαλονίκης που τον καιρό εκείνο με Γυμνασιάρχη τον αυστηρό Χατζηανδρέου εθεωρείτο «Παρθεναγωγείο» για τα παιδιά του «Κουλέ Καφέ» στην πλειοψηφία τους.

Το Γυμνάσιο βρισκόταν στο τέρμα των οδών Κασσάνδρου και Αγ. Δημητρίου και γειτόνευε με την Ευαγγελίστρια και το Δημοτικό Νοσοκομείο. Λίγο πριν απ' το Γυμνάσιο ήταν το Τουρκικό Προξενείο που από το 1954 που ήλθε ο Μακάριος και ξεσπκωθήκα-

Στο σπίτι του θείου Βασίλη και Φωτεινής Λιάπη στον Γιδά (1960)

με όλοι για την Κύπρο έγινε και δικός μας στόχος για πειροβόλημα.

Τον πρώτο χρόνο τα μαθήματα της α΄ τάξης γίνονταν στο Παράρτημα που βρισκόταν λίγο πιο κάτω από την εκκλησιά της «Λαγουδιανής». Εκεί κοντά θυμάμαι ήταν και το σπίτι της οικογένειας Κοκκάλα με την οποία είχαμε οικογενειακούς δεσμούς φιλίας. Με την Ελένη καιρόμουν που με θυμόταν και με θεωρούσε φίλο της και οι αδελφές της Δέσποινα και η Δήμητρα από τα πρώτα χρόνια έρχονταν σπίτι μας και μου έφερναν παιδικά περιοδικά ηθικο-θηρσκευτικού περιεχομένου και με διακριτικότητα πάντοτε με νουθετούσαν.

Από την δεύτερη τάξη πηγαίναμε στο Κεντρικό κτίριο του Γυμνασίου. Κάθε πρωί ο Γυμνασιάρχης επόπτευε την προσέλευσή μας στον χώρο και πριν μπούμε μέσα μας μιλούσε για 15-30' λεπτά για την καθαριότητα, την ευπρεπή εμφάνιση χωρίς μαλλιά ή μου-

στάκια και ιδίως την συμπεριφορά μας. Πάντα κουρεμένοι.

Μόνο όταν ήλθα στην Αθήνα κατάλαβα ότι είχα μαλλιά και κανείς δεν πίστευε ούτε η μάνα μου ότι είχα σγουρά μαλλιά όταν τ' άφησα πλέον να μεγαλώσουν.

Αν και είχαν περάσει αρκετά τώρα χρόνια που έφυγα από το χωριό, οι ζωηρές του εικόνες της κατοχής και του εμφυλίου δεν έλεγαν να με αφήσουν. Γι αυτό σε μια έκθεση της Β΄ τάξης που έπρεπε να περιγράψουμε την προηγούμενη ζωή μας, εγώ αποτύπωσα όλη τη ζωή μου στο χωριό κατά την δεκαετία του 1940-1950 κυρίως του εμφυλίου, γεγονός που εντυπωσίασε φαίνεται τον φιλόλογο καθηγητή (Αρβανιτάκης) που μου ζήτησε να την διαβάσω και είπε διάφορα κολακευτικά.

Οι εικόνες φόβου και αγωνίας φαίνεται είχαν επιδράσει πάνω μου σε σημείο που κάποτε κάποιος καθηγητής

Αγγλικών μου είπε να μην είμαι τόσο θλιμμένος και να γελάω και λίγο. Από το Γυμνάσιο εκείνο διατηρώ «μαθητικές» φιλικές σχέσεις ακόμα, όπως με τους Στ. Αλεξιάδη καθηγητή Εγκληματολογίας στο Παν/μιο Θεσσαλονίκης, Γ. Πενέλη καθηγητή της Πολυτεχνικής Σχολής, Δ. Κοσμίδη, δικηγόρο, Αντ. Παπαδόπουλο επίσης δικηγόρο, με τον οποίο καθόμασταν στο ίδιο θρανίο. Αρκετοί από μας πηγαίναμε τότε στο μέσο Κατηχητικό που διπύθυνε στην Αγ. Σοφία ο π. Λεωνίδας Παρασκευόπουλος, μετέπειτα Μητροπολίτης της Θεσσαλονίκης. Ο ομαδάρχης τότε Αντ. Παπαδόπουλος, σήμερα Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής έδειχνε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την πρόσδό μου, καθώς αργότερα ο Δ. Μπενάκης και ο Γ. Κούβελας, δικηγόροι, ενώ ο Σ. Κούβελας τ. υπουργός μας μάθαινε πως να παίζουμε πικ-πογκ και μπάσκετ.

Την ήσυχη ζωή της πόλεως ήλθε να ταραξεί στις αρχές του '50 ο άγριος φόνος ενός πατέρα από τον γιο και την σύζυγό του, που γρήγορα έγινε και τραγούδι (Στου Πρασάκκη τα στενά...).

Την εποχή εκείνη τα καλοκαίρια αρχίσαμε να πηγαίνουμε στο χωριό με το τρένο ως το Λιανοκλάδι.

Στο μεταξύ είχαν έλθει κι άλλοι συνομήλικοί μου για αναζήτηση δουλειάς στην Θεσσαλονίκη. Ήταν τ' αδέρφια Νίκος και Αθ. Φλώρος, Δημήτρης Ξεκάρφωτος και Μίκος, πότε-πότε ο Θανάσης Πλάκας. Τα Σαββατοκύριακα ανταμώναμε, θυμόμασταν τα του χωριού, περπατούσαμε τη γνωστή βόλτα στην ωραία τότε παραλία και καταλήγαμε στην «Πόρτα» για ένα γλυκό στο πόδι.

VI. ΟΙ ΘΕΙΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΕΣ

Από τους παλαιότερους της Μικροχωρίτικης παροικίας θυμάμαι πρώτα, πρώτα τους θείους μου αείμνηστους Δ. Δερματά, Ε. Κωστόπουλο και Β. Λιάπη με τις καρτερικές και πονόψυχες γυναίκες τους την Πηνειώ, την Αικατερίνη (Ρίνα) και την Φωτεινή αντίστοιχα που με υπεραγαπούσαν. Τον πολύ Δ. Δερματά, τον θυμάμαι στα γεράματά του. Στενοχωριόταν φαίνεται που δεν είχε κοντά του έναν εγγονό με το όνομά του, δηλ. Δημήτρη.

Εγώ, ως μικρότερος ανεπιδώς φαίνεται υποκατέστησα τον αναμενόμενο Δημήτρη και κάθε φορά με φώναζε με το όνομα «Δημήτρη». Μάταια τον διόρθωνα εγώ και η θεία μου Πηνειώ.

Ως Δημήτρη λοιπόν μ' έστειλε συχνά στην αγορά να του αγοράσω μυζήθρα την οποία άρεσε να την φτιάχνει στο τηγάνι με λίγο λάδι για πρωϊνό.

Μια φορά μου ζήτησε να τον βοηθήσω να πάμε στο Πλατύ με το τρένο να πάρει τα ενοίκια από τους μισθωτές των ακινήτων του. Στην επιστροφή για Θεσσαλονίκη μας έδωσαν και δυο τσουβάλια με φασόλια από τα κτήματά του. Τα χρησιμοποιήσαμε για κάθισμα στην «πόρτα». Καθ' οδόν το τσουβάλι που αυτός καθόταν δεν άντεξε το βάρος του, γιατί κάποια στιγμή διαπιστώσαμε ότι τα μισά φασόλια μας είχαν φύγει στο δρόμο...

Για τον θείο μου Β. Κωστόπουλο έχω γράψει αλλού πόσο συναρπαστικός ομιλητής ήταν. Ιδιαίτερα για τις ιστορίες του γύρω από την δράση του στην Αμερική, όπου πήγε μετά την Κωνσταντινούπολη.

Επειδή ήταν ψηλός, ξανθός και γαλανομάτης όλοι τον θεωρούσαν γνήσιο Αμερικανό, άλλοτε Γερμανικής και άλλοτε Αγγλικής καταγωγής. Θυμόταν

επίσης την περίοδο της Κατοχής, λέγοντας ότι χάρις σ' αυτήν «σώθηκε» αφού λόγω πείνας έχασε πολλά κιλά και κατέβασε την κολληστερίνη!

Ένα διάστημα στην κατοχή διετέλεσε επίτροπος στο νέο θεσμό του Λαϊκού Δικαστηρίου. Τον Κώδικα Λαϊκής Δικαιοσύνης τον κουβαλούσε πάντα μαζί του. Το ίδιο αντίτυπο που χρησιμοποιήθηκε σώζεται σήμερα στην Πνευματική Γωνιά ανάμεσα σε άλλα κειμήλια από την Εθνική Αντίσταση χαρισμένο από τον γιό του Μιχάλη εδώ και λίγα χρόνια. Ο θεός μου Β. Λιάπης ήταν εγκατεστημένος έξω από την Θεσσαλονίκη στον Γιδά, σήμερα λέγεται Αλεξάνδρεια. Μερικές φορές εκεί περνούσα τις διακοπές μου κυρίως στις γιορτές και εκεί πρωτογεύτηκα τα αγνά ακόμη τότε σουβλάκια, φκιαγμένα από τα δικά του χέρια, στο στέκι που διατηρούσε και ήταν πασίγνωστος στην περιοχή. Ήταν ευχάριστος τύπος, αλλά ήταν αυστηρός και καυστικός στους νεωτερισμούς. Ανηκώντας το πνεύμα της εποχής του αλλά και αρκετά διορατικός ως προς τα μελλούμενα να συμβούν αρεσκόταν συχνά, θυμάμαι, να επαναλαμβάνει επιγραμματικά: «Τουρισμός», «Τουρτουρισμός», «Τρομοκρατισμός», «Κομμουνισμός», ως τα τέσσερα επικείμενα κακά για τη χώρα μας και τον κόσμο ολόκληρο! Από τους άλλους κοντινούς θυμάμαι τον Χαρ. Μαστρογεωργόπουλο που είχε μπακάλικο στην Συγγρού και ήταν φανατικός «Αρειανός». Εκεί στην Συγγρού έμενε ο Ιωάννης Παπαδημητρίου, τον οποίο ως συγγενή επισκεπτόμουν μόνος ή με φίλους Μικροχωρίτες να τον βοηθήσουμε γιατί ήταν αρκετά δυσκίνητος ή ξεχνούσε. Στην αυλή του σπιτιού του εκεί στήναμε και κανένα «τάβλι»: με τους

φίλους Νίκο Παναγιώτου, Νίκο και Νάσο Φλώρο, Δημήτρη Ξεκάρφωτο κ.α.

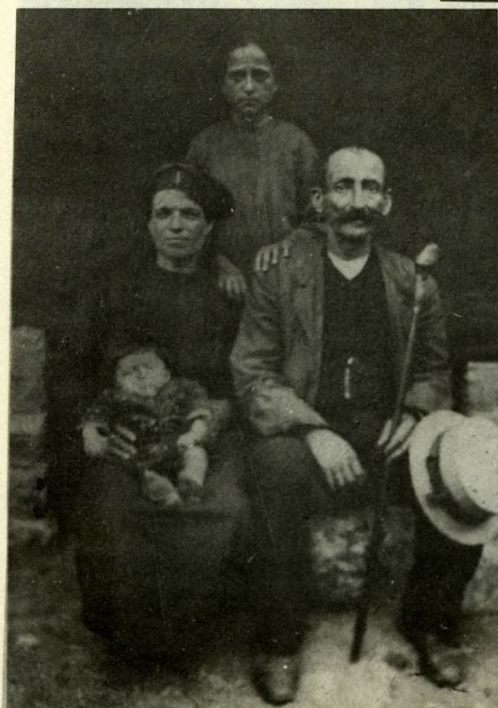
Με τους άλλους Μικροχωρίτες της παλιάς γενιάς συναναστράφηκα περισσότερο αφού έφυγα από την Θεσσαλονίκη και ύστερα. Γι αυτό και δεν αποτελούν μέρος των παιδικών μου αναμνήσεων.

Αμυδρές μόνον εικόνες διατηρώ από τις μαζικές εκδηλώσεις των Μικροχωριτών και άλλων συμπατριωτών όπως ήταν η Πρωτομαγιά που πηγαίναμε στη Σίνδο ή στην Γεωργική Σχολή και το αμπέλι του Ζωγράφου.

Υπήρχε πολύ κέφι από άνδρες και γυναίκες που αφηγούνταν πολλά ανέκδοτα και ευτράπελα από την ζωή τους όχι μόνον του χωριού, αλλά και την τρέχουσα. Άλλος κόρος ήταν το Ρεϊζίκι και το κτήμα του Χαρ. Μαστρογεωργόπουλου. Το πηγαίο κέφι δεν έλειπε και από τις συναντήσεις στα σπίτια με την ευκαιρία των ονομαστικών εορτών ή άλλων καρμόσυνων γεγονότων. Η αείμνηστη ξαδέλφη μου Στεφανία Γιαννοπούλου (Δερματά) μετά την απόκτηση της Σοφούλας ήθελε να γεννήσει αγόρια και μου ζητούσε να τους κάνω εγώ ποδαρικό στο σπίτι τους με τον νέο χρόνο. Μια φορά προς ενίσχυση του ποδαρικού πήρα μαζί μου και ένα συμμαθητή μου (Γ. Σραφιάδη) ανηψιό του γιατρού Θεοφυλάκτου που είχε την Οφθαλμολογική Κλινική του λίγο πιο πάνω στις αρχές της οδού Σοφοκλέους. Όπως αποδείχθηκε το «ποδαρικό» ήταν καλό. Πριν τελειώσω το Γυμνάσιο ήλθα στην Αθήνα, Αύγουστος 1955. Ήταν ένας δεύτερος εκπατρισμός που συνοδεύτηκε από πολλά δάκρυα, ώσπου να προσαρμοσθούμε στην πολύβουη έκτοτε ζωή της πρωτεύουσας.

Μένιος Σ. Κουτσούκης

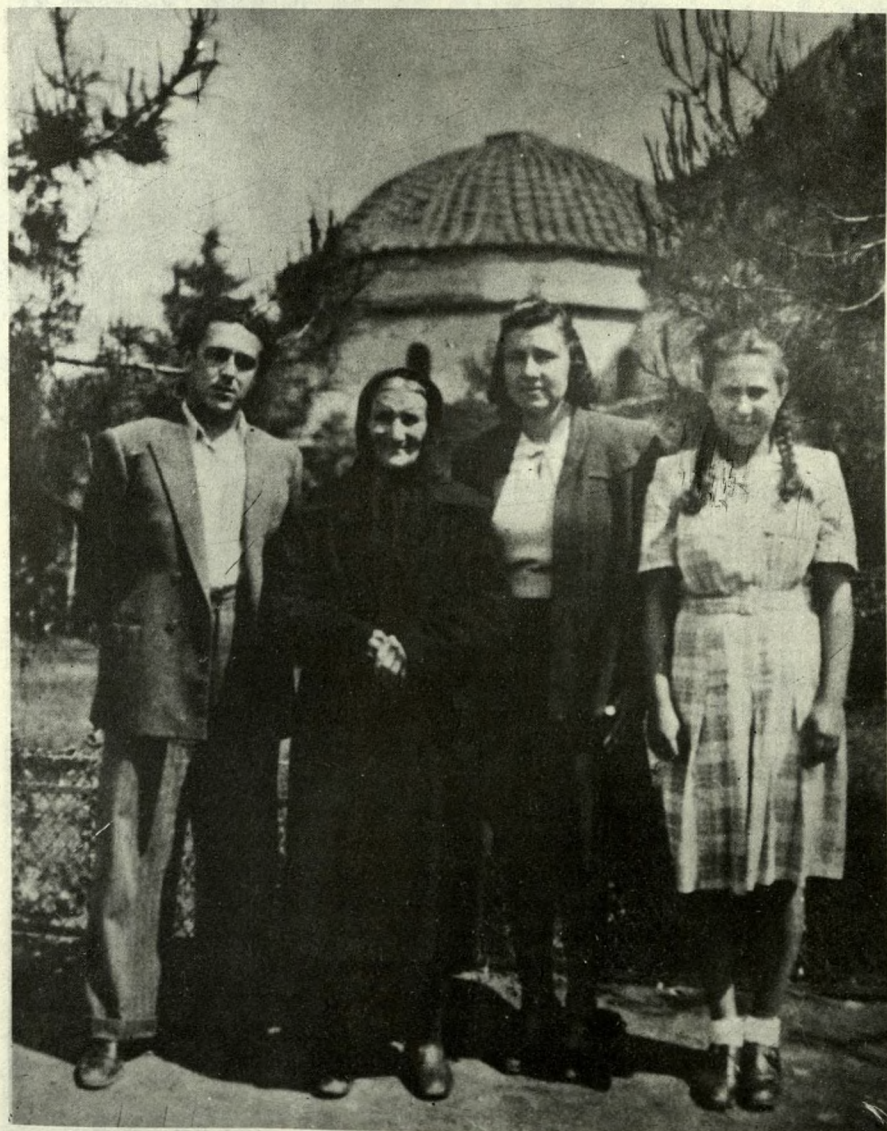
Θεσσαλονίκη, 28 Δεκ. 1949
Αγαπητέ μου Δημήτρίε,
σεβαστήν μητέρα σου Λάμπρω και
απάσης
οικογενείας παρακαλώ τον Πανάγαθον
να χαρίζη εις υμάς υγείαν, το νέον
έτος 1950 και παν αγαθόν.
Ο θείος σας
Ιωάννης Παπαδημητρίου

Αγαπητέ μου Χρήστο είμεθα καλά,
λάβε την παρούσα φωτογραφία, αν
και δεν είναι πετυχημένη, η μικρή
έκλεισε τα μάτια της δεν πειράζει
πως κοιμάται, σαν θέλετε
θγάλτε αυτού καθαρώτερες.
Σας στέλλω και την μουντζούρα.
Εχετε τα δέοντα από όλους.
Ο Διονύσης Πλάκας εμποδίσθη
δεν έρχεται ακόμη.
Τα κορίτσια είναι καλά.
Ο πατήρ Σ.Χ.Μ.

Οι οικογένειες Κ. Δημοπούλου και Κ. Κοκκάλα με τους νεόνυμφους (Θεσ/νίκη 1924)

Η Παπαχαραλαμπίνα με τρία εγγόνια της (Θεσσαλονίκη 1950)

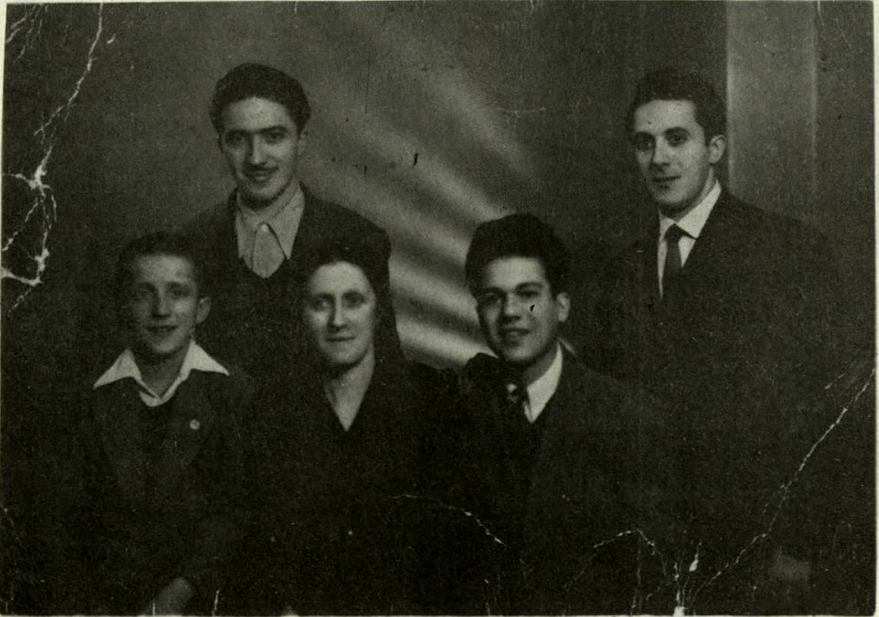
Στόχος του Διεθνούς Κέντρου για την Επιστήμη και την Τεχνολογία (1971)

Η Πηνειώ Δερματά με τα παιδιά και τον
γαμπρό της Ι. Γιαννούλη (4.6.46)

Ο Β. Κωστόπουλος στον Γιδά με τις
τρεις αδελφές του και το γαμπρό του Β.
Λιάπη (1960)

Η Σοφία Κουτσούκη με τους τέσσερις γιους της (Θεσ/νίκη 14.5.1949)

Σπύρος και Σοφία Κουτσούκη με την μικρή κόρη τους Φρόσω (Κων/πολη 1921)

ΣΤΟ ΜΙΚΡΟ ΧΩΡΙΟ

Μετά από έναν ύπνο ωραίο κι ελαφρύ
κελαϊδίμα γλυκό πουλιού
σε κάνει να ξυπνάς πολύ πρωϊ
κι έχεις στ' αυτιά σου χάιδεμα το φλοίσβο του νερού.

Και τότε απ' το παράθυρο στο σπίτι το ψηλό
θέα υπέροχη αντικρύζεις
γεμάτη από έλατα το καταπράσινο βουνό
κι ένα σκοπό με κέφι σιγοψιυρίζεις.

Κι έτυχε να βρεθώ πολλές φορές
σ' αυτό το μέρος της γλυκειάς Πατρίδας
π' ουχί της φύσης άπειρες τις ομορφίες
και έναν ήλιο πηγή ζωής κι ελπίδας.

Για την περιγραφή δεν βρίσκω λόγια αυτού του μεγαλείου
π' ουχίς μπροστά σου ανεβαίνοντας ψηλά
ώσπου να φθάσης την πόλη του Καρπενησιού
επάνω στις Ευρυτανίας τα ψηλά βουνά.

Μετά από κει απλώνεται όμορφη κοιλάδα
που ποταμός κυλάει ήσυχα και απαλά
κι έχει στις δύο πλευρές με χιόνια με λιακάδα
στις καταπράσινες πλαγιές πολλά χωριά.

Και μέσα απ' τα κατάφυτα βουνά τρεις κορυφές
μόλις τα χιόνια λυώσουν τον χειμώνα
γκρίζες προβάλλουν, πέτρινες γυμνές
Βελούχι, Καλιακούδα, Χελιδώνα.

Η πρώτη σαν σκεπή επάνω απ' την Πόλη
κι οι άλλες δύο ζερβά και δεξιά
στη μέση το ποτάμι μοιάζει η φύση όλη
με πίνακα μοναδικό σε χρώματα και ομορφιά.

Μικρό Χωριό Μεγάλο Χωριό τα ονόματά τους
κτισμένα βρίσκονται αντικρουστά
κι έχουν τον ήλιο τα δυο μπροστά τους
το ένα στην Ανατολή και τ' άλλο δυτικά.

Μα το Μικρό Χωριό πάνε τριάντα χρόνια
που από τη φύση δέχτηκε μεγάλη συμφορά
τύχη σε σπίτια και ανθρώπους καταχθόνια
τα πλάκωσε τα έθαψε βαθειά.

Μα το κουράγιο και η αγάπη για τον τόπο τους
σε στέρεο έδαφος εκεί κοντά
μη λογαριάζοντας μήτε θυσία μήτε κόπο τους
πανέμορφο χωριό στήσαν ξανά.

Σ' αυτό το μέρος βρίσκω την γαλήνη
κοντά σε πρόσωπα αγαπημένα φιλικά
και στο μυαλό μου ζωντανή θα μείνη
των περιπάτων η καλή τους συντροφιά.

Θεσσαλονίκη 1993
Μαίρη Π. Σαραφίδου - Πελετέκη

ΑΠ' ΟΣΑ ΘΥΜΑΜΑΙ

Γράφει ο Σταύρος Γεωργούλης

Πολλές φορές φέρνω στο νου μου το παλιό το Σχολείο. Θύμησες παλιές αλλά από τις λίγες που μένουν στη μνήμη ακόμα ζωντανές. Κι ως αρχίσω απ' τους δασκάλους μας τον Παπαδή ή μάλλον το «Γιωργάκη» όπως τον λέγαμε τότε και τον Τσέντο που εφαρμόζοντας το παιδαγωγικό σύστημα εκείνης της εποχής με το απαραίτητο ξύλο, που βγήκε μεν από τον Παράδεισο διά χειρός όμως ως επί το πλείστον του Τσέντου, κατάφεραν να μας ανοίξουν τα μάτια και αντί να κυνηγάμε φωλιές να μας μάθουν τα γράμματα που μας παραστάθηκαν και μας βοήθησαν σ' όλη μας τη ζωή.

Κι ως συνεχίσω με τα παλιά τα θρανία τα μακρυνά που αλλαχτήκανε με καινούργια στα οποία απαγορευότανε και η παραμικρή μελανιά, με τις σόμπες που καπνίζανε και για να κάψουν κουβαλούσαμε από ένα ξύλο κάθε φορά σαν εισιτήριο να μπορούμε μέσα, με το τηλέφωνο που ήταν πίσω από τον πίνακα με τα παράθυρα που τάχαμε γεμίσει με αυτοσχέδιες γλάστρες με μαντζουράνες και βασιλικά, με το μάθημα που γινότανε πρωί κι απόγεμα και το καμπανέλι που χτυπούσε και μας μάζευε, τους επιμελητάδες που ήταν για την τήρηση της τάξης, τη μικρή αυλή απέξω που μας έκανε γυμναστική ο Παπαδής και που δεν έφτανε να κάνουμε το «προς ωμασκίαν αραιώσατε» το αυλάκι και τη βρύση, το κυνηγάκι και το κρυφτάκι γύρω από τις καρτές του Παπαδή κι ως τα Γυφτοκάλυβα, τα πεντόβολα στην Κουμπουρέϊκη την αυλή και τέλος κεινο το ανεκδιήγητο αποχωρητήριο που και σε κείνο όποιος προλάβαινε έμπαινε, κι όσο για τους άλλους

τράβαγαν ολόβλακα προς τη Γιουργουλείκη μεριά και μέσα στο Σχολείο οι πόρτες που ενώνανε τις δυο αίθουσες και ανοίγανε στις τελετες, τους ήρωες του 21 κρεμασμένους στον τοίχο στη γραμμή, τους χάρτες κλπ., κλπ.

Σ' αυτό το Σχολείο που έμεινε άδειο ύστερα από την μεταφορά του στο καινούργιο όταν κήκε το Χάνι μεταφέρθηκε προσωρινά το Κοινοτικό Γραφείο, το Ταχυδρομείο και το τηλέφωνο και μαζί μ' αυτά και γω σαν υπεύθυνος Γραμματέας που ήμουνα.

Και κει για να περνάει η ώρα μου σκαλιζοντας βρήκα στα πίσω ντουλάπια το αρχείο του Σχολείου και μέσα σ' άλλα κόλλες διαγωνισμών που διαβάζοντάς τες ψάρρευε κανένας αρκετά μαργαριτάρια.

Απ' αυτά θυμάμαι λίγα ακόμα κι αν θέλετε διαβάστε τα.

Κάποιοι, και είπαμε δεν θα λέμε ονόματα, στο μάθημα της Ιστορίας που η ερώτηση ήταν: «Γιατί ο Ηράκλειος εξεστράτευσε κατά των Περσών», η απάντηση ήταν μονολεκτική και ζουμερή. Ο Ηράκλειος εξεστράτευσε κατά των Περσών γιατί οι Πέρσες... έρχονταν. Αυτό τάλεγε όλα και η κόλλα παρακάτω λευκή.

Αλλά στη Φυσική Πειραματική περιγράφοντας τη γυάλινη υδραντλία όπως την είχε στο νου του από τα όργανα Φυσικής Πειραματικής που υπήρχαν στο Σχολείο και τον τρόπο που λειτουργούσε έγραφε. «Βάζομε την αντλία στο νερό. Τραβάμε τον κρίκο από πάνω και... σιέται τ' άλλο από κάτω». Αυτό ήταν όλο, κι αυτό βέβαια που σιέτανε από κάτω για όσους δεν τόπιασαν ήταν το έμβολο

που κουνιότανε στο ανεβοκατέβασμα.

Σε άλλον άρεσε ένα πράγμα για δυο λόγους. Πρώτον γιατί... και τρίτον γιατί...

Άλλος στα καλά της αποταμίευσης αναφερότανε στο ιστορικό και πήγε στο Ταχυδρομείο του Μεγάλου Χωριού και όταν είδε τους κουμπάρδες είπε μέσα του: «Αϊά σαν τον δικό μου» και κατέληγε μ' ένα τετράστιχο σχετικό με το θέμα με ανάλογη ποιητική ρίμα και περιεχόμενο. «Κουμπάρουλη, Κουμπάρουλη, δώσε μου ένα παρούλη για να πιω ένα καφούλη. Να φχαριστηθώ ως το Θεούλη».

Άλλος στη Γεωγραφία του Νομού Ξάνθης αναφερόμενος στον κόλπο της αντί για Πόρτο Λάγο τον έγραφε στα ίσια Πάρ' το Λαγό.

Άλλος στην Έκθεση περιγράφοντας το ανοιξιάτικο τοπίο που ήταν καταπράσινο και βόσκανε αμέριμνα τα γελάδια έλεγε από μέσα του. Νάμουνα και γω, χωρίς να διευκρινίζει τι από τα δυο ζήλευε. Την πρασινάδα ή τα γελάδια.

Άλλος στην έκθεση πάλι περιγράφοντας Χινοπωριάτικο τοπίο του φαί-

νονταν τα κλαδιά των δέντρων όπως φαίνονταν γυμνά με πεσμένα τα φύλλα σα να μ' ντζώνουν το Θεό.

Άλλά και η καθαρεύουσα είχε την τιμητική της. Κάποιος που είχε θέμα του τον αετό στην περιγραφή τον έγραφε ότι ο αετός έχει... γαμψάς ούυχας.

Άλλος για τον Ηρακλή, την Αρετή και την Κακία που ρωτήθηκε από το δάσκαλο ειπε τη γνώμη του ότι η μεν Αρετή ήταν καλή, η δε κακία ύστερα από σκέψη και δισταγμό ότι ήταν... αχαμνή. Εφαρμοζότανε από τότε φαίνεται η δίαιτα αδυνατίσματος.

Ένας άλλος μαθητάκος μέλος της Εθνικής Οργάνωσης Νεολαίας του Μεταξά με τις στολές και τις παρελάσεις πειθαρχικός βγήκε στην αναφορά και αφού στάθηκε κλαρίνο με υψωμένο το χέρι ζήτησε «Κύριε λοχία λαμβάνω την τιμή να πάω με τις... γίδες».

Και για την ιστορία θα πρέπει να πω ότι το μελανοδοχείο το λέγαμε κουκάκι, το μολύβι βολύμ την κιωλία τιμωλία και πάει λέγοντας.

Σ.Ν.Γ.

☆☆☆

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

Σου δίνω μία συμβουλή
στο δρόμο της ζωής σου
να εκτιμάς τον άνθρωπο
και την καταγωγή σου.

Νάχεις για πάντα ιδανικά
ανθρώπινες αξίες
δώσε ότι καλύτερο μπορείς
ακόμα και θυσίες.
Τώρα παιδί μου χάραξε

μια τέτοια τακτική
πάρε το δρόμο που τραβά
για ανθρώπινη ηθική.

Στον εαυτό σου μίλησε
ζήτη κίλια συγγνώμη
και δεσ αυτά που γράφουνε
της κοινωνίας νόμοι.

Δ. Ντελής

ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Στη στήλη αυτή δημοσιεύονται πάντοτε γράμματα Μικροχωριτών ή μη που απευθύνονται προς το περιοδικό ή την Αδελφότητα. Κατά προτίμηση δημοσιεύονται τα γράμματα των ξενητεμένων, γιατί τους δίνεται έτσι η ευκαιρία να επικοινωνήσουν με όλους τους συγχωριανούς, τους ευχαριστούμε που μας σκέφτονται.

Ευχαριστούμε θερμά όλες και όλους που από καιρό σε καιρό μας στέλνουν τα γράμματά τους. Είτε προς το περιοδικό είτε προς την Αδελφότητα και το Διοικητικό Συμβούλιο. Είναι όλα ευπρόσδεκτα και τα δημοσιεύουμε εδώ γιατί απηχούν μια φωνή Μικροχωρίτικη από κάποια άκρη της γης.

Με τα γράμματα αυτά νοερά οι Μικροχωρίτες επικοινωνούν μεταξύ τους, όσο μακριά κι αν βρίσκονται. Σήμερα όλοι μας έχουμε ανάγκη και προ παντός οι ξενητεμένοι, από επικοινωνία με τη γενέτειρά και τους συγχωριανούς. Λόγω μακρινών αποστάσεων η ανάγκη αυτή ικανοποιείται ως ένα βαθμό, με την αλληλογραφία. Να λοιπόν γιατί τα γράμματά σας είναι πολύτιμα και συγκινούν πάντοτε όλους μας.

Γι' αυτό το περιοδικό μας τηρεί ως αρχή την δημοσίευσή τους από τη στήλη αυτή, όταν δεν είναι αυστηρά προσωπικά. Αλλά και τότε ακόμη, εφ' όσον θίγονται σ' αυτά θέματα που ενδιαφέρουν τους Μικροχωρίτες, τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού και γενικά θίγουν θέματα που εντάσσονται στους ευρύτερους σκοπούς της Αδελότητάς μας.

Περιμένουμε λοιπόν πάντοτε ευπρόσδεκτα τα γράμματά σας για την στήλη: «ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ».

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΗΠΑ

Από την συγχωριανή μας κ. Ισμήνη Κ. Μπάρλα από το Asheville των ΗΠΑ πήραμε το πιο κάτω γράμμα:

Προς την Αδελφότητα Μικροχωριτών, η «Μεταμόρφωσις του Σωτήρος»

«Πληροφορηθήκαμε με έκπληξη ότι ο συγχωριανός μας κ. Αθανάσιος Κουτσούκης προσέφερε κληροδότημα 15.000.000 (δέκα πέντε εκατομμυρίων δραχμών) στην Κοινότητα του χωριού μας διά ανάγκες των συγχωριανών μας και δεν εγένετο αποδεκτή.

Επειδή αδυνατούμε να το πιστέψουμε αν και θεωρούμε αξιόπιστη την πληροφορία θα θέλαμε να σας παρακαλέσουμε να είχαμε μια απάντησή σας για

το θέμα αυτό και προ παντός το σκεπτικό της απόρριψης της σημαντικής αυτής προσφοράς».

Αν και το γράμμα της κας Ισμήνης Μπάρλα θα έπρεπε να είχε σταλεί στην Κοινότητα σαν πιο αρμόδια να απαντήσει επί του θέματος εν τούτοις ρωτήσαμε τον κ. Αθ. Κουτσούκη που μας βεβαίωσε την απόρριψη του κληροδοτήματος και μας έδωσε το σχετικό απόσπασμα πρακτικού συνεδρίασης του Κοινοτικού Συμβουλίου το οποίο δημοσιεύουμε πιο κάτω.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Από το αριθ. 1/1994 πρακτικό συνεδρίασης του κοινοτικού συμβουλίου Μικρού Χωριού Ευρυτανίας «Λήψης απόφασης για την αίτηση Αθ. Κουτσούκη,

Αριθ. Απόφασης 6/1994.

Μικρό Χωριό και στο κοινοτικό κα-
τάστημα σήμερα 29 το Γενάρη 1994
έτους ημέρα Σάββατο και ώρα 4 μ.μ.
συνεδρίασε το Κοινοτικό Συμβούλιο
Μικρού Χωριού ύστερα από την αριθ.
41/25.1.1994 έγγραφη πρόσκληση του
προέδρου που επιδόθηκε στον καθένα
από τους συμβούλους σύμφωνα με τις
διατάξεις του άρθρου 81 του Π. Δ/τος
323/89 περί Δ.Κ. Κώδικα και από τους
(7) συμβούλους βρέθηκαν παρόντες (6)
ως εξής:

Παρόντες:

- 1) Φίλιππος Πασπαλάρης.
- 2) Αγγελος Γιαννακόπουλος.
- 3) Χαράλαμπος Φλώρος.
- 4) Χρήστος Μουτογιάννης.
- 5) Κων/νος Μπούρας.
- 6) Βασίλειος Μπούρας.

Απόντες:

1) Αναστάσιος Φλέγγας και προ-
σκλήθηκε νόμιμα.

Ο Πρόεδρος κήρυξε την έναρξη της
συνεδρίασης του κοινοτικού συμβουλί-
ου παρουσία του Κοινοτικού Γραμματέα
για την τήρηση των πρακτικών και αφού
εισηγήθηκε το 6ο θέμα είπε ότι:

Το Κοινοτικό μας Συμβούλιο με
απόφασή του θα αποφανθεί για τη
συμμετοχή του στη λήψη αποφάσεων
καθορισμού των δικαιούκων οικονομι-
κής ενίσχυσης σύμφωνα με σχετική κα-
τάθεση χρημάτων του κ. Αθανασίου Ι.
Κουτσούκη σε ειδικό λογαριασμό τραπε-
ζικό που ο ίδιος θα δημιουργήσει,
όπως αυτός αναφέρει στη σχετική αίτη-
σή του και κάλεσε το συμβούλιο να
αποφασίσει σχετικά.

Το Συμβούλιο αφού έλαβε υπόψη
την εισήγηση του προέδρου, έχει υπό-
ψη του και την αριθ. 13-104/1993
απόφασή του που αφορά το ίδιο θέμα
και ύστερα από επίσκεψή του στη Νο-
μαρχία Ευρυτανίας σχετικά με αυτό το
θέμα,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

α) Το Κοινοτικό Συμβούλιο δεν δύ-
νεται να αποδεχτεί το αίτημα του Αθα-
νασίου Κουτσούκη ως δωρεά προς την
Κοινότητα Μικρού Χωριού διότι ξεφεύ-
γει της αρμοδιότητάς του σύμφωνα με
το αριθ. ΕΣ 12204/17.11.1993 έγγραφο
της Νομαρχίας Ευρυτανίας και απορρί-
πεται.

β) Το Κοινοτικό μας Συμβούλιο θα
παρέχει όμως τη συνδρομη του προς
τον κ. Αθανάσιο Ι. Κουτσούκη με τη
συμμετοχή του στη λήψη αποφάσεων
για τον καθορισμό των δικαιούκων κά-
θε φορά μαζί με αυτόν για την οικονο-
μική ενίσχυση από ειδικό λογαριασμό
που αυτός θα δημιουργήσει σε κατάθε-
σή του στην Εθνική Τράπεζα, όπως αυ-
τός θα ορίζει στον ειδικό αυτό λογα-
ριασμό που θα αφορούν οικονομική
ενίσχυση Μικροχωριτών.

Η απόφαση αυτή πήρε αριθ. 1-
6/1994.

Για τα παραπάνω συντάχθηκε το
πρακτικό αυτό και υπογράφεται.

Ο Πρόεδρος (υπογραφή)

Ο Γραμματέας (υπογραφή)

Τα Μέλη (υπογραφή)

Ακριβές Απόσπασμα

Ο Πρόεδρος της Κοινότητας

Φ. ΠΑΣΠΑΛΑΡΗΣ

ΕΝΤΥΠΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Στη στήλη αυτή, παρουσιάζονται συνοπτικά βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες και γενικά έντυπα που αποστέλλονται στην Αδελφότητα ή την Δ)υση του περιοδικού και αφορούν την Ευρυτανία ή γενικότερα την Ρούμελη.

Κων/νου Δ. Βαστάκη

**50 ΧΡΟΝΙΑ ΜΝΗΜΗΣ ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΩΝ
ΜΕΓΑΛΟΧΩΡΙΤΩΝ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ**
(24 Δεκεμβρίου 1942 - 24 Δεκεμβρίου
1992). Εκδοση: Σύνδεσμος Μεγαλοχωριτών
«Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ», 1994, σ. 92.

Ένα ακόμη τεκμήριο ευλαβικής μνήμης για την θυσία των 13 εθνομαρτύρων του Μικρού Χωριού έφερε στο φως της δημοσιότητας ο πρωτοπρεσβύτερος Κων. Δ. Βαστάκης.

Στο νέο αυτό πόνημά του ο π. Κωνσταντίνος περιέλαβε τις ομιλίες που έγιναν κατά την 50ή επέτειο της μνήμης των 13 εθνομαρτύρων.

Την εκδήλωση οργάνωσε ο Σύνδεσμος Μεγαλοχωριτών η «Αγία Παρασκευή», με κύριο ομιλητή τον κ. Παναγιώτη Βλάχο, Γεν. Επιθεωρητή Μέσης Εκπαίδευσης. Εκτός απ' αυτή την εκδήλωση περιλαμβάνει ακόμη σχετικές ομιλίες και εκδηλώσεις που έγιναν για την 50ή επέτειο της θυσίας των 13 εθνομαρτύρων, στον τόπο της θυσίας σας στο Μικρό Χωριό σε σχετική ραδιοφωνική εκπομπή, καθώς και στην αίθουσα «Παρνασσός» από την Αδελφότητα Μικροχωριτών (16.2.93) με κύριο ομιλητή τον Ευρυτάνα λογοτέχνη Μ. Σταφυλά που μίλησε για τη μάχη του

Μικρού Χωριού και τις θυσίες των Ευρυτάνων στην Εθνική Αντίσταση.

Η έκδοση έχει την προσεγμένη επιμέλεια των ιστορικών εκδόσεων Στ. Βασιλόπουλου.

Συγχαίρουμε τον π. Κωνσταντίνο που μας χάρισε ένα ακόμη μνημείο της θυσίας των 13 συμπατριωτών μας καθώς και τον Σύνδεσμο που στήριξε οικονομικά την προσπάθεια.

**Χρήστος Γ. Γιαννακόπουλος
ΚΑΙ ΔΙΗΓΩΝΤΑΣ ΤΑ ΜΗΝ ΚΛΑΙΣ:
Αναμνήσεις ενός ανθυπολοχαγού
του ΕΛΑΣ, Αθήνα, Επικαιρότητα
1994, Σ. 101.**

Με αυτό τον τίτλο ο συγχωριανός μας Χρήστος Γιαννακόπουλος που ήταν ανθυπολοχαγός δημοσίευσε σε μορφή βιβλίου τις ενθυμήσεις του από την Εθνική Αντίσταση, που το περιοδικό μας τις δημοσίευε σε συνέχειες με τον τίτλο και «Διηγώντας τα μη κλαις».

Γι αυτό και σταματούμε την δημοσίευσή τους κατ' επιθυμία και του ίδιου.

Το νέο βιβλίο μικρού σχήματος έχει 101 σελίδες. Με το γνωστό αφηγηματικό του ύφος ο συγγραφέας δίνει μια ολοκληρωμένη εικόνα της δικής του αντιστασιακής δράσης με λεπτομερειακές αναφορές σε πρόσωπα και τοποθε-

σίες της ηρωϊκής εκείνης εποχής.

Μέσα από τις ζωηρές αφηγήσεις του με αφετηρία το ειδυλλιακό Μικρό Χωριό παρελαύνουν σεβάσματα πρόσωπα, αγαπημένοι φίλοι και συναγωνιστές, ανδρείοι καπετάνιοι που σημάδεψαν την αντιστασιακή πορεία του συγγραφέα ως την ημέρα που απεσύρθησαν τα στρατεύματα Κατοχής και ο Αρης πέρασε στην Ιστορία. Συγχαίρουμε τον Χρήστο που βρήκε τον χρόνο και το κέφι να δώσει σε μορφή βιβλίου, έστω και μετά από 50 χρόνια τις αντιστασιακές του ενθυμήσεις, που πλουτίζουν ταυτόχρονα και την ιστορία του χωριού μας.

Κ.Α. Σαρρή

ΧΡΟΝΙΚΟ ΚΟΡΥΣΧΑΔΩΝ: Το χωριό Κορυσκάδες Ευρυτανίας στο πέρασμα του χρόνου. Τεύχος Β1 (1800 - 1850), 1994, σ. 108.

Αθόρυβα, ακούραστα και μεθοδικά ο κ. Σαρρής, επίθ. επιθ. Μ., πέτρα την πέτρα οικοδομεί την πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία των Κορυσκάδων Ευρυτανίας. Ιδιαίτερα πλούσιο αυτό το τεύχος καθώς μας δίνει πολύτιμα δημογραφικά και άλλα στοιχεία του πρώτου ήμισυ του 19ου αιώνα όπως είναι τα γενεαλογικά δένδρα, ιδιοκτησίες, εκπαίδευση, σχολεία, οικονομικά στοιχεία, φωτογραφικά κειμήλια, καθώς και βιογραφικά στοιχεία των γεννηθέντων την περίοδο 1800 - 1850.

Όλα αξιόλογα, όχι μόνο για την ιστορία του χωριού, αλλά και για την ευρύτερη περιοχή Καρπενησίου. Συγχαίρουμε τον κ. Σαρρή και ευχόμαστε ο

Σύλλογος των Κορυσκάδων να στηρίξει την έκδοση ενός ολοκληρωμένου τόμου, όπως αρμόζει στην ιστορία των Κορυσκάδων.

Ανέστης Μπακόλας
ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΕ,
Αθήνα, Εκδόσεις ΕΛΣΙΑΝΗ
1994, σ. 445.

Με άξονα ιστορικές τοποθεσίες και προ παντός πρόσωπα που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην αντιστασιακή του δράση ο συγγραφέας μας δίνει ένα πλούσιο χρονικό όχι μόνο της ζωής του, αλλά και της Εθνικής μας Αντίστασης όπως ο ίδιος την είδε και την έζησε. Καταγόμενος από τη Μαυρομάτα Ευρυτανίας, πνεύμα κριτικό και ανήσυχο αναγκάστηκε συχνά να συγκρουσθεί με μεγαλόσχημα ονόματα στο ΚΚΕ και στον αγώνα, αλλά και με συναγωνιστές του που δεν έβλεπαν με καθαρό μάτι την θύελλα που ερχόταν ιδιαίτερα με την μορφή του ανταρτικού - εμφυλίου πολέμου, ζήτημα που τον έφερε σε σύγκρουση με τον Αρη Βελουκιώτη. Στον πολυσέλιδο τόμο που περιέχει εβδομήντα (70) κεφάλαια προτάσσει ένα αυτοβιογραφικό σημείωμα ιδιαίτερα κατατοπιστικό για μια συνοπτική θεώρηση των βασανιστικών χρόνων, που έζησε με τις απανωτές συλλήψεις, βασανιστήρια, εξορίες ως τον Ιούλιο 1952 οπότε ήλθε ελεύθερος κι εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Με φοβερό κουράγιο και δύναμη ψυχής ξανάφτιαξε τη ζωή του. Εγινε δημοσιογράφος, δικηγόρος μέχρι τον Αρειο Πάγο και από το 1973 Συμβολαιογράφος

Αθηνών. Το ανά κείρας βιβλίο μπορεί να θεωρηθεί συνέχεια των προηγούμενων βιβλίων που κυκλοφόρησε και στα οποία γίνεται λεπτομερέστερη αναφορά στα πράγματα της Ευρυτανίας, αλλά και την δράση της οικογένειας του Μπακολέων, που συνέβαλαν στην οργάνωση του Αντιστασιακού Αγώνα στην Ευρυτανία με κορυφαίο τον αδελφό του αείμνηστο Μήτσο Μπακόλα που χάθηκε πρόωρα και άδικα.

Ρίζου Τρ. Κατσούδα
ΤΟ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΟ ΔΕΝΤΡΟ
ΤΩΝ ΚΑΤΣΟΥΔΑΙΩΝ, Αθήνα
1994, σ.110.

Στην οικογένεια των κλεφταρματωλών της Ρούμελης Κατσουδαίων είναι αφιερωμένο το τελευταίο βιβλίο του Ρ. Κατσούδα που έλκει απ' αυτή την καταγωγή του. Πρόκειται για τους αδελφούς Τριαντάφυλο και Φλώρο Κατσούδα, που έδρασαν στο καρπενήσι, Λιδωρίκι, Υπάτη κ.α και προετοίμασαν τον ξεσπικισμό στη Δ. Φθιώτιδα και Ευρυτανία, όπως μαρτυρούν τα πάμπολλα δημοτικά τραγούδια:

Πάει ο Κατσούδας στον Πασά, πάει να προσκυνήσει

Πολλά τα έτη ντουβλετή και του φιλεί τα γένια

Κατσούδα κλάψες μούρτανε από τα βιλαέτια

Χαλές της Πάτρας τα χωριά κι όλο το Λιδωρίκι.

Ένα άλλο:

Κύριέ μου τι να γίνηκαν οι μαύροι Κατσουδαίοι

κι ουδέ στην Πάτρα φαίνονται, ουδέ στον Αη-Σώστη

ο Φλώρος ο περιφάνος, ο φοβερός Κατσούδας,

πούταν στους κάμπους φλάμπουρο και στις κορφές μπαϊράκι

που πέταγε σαν απτός και σαν λαγός περπάτει.

Αλή Πασάς σαν τ' άκουσε φωνάζει τον Τσελιάτη

και το κεφάλι τόπεσε εκεί που προσκυνούσε.

Σε λίγους απογόνους των θανατωθέντων αποδίδει τη σημερινή συνέχιση το γένος των Κατσουδαίων, που κατά τον σ. βρίσκονται (όπως διατείνεται και ο ίδιος) διασκορπισμένοι κυρίως στον χώρο της Μελιταίας Φθιώτιδας.

Δημήτρη Σταμέλου

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ (1949 - 1989) : Εργογραφία - Βιβλιογραφία - Κριτική. Αθήνα, Εκδόσεις Πιτσιλός 1994, σ. 151.

Στο βιβλίο αυτό παρουσιάζεται η σαραντάχρονη λογοτεχνική και συγγραφική δράση του γνωστού Ευρυτάνα λογοτέχνη - δημοσιογράφου Δ. Σταμέλου που βραβεύτηκε με το Α' Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας (1975).

Ενας χρήσιμος οδηγός στο έργο του και την κριτική αποτίμησή του.

ΟΙ ΑΚΡΑΙΟΙ ΦΡΟΥΡΟΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

3. Ο Αν- Γιάννης

Όπως ο Αν Θανάσης έτσι και Αν Γιάννης χτίστηκε στη σημερινή του θέση με το χάρμα του 20ού αιώνα (1900) όπως μαρτυρεί η κτιτορική πλάκα που βρίσκεται πάνω από την είσοδο της πρόσοψης και γράφει:

«Ο ιερός ούτός Ναός ανηγέρθη εκ βάθρων ΔΑΠΑΝΗ Ι. Κομπούρα, Χαρ. Πολύζου και Ιωάννου Κομπορόζου και των εν τη αλλοδαπή συνδρομητών τη 20 7/βρίου 1900».

Στην βόρεια πλευρά υπάρχει μία ακόμη πλάκα με σκαλιστό σταυρό και την χρονολογία 1900/7βρίου 29.

Φαίνεται πως την εποχή εκείνη υπήρχε στο χωριό ένας συναγωνισμός καζαντισμένων Μικροχωριτών της Πόλης να προσφέρουν καλαισθητες νέες εκκλησίες.

Προφανώς δεν είχε ωριμάσει η ιδέα κατεδάφισης της παλιάς Μεταμόρφωσης και ανέγερσης καινούργιας, κάτι που έγινε 25 σχεδόν χρόνια αργότερα όπως και με το παλιό Σχολείο.

Δεν γνωρίζουμε αν στη θέση που είναι ο Αν-Γιάννης σήμερα υπήρχε πρωτίτερα κάποιο παλαιότερο εξωκκλήσι.

Εκείνο που η παράδοση διέσωσε είναι ότι παλαιότερα, κάποτε, τότε που το πανηγύρι του χωριού μας γινόταν στον Αν Γιάννη στις 29 Αυγούστου (δηλ. την ημέρα αποκεφαλισμού του Ιωάννου του Προδρόμου) στη μνήμη του οποίου η εκκλησία αυτή είναι αφιερωμένη.

Συνήθιζαν να μαγειρεύουν φαγητά με κρέας σε μεγάλα καζάνια έξω στον περίβολο της εκκλησίας. Επί τόπου δω-

Ξυλόγλυπτο
μανάλι
του
Αη Γιάννη

ρεάν μοιράζονταν το φαγητό σε όλους που βρέθηκαν εκεί.

Μια φορά όμως ο μάγειρας που μοίραζε το φαγητό «βάζοντας την κουτάλα στο καζάνι να πάρει φαγητό βγάζει ένα ανθρώπινο χέρι μαγειρεμένο... Αυτό θεωρήθηκε σαν θαύμα του Αν Γιάννη και από τότε άρχισε να έχουν νηστήσιμα φαγητά και σιγά-σιγά, σταμάτησε το μοίρασμα φαγητού». (Από αφήγηση του αείμνηστου Δημ. Ντελή που του το διηγήθηκε η γιαγιά του, ότι

αυτά συνέβηκαν στα χρόνια της).

Σήμερα όπως είναι γνωστό το πανηγύρι μετατέθηκε (καά την 10ετία του

Η ανατολική ραγισμένη πλευρά του Αγ Γιάνην

'50) στις 6 Αυγούστου (της Μεταμόρφωσης) που είναι επίσης ημέρα νηστείας που «καταλύει» όμως το ψάρι!

Υπάρχει ένα ερώτημα εδώ, γιατί άραγε γινόταν το πανηγύρι του χωριού στον Αγ- Γιάνην, κι όχι στην Μεταμόρφωση που ήταν παλαιά εκκλησία (αφού υπήρχε και στα 1821). Μήπως έχει σχέση αυτό με την ύπαρξη κατά την παράδοση οικισμού του χωριού στην ευρύτερη περιοχή αυτή της Τσίρης (Αγ. Απόστολοι, Αγ Γιάνης, Αγ Νικόλας, Παναγιά). Μήπως δηλ. η ύπαρξη τόσων μεγάλων εκκλησιών, που σήμερα εμείς τα θεωρούμε ξωκκλήσια, εξυπηρετούσε κάποτε λατρευτικές ανάγκες μιας καταωχημένης λίγο ως πολύ περιοχής;

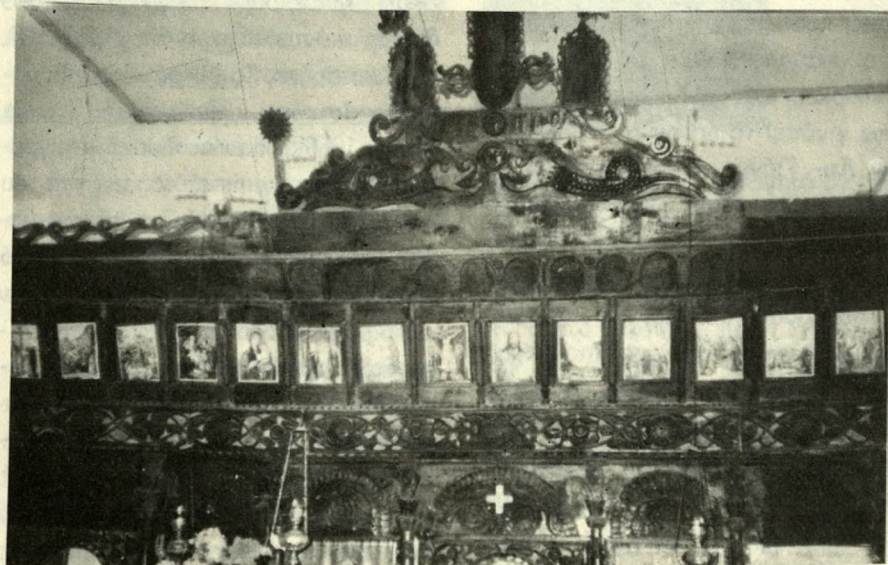
Αν έτσι έχουν τα πράγματα τότε πολύ πιθανό στη θέση που χτίστηκε ο Αγ Γιάνης το 1900 θα πρέπει να υπήρχε άλλη παλιότερη εκκλησιά. Η κτητορική γραφή τονίζει ότι «ο ιερός ούτος ναός ανηγέρθη ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ», ίσως θέλει να τονίσει ακριβώς ότι δεν στηρίχτηκε σε ό,τι ενδεχομένως προϋπήρχε, αλλ' έγινε εξ αρχής. Γύρω απ' την εκκλησιά υπάρχουν 5 μεγάλα υψηλά «δένδρoι».

Από τα εξωτερικά στοιχεία του ναού σημειώνουμε το καμπανάκι στα δεξιά του ιερού, που αντικατέσχε μεγαλύτερη καμπάνα που κρεμόταν παλαιότερα από το «δέντρο» μπροστά στην είσοδο.

Σώζεται στο καμπανάκι η γραφή «Ι.Ν. Αγ. Ιωάννου» και ότι είναι αφιέρωση «Ν(ικολάου) Κομπορόζου εις μνήμην Ιωάννου, 1983». Το ράγισμα της κόγχης του ιερού είναι αυτό που επισκευάζεται τώρα και αναφέρεται σε άλλη σελίδα. Από την εσωτερική κατάσταση θα πρέπει να σημειώσουμε ότι οι εικόνες που έχουμε καταγράψει το 1969 δεν βρίσκονται σήμερα όλες. (Σημ. Βλ. Κλ. Κουτσούκη, Το Μικρό Χωριό Ευρυτανίας: Ιστορική, Λαογραφική Έρευνα, Αθήνα 1969), όπου αναλυτική περιγραφή των εικόνων, μεταξύ άλλων και του Αγ Γιάνην. Σημειώνουμε το εντυπωσιακό ξύλινο τέμπλο φτιαγμένο από απλοϊκό, όπως φαίνεται τεχνίτη. Στην πάνω μεριά υπάρχουν τριάντα εσοχές - υποδοχές για τοποθέτηση μικρών εικόνων με στρογγυλή κατάληξη και πιο κάτω άλλες είκοσι για εικόνες (τετράγωνες) μικρού επίσης μεγέθους. Επίσης στην κάτω βάση τρία κενά δεξιά και τρία αριστερά για ισάριθμες εικόνες. Στο κέντρο του τέμπλου ψηλά υπάρχει

ξύλινος Σταυρός, δύο υποδοχές εικό-
νων δεξιά - αριστερά, ενώ κάτω από
τον σταυρό πατάσσεται ο όφης. Στο κυ-
ρίως μέρος του τέμπλου υπάρχουν τρεις
(αριστερά) εικόνες του Αγ. Ιωάννου. Η
μία είναι δαπάνη Δημ. Κ. Ζορμπαλά
(1901), η άλλη δαπάνη Ι. Πολύζου
(1901) και η τρίτη Μήτηρ Θεού. Δεξιά
της ωραίας Πύλης ο Αγ. Ιωάννης ο
Πρόδρομος μετά τον ΙΣΧΣ. Είναι δαπά-
νη Σπυρίδωνος Ν. Μανίκα, 1894 - Κ.
Δημαρχόπουλος. Από τα ψηλά του τέ-
μπλου κρέμονται καντήλια από τέσσερα
(4) ξύλινα σκαλισμένα περιστέρια.
Μπροστά στο τέμπλο δεξιά - αριστερά
υπάρχουν δύο ξυλόγλυπτα μανουάλια.
Το ψαλτήρι δεξιά είναι ξύλινο, παλινό.
Την δεξιά είσοδο στο ιερό φυλάττει ο
Αρχων Γαβριήλ με την επιγραφή: «Οξύ-
γραφον κάλαμον τη χειρί φέρων των
εισιόντων συνταγάς απογράφω φρου-
ρών στέργοντας ειδέ μη φθείρω τάχει»,
ενώ την αριστερά ο Αρχων Μιχαήλ (με

την σπάθη) λέγοντας: «Θεού στρατηγός
ειμί την σπάθην φέρων και τους ενταύ-
θα εισιόντας εν φόβω φρουρώ, Προμα-
χώ, υπερμαχώ και σκέπω. Τους δε καρ-
διά ρυπαρά εισιόντας πικρώς εκτέμνω
εν τη ρομφαία τήδε». Εισερχόμενος κα-
νείς στο ιερό διακρίνει στην δεξιά κόγ-
κη μικρή εικόνα του Ιωάννου Προδρό-
μου δαπάνη Γεωργίου Μαλιτζέου (1900)
και μια μεγαλύτερη με σβησμένη την
αφιέρωση. Στην πλευρά του Τέμπλου
από το μέρος του Ιερού και σε διάφορα
σανίδια (πέταυρα) που το συγκρατούν
υπάρχουν σποραδικά αρχικά ονομάτων
όπως: ΙΧΦ - ΣΝΓ - ΚΧΠ - ΑΚΠ - ΠΙΖ
(1929/10/5) από κάτω ΓΚ Πλάκας, Ιωάν.
Χ. Φλέγγας, Σ.Σ. Φλέγγας (1927), ΣΔΚ
1920, όλα πίσω από την εικόνα Ι. Προ-
δρόμου (αφιέρωμα Μανίκα). Επίσης
στην από πάνω σανίδα ΑΚΑ - ΠΠΚ
(1933) και πιο πέρα, Αλέκος Κομπορό-
ζος, ημέρα Τετάρτη, ώρα 9, εορτή Νικο-
λάου Χαλαζά». Μ.Σ.Κ.

Το ξύλινο τέμπλο του Αη Γιάννη

από το χώρο της Ευρυτανίας και της Ρούμελης

ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ «ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΠΟΤΑΜΙΑΣ»

Με ενέργειες των Προέδρων των Κοινοτήτων της Ποταμιάς, Μεγ. Χωριού, Μικ. Χωριού, Κλαυσείου, Βουτύρου, Μουζήλου και Νόστιμου και με την ενεργό συμπαράσταση του Νομάρχη Ευρυτανίας κ. Θύμιου Παπαβασιλείου, ανασυστάθηκε και δραστηριοποιήθηκε ο Σύνδεσμος των Κοινοτήτων Ποταμιάς.

Συγκεκριμένα: Η ίδρυση του Συνδέσμου είχε γίνει το 1989 και δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 306/1989. Σκοπός της σύστασης του Συνδέσμου ήταν η «συλλογή, μεταφορά και διάθεση απορριμμάτων» των παραπάνω Κοινοτήτων.

Ως έδρα του Συνδέσμου ορίστηκε η Κοινότητα του Μεγ. Χωριού. Δυστυχώς όμως ο Σύνδεσμος αυτός έμεινε ανενεργός απ' την ίδρυσή του.

Αιτία για να μην προχωρήσει καθόλου στη σημαντική αποστολή του υπήρξαν οι διάφορες μικροσκοπιμότητες κάποιων Κοιν. Συμβουλίων. Τώρα όμως που είμαστε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα προγράμματα της Ευρώπης μας πιέζουν και κυρίως επειδή τα ρέματα και οι δρόμοι των χωριών μας είχαν καταστήσει σκουπίδοτοποι αντιαισθητικοί και φορείς ασθενειών, καταλάβαμε - έστω και λίγο αργά - πόσο απαραίτητος είναι ο Σύνδεσμος.

Ετσι, με πρωτοβουλία των Κοινοτικών Συμβουλίων συναντηθήκαμε στο κέντρο «ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ» του Μεγ. Χωριού, τον Μάρτιο 1994 με τον Νομάρχη Ευρυτανίας και μέλη του Νομαρχιακού Συμβουλίου,

με αποκλειστικό θέμα την επανασύσταση και δραστηριοποίηση του Συνδέσμου. Τον πρώτο λόγο είχε ο Νομάρχης κ. Θύμιος Παπαβασιλείου ο οποίος με πολλές λεπτομέρειες ανέπτυξε τη σπουδαιότητα που έχει η σύμπυξη των Κοινοτήτων σε Δήμους και σε Αναπτυξιακούς Συνδέσμους για την ανάπτυξη των χωριών μας και γενικά της Ευρυτανίας.

Ακολούθησε μακρά συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων και καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι, ο Σύνδεσμος έχει να παίξει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των χωριών μας, σαν πρώτο βήμα.

Το δεύτερο και σημαντικότερο βήμα είναι η συνένωση των Κοινοτήτων σε Δήμους και - πρέπει να γίνουν σύντομα - που γι αυτούς προβλέπονται ολοκληρωμένα προγράμματα ανάπτυξης.

Υστερα απ' αυτήν την συνάντηση όλα τα Κοιν. Συμβούλια της Ποταμιάς κινητοποιήθηκαν, πήραν αποφάσεις, όρισαν αντιπροσώπους και στις 23 Απριλίου 1994 συναντήθηκαν στο Κοιν. Γραφείο του Κλαυσείου με αποκλειστικό θέμα την εκλογή Προέδρου, Αντιπροέδρου και ενός μέλους για τη διοίκηση και άμεση προώθηση των θεμάτων του Συνδέσμου. μετά την ψηφοφορία που έγινε εξελέγησαν παμπηφεί:

- 1) Δημήτρης Φαλλής, Πρόεδρος.
- 2) Κώστας Μπούρας, Αντιπρόεδρος.
- 3) Γιάννης Ίβρος, μέλος και
- 4) Νίκος Λιάπης, αναπληρωματικό μέλος.

Πρέπει να σημειώσουμε και να υπογραμμίσουμε εδώ, ότι ενεκρίθησαν ήδη τα πρώτα 150 εκατ. δρχ. από το ΕΙΔΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (Ε.Α.Π.Τ.Α.) για τα έτη 1995 - 1997.

Το ποσόν αυτό αφορά τη διαχείριση των απορριμμάτων και τα λύματα των κω-

ριών που είναι στο Σύνδεσμο.

Στο Σύνδεσμο της Ποταμιάς εντάχθηκε με αίτησή της και η Κοινότητα της Ανιάδας, που έγινε ομόφωνα αποδεκτή απ' τους αντιπροσώπους των άλλων Κοινοτήτων.

Δημήτρης Ιω. Φαλλής

★★★

ΜΙΚΡΟ ΧΩΡΙΟ

Αγαπητό Μικρό Χωριό
πόσοι σε νοσταλγούνε
παλιοί σου φίλοι ή κάτοικοι
στην ξενιτιά που ζούνε.

Εδώ πρωτοείδαν τη ζωή
εδώ είδαν τον ήλιο
που τότε ξενιτευτήκαν
και πάλι εδώ πυρίζουν.

Είσαι αστέρι λαμπερό
που φέγγεις νύχια - μέρα
και τους φωτίζεις νά 'ρχονται
από τα Μαύρα ξένα.

Την λεβεντιά σου έκουνε
στην ξενιτιά που ζούνε
κι όταν ξαναγυρίσουνε
εσέ πάλι θα δούνε.

Τώρα που ζούνε μακριά
και σέ 'χουνε καμάρι
τη λεβεντιά σου θέλουνε
και τη δική σου χάρη.

Κι ο Σύνδεσμος Ρουμελιωτών

σε σένα αποβλέπει
στην κάθε του εκδήλωσι
δόξες, τιμές, προσβλέπει.

Στο όμορφό μας το χωριό
στίχους πολλούς ορθώνω
και σε ανάμνηση εδώ
σε σας αφιερώνω.

Γαλήνιο πάντα να ζει
γοργά να προοδεύει
κι ο Άγιος Νικόλαος
όλους να προστατεύει.

Και στους Μικροχωρίτες μας
για προσευχή να κάνω
το κτίσιμο της εκκλησιάς
νά 'χουν σε πρώτο πλάνο.

Είναί μες τις ιδέες σας
και μεις το εκτιμούμε
κι όλοι ε την καλή ψυχή
στην εκκλησιά να μπορούμε.

Δημήτριος Φλώρος
Βύθισμα Ευρυτανίας

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΟΣ

Ο Σύνδεσμος «Ευγένιος ο Αιωλός» με την συμπλήρωσιν τριάντα ετών από της ιδρύσεώς του (1964) και δη και την πρόσφατον ανίδρυσιν του «Μνημείου Ευγενίου του Αιωλού και των Διδασκάλων του Γένους των Σχολών των Αγράφων», που απειτέλει έντονον πόθον από της συστάσεώς του, και το Ίδρυμα Κοινωνικής Προνοίας (Γηροκομείον), εις τον περίβολον του οποίου ανηγέρθη ο πρώτος αυτοτελής Ιερός Ναός επ' ονόματι του Οσίου Ευγενίου, ψθάνθησαν έντονον την επιθυμίαν να πραγματοποιήσουν ευχαριστήριον προσκύνημα εις τον Ναόν της Αγίας Παρασκευής των Βραγγιανών, όπου εν ειρήνι ητελειώθη και ετάφη ο προστάτης των εν Ιερομονάχοις σεπτός και εν Διδασκάλοις σοφός ο Άγιος Ευγένιος.

Η μακρά πορεία και προσφορά του Συνδέσμου και η εντός βραχυταίου χρόνου ολοκλήρωσις του ναού του Γηροκομείου ενισχύουν, εκτός πολλών άλλων, την πεποίθησιν ότι αποτελούν ουκί κατ' άνθρωπον ενεργήματα, αλλ' επιτεύγματα τυχόντα δαυιλόους της άνωθεν ευλογίας διά πρεσβειών του Οσίου Ευγενίου προς τούτον όθεν ανήκει και η ευχαριστία διά τα ευεργετήματα, καθ' ότι, κατ' αυτόν, «η ευεργεσία (είναι) θεϊόν τι κρήμα και σεβάσμιον και δώρον ως αληθώς χαρίεν τοις ανθρώποις και θυμήρες». Εναντι ταύτης υποχρεωτική κατά τον Οσιον είναι η ομολογία από μέρους των ευεργετούμένων «παντί ευεργετούντι».

Η πρόθεσις αύτη υποβληθείσα εις

τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Καρπενησιού κ.κ. Νικόλαον έτευεν ασμένου από μέρους του αποδοχής. Διά των ευλογιών δε και της επικουρίας του επραγματοποιήθη το ευχαριστήριον αυτό προσκύνημα κατά το διήμερον 3ης και 4ης Σεπτεμβρίου 1994, διατεθέντων και δύο οχημάτων από μέρους του Δασαρχείου Καρπενησιού και του Γηροκομείου διά την διακίνησιν του αντιπροσωπευτικού ομίλου των προσκυνητών.

Παρά την δυσκολίαν μεγάλου τμήματος της οδού η πορεία υπήρξε τερπνή. Αι εναλλαγαι του Ευρυτανικού τοπίου και προ παντός η μεγαλοπρέπεια των βουνών των Αγράφων ενεποίησαν εις τας ψυχάς των προσκυνητών βαθείαν εντύπωσιν. Εκτός ενδιαμέσων σταθμών δι' αναψυχήν ιδιαίτεραν συγκίνησιν προεκάλεσεν η στάσις εις το Τροβάτιον και η προσκύνησις του εις τον Ιερόν Ναόν του Αγίου Δημητρίου φυλασσομένου πολυτίμου κειμηλίου του Τιμίου Σταυρού. Η ενημέρωσις και οι από καρδίας προερχόμενοι λόγοι οικοδομής του γέροντος ιερέως π. Πέτρου Γ. Νταλλή ενίσχυσαν τους προσκυνητάς.

Εξόκως συγκινητική η άφιξις εις το πλησίον του χωρίου των Μεγάλων Βραγγιανών «μονύδριον εις όνομα τιμώμενον της περιφήμου και θεοτιμήτου μάρτυρος Παρασκευής», κατά τον χαρακτηρισμόν του Οσίου Ευγενίου.

Ο σεμνός ιερεύς του χωρίου π. Παναγιώτης Τσιώλης με ομάδα φιλακολούθων κατοίκων ανέμενον φιλοφρό-

ως τους προσκυνητάς εις την βαθύ-
σκιον Γούβαν.

Η εγκαρδιότης της υποδοχής ανεκά-
λεσεν εις την μνήμην των προσκυνητών
εικόνας απερίπτου κάλλους, αντιστοι-
χους εκείνων που διαζωγραφεί εις τας
σελίδας των εξόχων διηγημάτων του «ο
άγιος των νεοελληνικών Γραμμάτων»
Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης.

Εις τον νάρθηκα του ναού, όπου
κατά την παράδοσιν ευρίσκονται τάφοι
αρχιερέων και οσίων, ανεγνώσθη η Θ΄
Ωρα κατά την Εκκλησιαστικήν τάξιν.
Εις τον κυρίως ναόν επηκολούθησεν ο
Εσπερινός με κατακλειδα σύντομον
καιρεισμόν του π. Αγγέλου, ο οποίος
μετέφερε τας ευλογίας του Σεβασμιωτά-
του και ενημέρωσε περί του σκοπού
του προσκυνήματος, και αντιφώνησιν
του εκεί Εφημερίου κ. Παναγιώτου
Τσιώλη με έκφρασιν της χαράς διά την
παρουσίαν των προσκυνητών και των
ευχαριστιών διά την κοινωνίαν της αγά-
πης.

Εις τον περίβολον του ιερού ναού
και προ του υπαιθρίου «Βήματος», από
του οποίου, κατά τα παραδιδόμενα, εδί-
δασκεν ο Οσιος Ευγένιος, έλαβε κώ-
ραν ομιλία του Προέδρου του Συνδέ-
σμου κ. Παναγιώτου Βλάχου.

Ο ομιλητής αφορμηθείς από το
νόημα του, ευλογίας του
Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, συντε-
λουμένου προσκυνήματος, ανεφέρθη
εις την προσωπικότητα, την προσφοράν
και την αγιότητα του Οσίου Ευγενίου
και την ακτινοβολίαν της Σχολής Βραγ-
γιανών, του περιφήμου «Ελληνομουσεί-
ου Αγράφων», μετ' αυτού συνέδεσε και
την σύγχρονον πνευματικήν προσπά-

θειαν, διά της οποίας δεν συντελείται
καταξίωσις και προβολή του παρελθό-
ντος μόνον, αλλά και του παρόντος οι-
κοδομή και εγγραφή υποθήκης δια τ
μέλλον.

Ακολούθως έγινε αβίαστος η ανα-
φορά και σύνδεσις μετά του διδασκά-
λου εις τον προσφιλή μαθητήν του
Οσίου Ευγενίου, τον εκ Βραγγιανών
καταγόμενον Αναστάσιον Γόρδιον, τον
οποίον οι κάτοικοι του χωρίου και της
όλης περιοχής ιδιαίτερος ευλαβούνται,
φυλάσσουντες εις τον ναόν εντός λει-
ψανοθήκης την κέραν του, την οποίαν
και προσκυνούν ως ιερόν λείψανον. Η
εκτενεσιτέρα πως εις τον Αναστάσιον
Γόρδιον αναφορά ως προοίμιον απονο-
μής και εις το πρόσωπον αυτού οφειλο-
μένης τιμής με περιστατικά της παρά
πόδας του Οσίου Ευγενίου μαθητείας,
της ιδιαίτερας στοργής τούτου προς τον
έγκριτον μαθητήν, της φοιτήσεώς του
τη συστάσει του ακολούθως εις Αθήνας
και Ιταλίαν και προ παντός της επανό-
δου του εις την πατρίδα γενέτειραν,
όπου εγνηροτρόφησεν, ενεταφίασε και
διεδέχθη τον διδάσκαλόν του επαξίως
εις την Σχολήν, ενεποίησαν και εις τον
ομιλούντα και εις τους ακροατάς, ευρι-
σκομένους εις τον καθαγιασμένον αυ-
τόν χώρον, επερχομένης ήδη και της
νυκτός, βαθείαν και μέχρι δακρύων συ-
γκίνησιν.

Εις τους προσκυνητάς με την μέρι-
μναν του ιερέως και του προέδρου της
Κοινότητος Βραγγιανών κ. Θεοδοσίου
Αργυρίου παρεσχέθη θερμή πατροπαρά-
δοτος φιλοξενία.

Εις τον ίδιον ιερών ναόν της Αγίας
Παρασκευής ετελέσθη την επομένην

κατανυκτική θεία Λειτουργία. Οι εκ Καρπενησίου προσκυνηταί και μεγάλος αριθμός κατοίκων του χωρίου επλήρωσαν τούτον ασφυκτικώς από πολύ ενωρίς, παρηκολούθησαν μετ' ευλαβείας, αρκετοί δε προσήλθον και εις την Θείαν Κοινωνίαν.

Πρωτότυπον υπήρξεν και το κήρυγμα. Ο π. Άγγελος προέκρινεν όπως, αντί άλλου περιεχομένου, ομιλήσῃ διὰ των επιστολών του ο Οσιος Ευγένιος. Δι' επιμελούς επιλογής και εντέχνου συρραφής εδόθησαν εις τα στενά χρονικά περιθώρια εξαιρετα αποσπάσματα υποδειγματικών κειμένων, διὰ των οποίων καταδεικνύεται η όντως πατερική του Οσίου Ευγενίου μορφή, η αγιότης, η εδραία θεολογική συγκρότησις, η αυθεντικόν κύρος και η Ορθόδοξος Εκκλησιολογία του, ώστε να απευθύνεται εις κορυφαίας της Εκκλησίας και του Γένους προσωπικότητας, αλλά και η απλότης και η ποιμαντική μέριμνα διὰ την προάσπισιν ταπεινών και κατατρεχομένων, προ παντός δε η ανύστακτος φροντίς του διὰ το κειμαζόμενον Γένος και η επιστήριξις του επ' ελπίδι λυτρώσεως από της σκληράς δουλείας τα δεινά.

Την θείαν Λειτουργίαν κατέκλεισε διὰ συντόμου αποστροφής προς το εκκλησίασμα ο επικώριος ιερεύς με έκφρασιν ευχαριστιών διὰ την πνευματικήν προσφοράν και την παράκλησιν επαναλήψεως αναλόγων ευκαιριών.

Τούτο έδωκεν αφορμήν να εκφρα-

σθούν από μέρους των προσκυνητών ειλικρινείς ευχαρισταί διὰ την φιλοξενίαν και συγκαρητήρια προς τον ευλαβή ιερέα, τον πρόεδρον και τους κατοίκους της Κοινότητος διὰ το ενδιαφέρον που επιδεικνύουν διὰ την διατήρησιν του ναού και της όλης παραδόσεως η οποία αποτελεί ιερόν καταπίστευμα και θησαυρόν μέγαν των Βραγγιανών και της όλης περιοχής. Εις τον χρόνον που εμεσολάβησεν από της απολύσεως μέχρι της ετοιμασίας του γεύματος, το οποίον παρετέθη παρά την «ρέουσαν καλλιρροον ύδωρ» πηγήν της Φοντάνας, επραγματοποιήθη εγκάρδιος αναστροφή μεταξύ των προσκυνητών και των επικωρίων και έλαβον χώραν συζητήσεις συντελεστικά ψυχικής ευφορίας και πνευματικής ανατάσεως.

Η αξιολόγησις του προσκυνήματος υπερέβη τας προσδοκίας του προγράμματος. Τας ψυχάς των προσκυνητών και των κατοίκων των Βραγγιανών επλήρωσεν αγαλλίασις εξ όσων είδαν, ήκουσαν και ψθάνθησαν. Διεπίστωσαν, χωρίς επιφύλαξιν, ότι ο τόπος μας έχει πλουσίαν παράδοσιν, της οποίας οι κάτοικοί του οφείλουν να μην είναι θεματοφύλακες μόνον, αλλά να γίνουν και ερμηνείς. Τα εξ αυτής μηνύματα διατηρούν έκτακτον και διὰ την εποχήν μας επικαιρότητα και δύνανται να δώσουν κατευθύνσεις και λύσεις εις τα επιτακτικά αιτήματα και αμείλικτα προβλήματα των καιρών μας.

ΚΗΡΥΓΜΑ

Του Αγίου Ευγενίου του Αιτωλού εις Βραγγιανά - Ευρυτανίας (4/9/94)

Του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρπενησίου κ. Νικολάου

Ενώ ευρισκόμεθα σήμερα εις τον Ιερόν Ναόν της Οσιοπαρθενομάτρου Αγίας Παρασκευής της Μονής Βραγγιανών, όπου εμόνασε, εδίδαξε, ελειτούργησε και εκήρυξε, προ 300 και πλέον ετών, ο εν ιερομονάχοις σεπτός και εν διδασκάλοις σοφός Οσιος Ευγένιος ο Αιωλός - εις ιμνήν του οποίου το προσκύνημά μας πραγματοποιείται ευλογίαις του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ.κ. Νικολάου - χρέος ιερόν, μυχία συγκίνησις και λόγος οικοδομής μας επιβάλλει «να σιγήσει ο άμβων» και να ακουσθή η φωνή του Γέροντος Ευγενίου μέσα από τις επιστολές του.

Είναι δε οι επιστολές του Οσίου Ευγενίου, οι περισσότερες των οποίων εγράφησαν εις αυτόν εδώ τον τραχύν αλλά καθαγιασμένον από τις ιερές εκείνες μορφές τόπον, κείμενα περισπούδαστα, που αναφέρονται σε σπουδαία θέματα, δίδουν σωτήριες κατευθύνσεις, στηρίζουν και οικοδομούν, διατηρώντας έκτακτη και για την εποχήν μας επικαιρότητα.

Αποδέκτες τους είναι πρόσωπα με μεγάλα αξιώματα και σπουδαία επιρροή για το υπόδουλο τότε Γένος, αλλά και απλοί άνθρωποι, με κύριο περιεχόμενο

την ορθόδοξη πίστη, την παιδεία του Γένους, την προστασία των αδυνάτων, την αρετή, την δικαιοσύνη. Ο Οσιος Ευγένιος δεν έδωκε νυσταγμό στα βλέφαρά του στην προσπάθειά του να ανεγερθούν και να καλλωπισθούν οι Ιεροί Ναοί στα δύσκολα εκείνα χρόνια, γιατί η Εκκλησία απετέλεσε την κιβωτό διασώσεως του Έθνους.

Ετσι γράφει στους Καρπενησιώτες της Κωνσταντινουπόλεως επιστολή και ζητεί βοήθεια για την εικονογράφηση Ναού της Παναγίας, μεταξύ άλλων και τα εξής:

«... Αυτό τούτο ζητεί μόνον αφ' ημών ο Θεός, το να εκλέξωμεν τα αγαθά, έπειτα να τα θελήσωμεν και να τα αγαπήσωμεν και μετά ταύτα να γενούμεν πρόθυμοι και σπουδαίοι εις αυτά και τότε ο Θεός δι' άκραν αυτού ευσπλαχνίαν γίνεται πληρωτής και τελειωτής των καλών εκείνων πραγμάτων. Τούτ' αυτό και ημείς τώρα συν Θεώ εποιήσαμεν και εις αυτό σπεύδομεν και θαρρούμεν εις την παντοδύναμον χάριν του Θεού ότι να μην μείνωμεν άμοιροι και εστερημένοι της αυτού βοήθειας.

Ποίον λοιπόν είναι το θεοφιλές και καλόν τούτο έργον, εις ο και ημείς μεθ' ότι πλείστης σπεύδομεν χαράς;

Θαρρῶ ὅτι και προ των ημετέρων γραμμάτων να ευφημισθη και να ηκούσθη εις τα ὠτα της ημών τιμότητος ὅτι ἀρξάμεθα συν Θεῷ τον σεβάσμιον ναόν της Θεοτόκου ιστορήσαι· διὸ παρακαλούμεν την υμετέραν εν Χριστῷ αγάπην να συνδράμειτε αὐτὸν ἕκαστος λόγῳ και ἔργῳ, ὅπως γένη ὁ καλλωπισμὸς του ρηθέντος ναοῦ σώος και ανελλιπής εις δόξαν του μονογενοῦς Υἱοῦ του Θεανθρώπου Χριστοῦ και της Πανακράντου Μητρός αὐτοῦ και εις μνημόσυνον παντοτινὸν των τιμίων ονομάτων της αγάπης υμῶν και των μακαρίων υμῶν γονέων και καθ' ἐξῆς των λοιπῶν πάντων ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ζώντων ἅμα και τεθνεώτων. Ἀμήν».

Μεγάλη υπήρξε η μέριμνα του Ευγενίου για την ανέγερση και του σημερινού Καθεδρικού ιεροῦ ναοῦ της Αγίας Τριάδος της πόλεως Καρπενησίου. Πολλές οι επιστολές του για τη συλλογή χρημάτων και πολὺς ὁ ἰδρώτας του προσωπικού του μόχθου. Αναφέρεται ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς του προς τον Οικουμενικὸν Πατριάρχη Παρθένιον για την ανακήρυξη του Ναοῦ σε Πατριαρχικὸ Σταυροπήγιο για την προστασία του.

«... Γινωσκέτω τοιγαροῦν η ἀμώμητός σου ἐπ' ἀρετῇ τελειότης, Σεβασμιώτατε Δέσποτα, ὅτι ἐπὶ των αγίων ημερῶν αὐτῆς ανακαινίζομεν ἐπὶ μίαν ἐκκλησίαν ἐκ βῆθρων εις ὄνομα της Θεαρχικῆς και παντοδυνάμου τιμωμένην Τριάδος και ἐπὶ το ἀμεινον αὐτῆν

ἤδη δι ευκῶν της αγίων μετεσκευάζομεν. Διὸ κοινή γνώμη πάντων των ενταῦθα χριστιανῶν, προβεβηκότων τε και υποβεβηκότων, των τιμίων αὐτῆς ποδῶν και κρασπέδων νοερώς ἀπτόμεθα και δεόμεθα πανευλαβῶς σταυροπήγιον πατριαρχικὸν αὐτῆν ποιήσασθαι, ἵνα ἐπὶ ταις ιεραῖς τελεταῖς και ψυχωφέλεσι καθ' ἡμέραν συνάξῃσι το πάντιμον αὐτῆς και ιερώτατον εκφωνῆται ὄνομα και ὡς ἔθος μετὰ παρηρησίας διαφημίζεται...

Ἀλλὰ και η ἐπιγραφή του τέμπλου τούτου του ναοῦ της αγίας Παρασκευῆς (Βραγγιανῶν), μαρτυρεῖ ἐπὶ πλέον το ενδιαφέρον του Οσίου για τους Ναοὺς, ὅπως διὰ τον συγκεκριμένον τούτον, τον οποίον ἐκεῖνος ἀρξισε να ευπερίζη και την ὠλοκλήρωσαν οι μαθηταὶ του Αναστάσιος και Χριστόφορος, μιμούμενοι το παράδειγμα του δασκάλου των.

Δεν λησμονεῖ ὁμως ὁ σοφὸς Ευγένιος να ἀπονεῖμη προς τον αὐτὸν Οικουμενικὸν Πατριάρχη και τις ευχαριστίες του για την ανακήρυξη της Αγίας Τριάδος σε Πατριαρχικὸ Σταυροπήγιο, γράφων μεταξύ ἄλλων: «... Θεῖον τι κρῆμα και σεβάσμιον και δῶρον ὡς ἀληθῶς χαρίεν τοις ἀνθρώποις και θυμῆρες η ευεργεσία, παναγιώτατε δέσποτα· και γαρ οὐδέν ἐς ἀνθρώπους τοιούτον ἦκει καλόν οὔτε μὴν ἤξει, ὁπόσον ἄρα το ευεργετεῖν και ἀπλῶς μεταδιδόναι το φιλόανθρωπον ἢ δανείζειν παρ' ὧν μηδέν ἀπολαβεῖν τίτι τούτο ὧν

όντων ίσον ή νομιζομένων ή ποίον
θειότερον άλλο ή σωσικότερον; Γνώ-
ρισμα τούτο της πρώτης όντως και μα-
καρίας φύσεως, της αεί ωσαύτως φύσει
το ευεργετύν εκούσης και τούτου παυ-
ομένης μηδέποτε, καν ούτω πως ή άλ-
λως των ευεργετουμένων εκόντων,
μεθ' ην και τοις δι' αρετήν πλησιεστέ-
ροις Θεώ τή τε προς αυτόν μεθέξει και
ευπαρρησιάστω εγγύτητι».

Αλλ' η μέριμνα του Αγίου Ευγενίου
δεν περιορίζεται στην ανέγερση και τον
καλλωπισμό των ιερών Ναών· αφορμώ-
μενος από την πεποίθησιν ότι την
Εκκλησίαν αποτελούν οι πιστοί (κλή-
ρος και λαός) με κεφαλήν τον Επίσκο-
πον εις τύπον Χριστού, με κύρος πατε-
ρικό απευθύνει νουθεσίες και σε
επισκόπους της εποχής του, πολλοί των
οποίων υπήρξαν μαθηταί του.

Ετσι τον Απρίλιο του 1665 γράφει
από τα Βραγγιανά προς τον επίσκοπο
Δημητριάδος Διονύσιο: «... Θεοφιλέ-
στατε επίσκοπε Δημητριάδος κύριε Διο-
νύσιε, δουλικώς σε προσκυνούμε συν
τω «Χριστός Ανέστη». Η ποιμαντορική,
Θεοφιλέστατε Δέσποτα, των ψυχών,
λέγω δη το θείον και επισκοπικόν
αξίωμα, τον υψηλότατον εν ουρανοίς
βαθμόν, είναι πολλά λαμπρόν και αιδέ-
σιμον ως εγγίζον Θεώ και περί τον Θε-
όν την υπηρεσίαν έχον και την διάνοι-
αν διά τούτο και ο προκριθείς εις τούτο
το ουράνιον επάγγελμα όσον υπό
πάντων προτιμάται και εκθειάζεται, τό-
σον πρέπει και εκείνος να ευλαβήται

και να προσέχη καλά να μην παραπέση
εις τινος ατοπίας απαραιτούσας Θεώ
και χωριζούσας αυτόν από της χάριτος
του και αποδοκιμασθή εις τον καιρόν
της ανταποδώσεως των έργων και μάλι-
στα διά να μη ακούση την σκληράν
εκείνην και απότομον φωνήν του Ευαγ-
γελίου, το «πορεύεσθε απ' εμού» και τα
εξής· αλλά πρέπει να συλλογίζεται διά
παντός πώς να κυβερνήση τας ψυχάς
των πιστών, οπου εκ Θεού εμπιστεύθη
περισσότερον να συλλογίζεται τούτο
και συχνότερον παρά να αναπνεη. Αν
φανή γουν ανάξιος της θείας οικονο-
μίας και να έχη έργα μόνον απείρου και
μισθωτού ποιμένος και ουκί γνησίου
ποιμένος και καθολικού, τότε ο αρχι-
ποιμήν Χριστός θέλει προστάξει τους
αγίους του υπηρέτας να τον δέσουςι
χείρας και πόδας, να τον βάλουσιν εις
το πυρ όχι το εξώτερον αλλά το εσώτε-
ρον μετά των καταβαινόντων εις λάκ-
κον. Πρέπει γουν, Θεοφιλέστατε, ο
επισκοπών του λαού να στέκεται ψηλά,
ωσαν ο δραγάτης εις την δραγασίαν
του οπωροφυλακίου, να βλέπη εις ένα
μέρος και άλλο, να βλέπη επίσης άπα-
ντα, να διανέμη τον ευαγγελικόν λόγον
μετά της ευλογίας, να κοπιάζη υπέρ των
προβάτων και της αληθείας, να διώκη
τους νοπτούς λύκους από την λογικήν
ποιμνην του Χριστού. Ταύτα γουν είναι
ίδια του καλού ποιμένος, το τσακισμέ-
νον πρόβατον να το δένη και να το
σφίγη καλά με τα σχοινία της ευαγγε-
λικής διδασκαλίας και το ψωριασμένον

να το ιατρεύη με τες αλοιφές των θεο-
πνεύστων γραφών και με τα έμπλαστρα
της διδασκαλίας των αγίων Πατέρων
και το πλανεμένον εκ της ποιμνης να
το γυρίζη με το ποιμαντικόν ραβδί της
διδασκαλίας του Αγίου Πνεύματος.

Τούτα τα τρία οπού έχει και ο ποι-
μήν των αλόγων προβάτων, ταύτα κάνει
χρεία να έχη και ο πνευματικός ποιμήν
διά τα λογικά πρόβατα.

Ταύτα ας φυλάξη γνησίως η θεοφι-
λία σου ως αληθινός και γνήσιος ποι-
μήν και ας φεύγη μακρά από τα έργα
του μισθωτού ποιμένος, αν ορίζη, να
ορίζη να αξιωθή της στάσεως και της
μερίδος των γνησίων πομένων και του
κορού των πιστών και φρονήμων οικο-
νόμων. Η γλυκύτης της απάτης του κό-
σμου τούτου είναι πολυπλανής και απα-
τάει καμμίαν φοράν και τους λίαν
δυνατούς. Στοχάζου καλά να μην σε
παρασύρουσι εδώ και εκεί οι τρυφές και
τα τερπνά του βίου, ότι η ζωή των αν-
θρώπων είναι πολλά εύτημος και μετά
τούτο θάνατος, μετά δε τον θάνατον
ανάστασιν ελπίζομεν νεκρών και κρίσιν
αδέκαστον και ανταπόδοσιν των έργων
και σαββατισμών αιώνιον.

Ταύτα μεν και η ευχή της μεθ' ημών»»

Στον μαθητή του επίσκοπο Λιτζάς
και Αγράφων Ιάκωβο, που ζητεί συμβ-
ουλές, γράφει πέραν των άλλων περι-
σπουδάστων και τα εξής που αποτελούν
σωτήρια συνταγή και για τη λύση των
σημερινών προβλημάτων της Εκκλη-

σίας: «... Μία εστίν η θεραπεία των κα-
κών και των παθών ιατρεία και των συ-
ντριμμάτων της Εκκλησίας διόρθωσις, η
μετάνοια η προς Θεόν, η κατάνυξις η
αληθινή, τα δάκρυα, ο αναστεναγμός, ο
συντριμμός της καρδίας, η αποχή των
κακών»

Η σκέψις όμως του Οσίου Ευγενί-
ου εστρέφετο και προς την παιδεία του
υποδούλου Γένους που ευρίσκειτο σε
οικιρή κατάστασιν. Στο σημείο ιδρύσε-
ως Σχολείων, διδασκαλίας εις αυτά και
προωθήσεως μαθητών για το διδασκα-
λικό λειτούργημα μπορεί να θεωρηθή
πρόδρομος του συγκωριανού και πνευ-
ματικού εγγόνου, του ιερομάρτυρος
και ισαποστόλου Κοσμά του Αιτωλού.
Ο Οσιος Ευγένιος σε μια δύσκολη
εποχή που επικρατούσε αμάθεια, διωγ-
μοί και επεκρέματο ο κίνδυνος του εξι-
σλαμισμού απέβη με το έργο του σω-
τήρ και ευεργέτης του Γένους.

Σε επιστολή του με μελανά χρώματα
διαζωγραφεί την πνευματική κατάστασιν
της εποχής του γράφων: «... Εν τοις μέ-
ρεσι της Αιτωλίας, της εμής αθλίας πα-
τριδος, και επί πάσι σχεδόν τοις περίξ
εκείνης κλίμασιν εξέλιπε προ πολλών
ήδη χρόνων άπαν καλόν, μεθ' ό και η
των πεζών γραμμάτων γνώσις, η τροφή
των λογικών ψυχών η δυναμένη σοφί-
ζειν εις σωτηρίαν τον άνθρωπον, και
ούτω συνέβη τους εκείσε πάντας αναλ-
φαβήτους γενέσθαι και άγαν τρισβαρ-
βάρους. Περί δε την ομολογίαν της
καθ' ημάς αμωμότης πίστεως μηδέν

των αλλοφύλων πάντες διενηκόσασσι σπάνιον τι χρήμα νυν ο ιερεύς εκεί και ο απλώς γραμμάτων είδησιν έχων τούτου χάριν πολλά των παιδίων άνευ του μετανοίας λουτρού απήλθον του βίου και ων ιερών αμέθεκτα μυστηρίων...».

Η φρικτή αυτή κατάσταση του δούλου Γένους επηρέασε βαθύτατα την ευαίσθητη ψυχή του Ευγενίου, ώστε παρεθέωρησε αξιώματα και τιμές και αφιέρωσε τον εαυτόν του στην παιδεία του. Ετσι εκτός των Σχολών που ο ίδιος συνέσπησε και στις οποίες δίδαξε, στην Αρτα, στο Μεσολόγγι, στο Καρπενήσι και στα Βραγγιανά και το πλήθος των μαθητών του, που εξαπέστειλε ανά την Ελλάδα για να διδάξουν, δεν παρέλιπε ευκαιρία να επαινέση και όλους εκείνους που συνεργούσαν στην προαγωγή της παιδείας. Ετσι το 1663 γράφει προς τον λόγιο Ιωάννη Καρυφύλλη στην Κωνσταντινούπολη μεταξύ άλλων και τα εξής σχετικά: «... Εγώ δε ήκουσα εκ πολλών και πολλάκις ότι κάποιος χριστιανός φιλόθεος και του γένους και της ευγενείας ζηλωτής εσύστησεν εξ ιδίων αναλωμάτων παιδαγωγείον αυτού, επιστατεί δε τούτο, ως λέγουσιν, ο σπουδαιότατος Γερμανός ο Λοκρός. Μου καλοφαίνεται τούτο όμως πολλάκις, ότι εν τοις καθ' ημάς χρόνοις να φανή ένα καλόν.

Πρέπει όμως η λογίότης σου ως φιλομαθής και δύναμιν λόγου καν έχων να συνδράμη όσον το επ' αυτή θέλει έχει τώρα νομίζω σύμφηφον και τον

Οικουμενικόν εις τα καλά ως παιδείας εταίρον συμβούλευέ τον να μην βλέπη μόνον τα εν ποσίν ως οι προαυτού, να συλλογίζεται διά παντός των εσχάτων την μήμην, να αφήση μετά θάνατον υπομνήματα αρετής και ου κακίας και όνομα εις Θεόν και ανθρώπους θεοσέσιον και τοις μετέπειτα ζηλωτόν και του υψηλοτάτου βαθμού άξιον, προστάτην εν τοις πρώτοις θέμενος των καλών την παντοδύναμον του Λόγου χάριν...».

Στους κατοίκους του Αιτωλικού, που ζητούσαν δάσκαλο για το εκεί Σχολείο, στέλλει και συνιστά τον Ιωσήφ Αρβανιτάκην, γράφων μεταξύ άλλων: «... Μας επαγαγγείλατε διά των προλαβόντων ημών γραμμάτων να εύρωμεν τινά παιδαγωγόν επιτήδειον και αρκετόν εις υπηρεσίαν του παιδευτηρίου. Και ιδού κατά το παρόν πέμπομεν τον σπουδαιότατον εν λόγοις και μετριώς πεπαιδευμένον εν μαθήμασι, τον αδελφόν κυρ Ιωάσαφον τον Αρβανιτάκην, ικανόν προς τοιαύτην υπηρεσίαν, τον οποίον, παρακαλώ, δέξασθαι όλη ψυχή και κερσίν υπτάις και αναπαύσετέ τον εις τόπον αναπαυτικόν και ανάμερον, ότι η σπουδή και η παιδείσις θέλει προ πάντων την ησυχίαν και το ατάραχον, διά να έχη τον νουν του ανενόκλητον εκ των έξω περιστάσεων και να φροντίζη μόνον την γνώσιν του λόγου και την επιμέλειαν των μαθητών. Ηξεύρω ότι η υμετέρα φιλομάθεια θέλει κάμει και υπέρ ό λέγω».

Η συνεχής διδασκαλία και τα ιερά

και ποιμαντικά καθήκοντα δεν ημπούσαν τον Οσιο να επιληφθή και κοινωνικών θεμάτων και να ασκήση ευρείαν κοινωνικήν αποστολήν και εξατομικευμένην, όπως θα λέγαμε σήμερα, Ποιμαντικήν.

Τοιοιουτρόπως και τους αδυνάτους και αδικουμένους υπερασπιζόταν και για τους φτωχούς ενδιαφερόταν και τις απορριπτόμενες οικογένειες εφρόντιζε και για τους φυλακισμένους κι όλους τους πάσχοντες έδεικνε έμπρακτα την αγάπην του. Για κάθε περίπτωση έκομε ανάλογες μαρτυρίες απ' τις επιστολές του· αλλ' αν για όλες τις περιπτώσεις αναφέραμε αποσπάσματα, θα χρειαζόταν ημέρες να ομιλή κανείς.

Θ' αναφέρωμε ελάχιστα μόνον ενδεικτικά.

Έτσι σε μακροσκελή επιστολή προς τους Αγραφιώτες γράφει στις 9 Ιουλίου 1678: «... Οι παλαιοί γέροντες οι γονέοι μας, χριστιανοί μου, όχι τόσο οι πολλά προπάλαιοι των γονέων μας ή πάλοι όπου και να μην τους ηξέυρομεν, αλλά με εκείνους οπού εσυνεζήσαμεν και ημείς καιρόν αρκετόν, εκείνοι γουν άφηκαν εις ημάς οπίσω τους και πολλά καλά και φρόνιμα παραδείγματα, διά να κυβερνούμεν την ζωήν μας, τα οποία να τα γράφω και να τα λέγω ένα προς ένα της αγάπης σας βραίνω τους περισσότερους· αλλά είναι και τινές πάλιν οπού αγαπούσι να ακούουσι τίποτες καλών και ψυχωφελή λόγον, διά να στολίζουσι την ψυχήν τους με γνώσιν ανθρωπί-

νην και με φρονιμάδα γεροντικήν...».

Προς τους ίδιους Αγραφιώτες ο Οσιος δεν παραλείπει και τις ευχαριστίες του για τις προσφορές των. Και γράφει σε ευχαριστήρια επιστολή του: «... Αδελφοί απαξάπαντες οι εξ Αγράφων, εύχομαι και καιρετώ πάντας υμάς εν φιλήματι αγίων. Όλα τα κακά και τα ψυχοβλαβή αμαρτήματα τα μισάει ο αυθέντης Θεός και τα αποστρέφεται, αλλά την αχαριστίαν περισσότερον. Αχαριστία λέγεται οπόταν πάθη ο άνθρωπος τίποτε καλόν από τινα φίλον, έπειτα το σιωπάει και πλέον δεν το ενθυμάται να αποκριθή με λόγον ή με έργον και τούτο είναι ένα πάθος απάνθρωπον και άξιον μισους και κατηγορίας και εις τον αυθέντην τον Θεόν και εις ανθρώπους φρονίμους. Την ευεργεσίαν θέλει να την ενθυμάται ο άνθρωπος πάντοτε καν με λόγον, αν δε είναι δυνατός και με έργον και με λόγον.

Αυτού λοιπόν η αγάπη σας και πολλοί άλλοι αδελφοί εσύνδραμαν διά το λάδι των κανδηλίων της ημετέρας Εκκλησίας, οι οποίοι έχουσι, πιστεύω, τον άξιον μισθόν και την ευχαριστίαν την πρέπουσαν αμέσως εκ Θεού. Αλλά πρόπον είναι και δίκαιον και οι υπρέται της Εκκλησίας να ευχαριστούσι καν με λόγον τους ευεργέτας και υπρέτας του καλού, καν Βρανιανίτες είναι καν από τα άλλα τα ολόγυρα χωρία των Αγράφων μας. Τους ευχαριστούμεν όμως πολλά, μάάλιστα ο άγιος Θεός, όπου πλερώνει καθενός τον άξιον μι-

σθόν ως παντοδύναμος, εκείνος αυτός
ας πλερώση και αυτών την αγάπην και
την σπουδὴν ὅπου δείχνουσιν εἰς τας
του Θεοῦ αγίας Εκκλησίας. Ἀλλὰ και ἡ
πανεύφημος ὀσιοπαρθενομάρτυς του
Χριστοῦ Παρασκευὴ εὐχεται αοράτως
δι' ἐμοῦ και εὐλογεῖ και χαιρετᾷ τὴν
υμετέραν αγάπην ἕνα προς ἕνα ἡ Πα-
ρασκευὴ λέγω, ὅπου τιμάται και δοξάζε-
ται παρ' ἡμῶν ἐδῶ εἰς τὴν ἀνήλιον και
σκοτεινὴν και ζεζοφωμένην τούτην
Γούβαν».

Περιδέραιον με πολυτίμους λίθους
και μαργαρίτες θα μπορούσε κανεὶς να
συνθέσῃ ἀπὸ ἐπιστολές του Ευγενίου
που αναφέρονται σε καίρια και διακρο-
νικῆς σημασίας και αξίας διδάγματα.

Ἐπακολουθοῦν ελάχιστα χαρακτηρι-
στικά δείγματα: Γράφει περὶ ἀρετῆς: «...
Δαιμόνιον τι κτήμα και τίμιον ἡ ἀρετὴ
και αὐτὴ μόνη κτημάτων τῶν ἐν ἡμῖν,
λογιώτατε, ἀναφαίρετον τὸς δε κατὰ
ταύτην ἤδη πεπονημένους τὴν του κρείτ-
τονος μεθέξει θεοῦς κατὰ χάριν και Θε-
οῦ πέλας και περὶ Θεόν χορεύειν φα-
μέν, και «τοι» ἢ φησὶν ἡ ποίησις,
«δέμας εἰσὶν ἀθανάτοισιν ὁμοίοι» ἀλλ'
ἐν τὴν και τὴν ἀρετὴν τῶν πολυσημάντων
ὁ σοφὸς καθ' ἡμᾶς οἶδε λόγος...».

Θέλει δε ὁ Ευγένιος τὴν ἀρετὴν ὅχι
ὡς προσωπικὸν ἀγώνισμα του ἀνθρώ-
που, ἀλλὰ και μέσον βελτιώσεως του
πλησίου. Και τονίζει προς τὸν σκοπὸν
αὐτὸν προς τὸν Μητροπολίτην Λαρίσ-
σης Διονύσιον: «... Ἡ ἀρετὴ, πανιερώ-
τατε Δέσποτα, τότε εἶναι και λέγεται

ἀρετὴ, ὁπότε ἀποβλέπη προ παντός
ἄλλου καλοῦ και εἰς ὠφέλειαν του
πλησίου και διόρθωσιν τῆς ἐκεῖνου ζω-
ῆς, και ὅχι να διαβαῖν μόνον εἰς τὸ
πρόσωπον του ἔχοντος.

Με τούτον γοῦν τὸν τρόπον ἐσύν-
θεσεν ὁ τῶν ὁλῶν Θεὸς τῆς ἀρετῆς τὸ
καλὸν και τῶν ἀνθρώπων τὴν ὠφέλει-
αν...».

Ἀναφερόμενος ἀλλακοῦ εἰς τὴν
ἀξίαν ἡς ὀλιγαρκείας, τὴν ὁποῖαν τὸ
σημερινὸ υπερκαταναλωτικὸ πνεῦμα τό-
σο παραθεωρεῖ, γράφει: «... Ἀναγκαῖον
καλὸν και χρήσιμον τοῖς ἀνθρώποις ἡ
ὀλιγόδεια και ἡ του βίου λιτότης και
τῶν προσόντων ἡ ἐπιμέλεια, λογιώτατε
μυρίων γὰρ αὐτὴ γίνεται πρόξενος κα-
λῶν, μάλιστα δε τῆς κατὰ νοῦν ζωῆς
τέλος ἐστὶ σκοπιμώτατον αὐτῆ· ἐστὶ δε
και ἀπαλλακτικὴ φροντίδων και προ-
σπαθείας μοκθηρᾶς ἐλευθέρᾳ τουνα-
ντίον δε ὁ πολὺς ὄγκος τῶν κρημάτων
ἔχει και ἡ ἐμμέριμος του πλοῦτου
ἐπίρροια ἀντίκεινται γὰρ ταῦτα ἐκ δια-
μέτρου τὴν εὐζωΐα και τῶν καλῶν ἀντι-
στρατεύονται πράξεων...».

Με αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐγκατεβίωσε ὁ
Ἅγιος Ευγένιος εἰς τὴν Γούβαν τῶν
Βραγγιανῶν, εὐεργετῶν τοὺς δούλους
ἀδελφούς του, ὅπως γράφει προς τὸν
μαθητὴν του Γρηγόριον Μάνεσπν: «...
Οὐκ οἰσθ' ἄρ' οἷός καμάτους ἀνέτην
ἐγώ, πόσους ἱερονικούς ἀθλοὺς ἐμοὶ τε
και Θεῷ τῷ εἰδοτῷ γνωρίμους· οὐ μόνον
γὰρ ἀμισθὶ τοῖς βουλομένοις τοὺς λό-
γους παρείχον, ἀλλὰ και προς τὰς κρεί-

ας αυτοίς ενέδιδον λειπόμενος εγώ και ταύτα, ίνα και' αρεϊήν τινας πείσω συ-
ζήν και μετριάζειν εν προσώπω Χρι-
στού...».

Και, όπως γράφει ο πεφιλημένος του μαθητής Βραγγιανιώτης Αναστάσιος Γόρδιος, «μικρόν νοσήσας και πυρετώ ενί μόνον ληφθείς καταλύει τον βίον εν τω της Αγίας Οσιομάρτυρος Παρασκευής Μονυδρίω τω εν Βρανιανοίς έτει τω από της ενσάρκου οικονομίας χιλιοστώ εξακοσιοστώ ογδοηκοστώ δευτέρω. Αυγούστου μηνός Πέμπτην ημέραν άγοντος.. και θάπτεται εντίμως τε και λαμπρώς παρ' ημών τε και ετέρων των τότε παρευρεθέντων αυτού φοιτητών εν τω προ πολλών ετών παρ' αυτού σχεδιασθέντι μνημείω και εις αγείρω ζωήν μεταίθεται, λαμπρώς τω λαμπρώ και Θείω φωτί παριστάμενος, Ω δόξα πρέπει και τιμή και προσκύνησις, επ' αοιδίσις αιώνας».

Τριακόσια δώδεκα συναπτά χρόνια μετά την οσιακήν κοίμησιν του Οσίου γέροντος και δώδεκα χρόνια μετά την εις Αγιον ανακήρυξίν του υπό του σεπτού Οικουμενικού Πατριαρχείου, ευρισκόμενοι εις τον καθαγιασμένον αυτόν χώρον της αγιοτρόφου και ηρωτοδίκου ιδιαίτερας μας παριίδος, έμπλεοι συγκινήσεως ιεράς επικαλούμεθα, πρεσβείας του Αγίου Ευγενίου, την Χάριν του Θεού εφ' ημάς, τας οικογενείας μας, την περιοχικήν των Αγράφων και την πατρίδα μας ολόκληρον.

Δεόμεθα προσέτι, όπως αναδείξη ποιμένας και διδασκάλους μιμητάς του οσίου Ευγενίου και φωτίση τους άρχοντας του λαού μας διά την κατά Χριστόν, την της Ορθοδόξου πίστεώς μας παράδοσιν και την λαμπράν Ελληνικήν μας κληρονομίαν ποδηγέτησίν του στους σύγχρονους κρισίμους και κοσμογονικούς καιρούς μας. Αμήν.

Απολυτίκιον του Οσίου Ευγενίου 'Ηχος δ'. Ταχύ προκατάλαβε.

Διδάσκαλος ένθεος και οδηγός των πιστών εδείχθης εν Πνεύματι, οία θεράπων Χριστού, Ευγένιε Όσιε' λόγω γαρ διαπρέπων και λαμπρότητι βίου, ώφθης της ευσεβείας πρακτικός υποφήτης' διό η Εκκλησία Χριστού μακαρίζει σε.

(Ποίημα Γερασίου Μοναχού Μικραγιαννανίτου)

από τη σκοπιά της αδελφότητας

Προβλήματα, Δράση, Σχόλια

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ

Το δίκτυο ηλεκτροδότησης της Δ.Ε.Η. επεκτείνεται κατά μήκος του δρόμου που συνδέει το Νέο με το Παλιό Οικισμό του Χωριού μας. Αρκετοί χωριανοί που έχουν κτίσματα στα χωράφια τους πήρανε ηλεκτρικό ρεύμα.

Το Ξενοδοχείο του νέου Οικισμού, δυστυχώς, παρέμεινε κλειστό από το τέλος Νοεμβρίου 1993 μέχρι λίγο πριν το Πάσχα του 1994. Ετσι Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά, Απόκριες και το 3ήμερο της 25 Μαρτίου δεν λειτούργησε, παρά την μεγάλη ζήτηση που υπήρχε σε δωμάτια από τους πολυπληθείς επισκέπτες που ήρθαν στο χωριό μας.

Ελπίζουμε στο μέλλον να μην ξανασυμβεί παρόμοιο γεγονός που δημιουργεί άσχημες εντυπώσεις για το Χωριό.

Η Αδελφότητα, όπως κάθε χρόνο, έστειλε δωράκια την Πρωτοχρονιά και παιδικά βιβλία για τις καλοκαιρινές διακοπές, στα παιδάκια του Δημοτικού Σχολείου του χωριού μας.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΔΩΡΗΤΗΣ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας των Μικροχωριτών η «Μεταμόρφωσις του Σωτήρος» εκφράζει τις ευχαριστίες στον ανώνυμο Δωρητή, ο οποίος κατέθεσε στον λογαριασμό ης Αδελφότητας ένα εκατομμύριο δρχ. (1.000.000) για την Πνευματική Γωνιά του Μικρού Χωριού.

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΓΩΝΙΑ

Το ταβάνι του διαδρόμου της

Πνευματικής γωνιάς και της τρίτης αίθουσας που ήταν με επιχρίσματα και μεγάλα κομμάτια είχαν πέσει, αντικαταστάθηκαν με ξύλινα ραμποτέ.

Παλιότερα είχε γίνει αντικατάσταση και στις δύο άλλες αίθουσες των επιχρισμάτων των ταβανιών με ξύλινα ραμποτέ. Ο διάδρομος λοιπόν και η Γ' αίθουσα που μόλις τελείωσαν, κόστισαν 1.437.664 δρχ.

ΤΟ ΗΡΩΝ

Από παλιά είχαν γίνει προτάσεις και σε διάφορα χρονικά διαστήματα, για την κατασκευή Ηρώου στην μνήμη των πεσόντων για την Πατρίδα κατά τους αγώνες Της από το 1821 μέχρι σήμερα.

Δυστυχώς οι προτάσεις αυτές δεν είχαν υλοποιηθεί μέχρι τώρα.

Με πρωτοβουλία του ιερέα του Χωριού μας, αιδεσιμώτατου Νίκου Αζακά, του αγαπητού σε όλους μας Παπα-Νίκου, η κατασκευή του Ηρώου αρχίζει να δρομολογείται. Σε ομιλία του στην Αγία Κυριακή ανήγγειλε την πρόθεσή του να αρχίσει η κατασκευή του Ηρώου και ζήτησε την βοήθεια όλων των Χωριανών μας. Ηδη το Κοινοτικό Συμβούλιο ψήφισε το ποσόν των 750.000 δρχ. για τον σκοπό αυτόν.

Επίσης η Αδελφότητα υποσχέθηκε ένα ποσόν το οποίον θα ορίσει το Διοικητικό Συμβούλιο σε πρώτη συνεδρίασή του.

Συγχρόνως κάνει έκκληση στα μέλη της Αδελφότητας και σε όλους

τους Μικροχωρίτες να βοηθήσουν την αξιέπαινη πρωτοβουλία του παπα-Νίκου για την κατασκευή του Ηρώου που είναι για μας ελάχιστο χρέος τιμής σε όλους όσους έχασαν την ζωή τους στους αγώνες που έκανε η Πα-

τρίδα μας για την Ελευθερία μας και την επιβίωσή μας.

Το Ηρώο θα γίνει σε χώρο που βρίσκεται ανάμεσα στον περίβολο της Αγ. Κυριακής και το νέο Δημοτικό Σχολείο.

Η ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ

Στις 18 Φεβρουαρίου 1994 έγινε η συνεστίαση της Αδελφότητας στο κέντρο «Μπάρμπα Δήμος», στην Καλλιθέα.

Η συμμετοχή των μελών μας και των φίλων του Μικρού Χωριού ήταν μεγάλη.

Η αίθουσα ήταν ασφυκτικά γεμάτη, οι προσκλήσεις εξαντλήθηκαν και πολλοί που ήθελαν να συμμετάσχουν δεν τα κατάφεραν.

Του χρόνου θα πρέπει να βρεθεί

μεγαλύτερη αίθουσα ώστε να μπορέσουμε να διαθέσουμε περισσότερες προσκλήσεις για να έρθουν όλοι.

Πάντως το κέφι δεν έλειψε. Η καλή μουσική του κέντρου και το κλαρίνο με τα δημοτικά τραγούδια και τους χορούς διασκέδασε όλους και τους κράτησε μέχρι τις 3 το πρωί.

Και ο οικονομικός απολογισμός δεν ήταν άσχημος. 535.000 δρχ. περίπου απέδωσε καθαρά στην Αδελφότητα.

Και του χρόνου λοιπόν καλύτερα.

ΝΕΑ ΔΩΡΕΑ ΤΟΥ κ. ΣΠ. Ι. ΚΟΜΠΟΡΟΖΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ

Από την προηγούμενη Γενική Συνέλευση και ακόμη νωρίτερα, ο κ. Σπύρος Ι. Κομπορόζος επανέλαβε διά ζώσης στον κ. Κλ. Κουτσούκη, Πρόεδρο τότε της Αδελφότητας, την πρόθεσή του να δωρήσει στην Αδελφότητα Μικροχωριτών τέσσερις πατωσιές στην τοποθεσία της «Παναΐας», δηλ. κάτω από το «σαπερνιώτικο τ' αυλάκι». Την έκταση την έχει μισθωμένη στον κτηνοτρόφο της περιοχής Πάνο Ζήσιμο.

Ενόψει της οριστικής δωρεάς διά συμβολαίου της παραπάνω εκτάσεως, η Αδελφότης εκφράζει τις εγκάρδιες ευχαριστίες της προς τον κ. Κομπορόζο για την γενναιόδωρη αυτή προσφορά του, που θα βοηθήσει στην επίτευξη των σκοπών της.

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Με πρωτοβουλία του ιερέα του χωριού μας Παππά-Νίκου και της κ. Μαριάνθης Κ. Προβόλου γίνεται έρανος για την επισκευή σοβαρών ζημιών που με τον καιρό έχει πάθει το Παρεκκλήσι ή μάλλον θα έλεγα η Εκκλησία (για το μέγεθός της) του Αγίου Γιάννη.

Δύο σοβαρά ρήγματα αντίστοιχα στο βόρειο και νότιο τοίχο και στο μέσον του Ιερού ήταν ζημιές που έπρεπε να επισκευασθούν ριζικά και το γρηγορότερο δυνατόν.

Η αποφασιστικότητα του Παππά - Νίκου υλοποιεί χωρίς καθυστέρηση τη γνωροδότηση του γνωστού μηχανικού κ. Λερογιάννη για τη σωστή αποκατάσταση των ζημιών.

Ομως αυτό για να γίνει, εκτός από τον κόπο και την φροντίδα του Ιερέα μας θέλει και την οικονομική συμπαράσταση όλων μας.

Όλοι λοιπόν έχουμε υποχρέωση να βοηθήσουμε να επισκευασθεί η Εκκλησία του Αγίου Γιάννη πριν έρθει ο χειμώνας.

Για την επισκευή των ζημιών χρειάστηκε να γκρεμισθεί το πίσω μέρος του Ιερού και να ξαναχτιστεί από τα θεμέλια. Επίσης πριν αρχίσουν οι βροχές θα πρέπει να γίνουν και οι απαραίτητες εργασίες της στέγης.

Όσοι λοιπόν θέλουν μπορούν να στείλουν την οικονομική βοήθεια στον

Ο Σπ. Κομπορόζος ως Εφ. Αξιωματικός στην Θράκη (12.11.22)

Ιερέα μας Νίκο Αζακά, Μικρό Χωριό ή ακόμη και στην Αδελφότητα για να την μεταβιβάσουμε στον Παππά-Νίκο.

Θα πρέπει να σημειώσουμε εδώ ότι θαλερός (90 ετών) συγχωριανός μας κ. Σπ. Κομπορόζος, που είναι μαζί με τον αδελφό του Νικόλαο, οι επιζώντες γιοι του αείμνηστου Ιωάννου Κομπορόζου, ενός από τους κτήτορες του Αν-Γιάννη, δώρησε από το μερίδιό του στην εκκλησία του χωριού μας ικανό χώρο μπροστά στον Αν-Γιάννη για την επέκταση του περιβόλου του προς την νοτιοανατολική πλευρά.

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ

Φέτος το καλοκαίρι επισκέφτηκε το Μικρό Χωριό ο πρέσβης των ΗΠΑ Τ. Νάιλς συνοδευόμενος από την κόρη του, που επισκέφθηκε την Ευρυτανία για περιβαλλοντικούς λόγους και την βουλευτή Ευρυτανίας κ. Ντόρα Μπακογιάννη.

Από πολλούς σχολιάστηκε ποικιλότροπα η ιδιωτική αυτή επίσκεψη του Αμερικανού πρέσβη, που μαζί με την συνοδεία του κάθησε κάτω από τον πλάτανο και γεύτηκε το κρύο νερό και τα εκλεκτά εδέσματα του ξενοδοχείου που χτίστηκε με χρήματα των Μικροχωριτών της Αμερικής!

Ευτυχώς που ένας Μικροχωρίτης της Αμερικής της νεώτερης γενιάς, ο Κώστας Κυρίσης βρέθηκε την ώρα εκείνη να τον καλωσορίσει και να του μιλήσει στη γλώσσα του για το χωριό και τα παιδιά του στην Αμερική, όπως άρμοζε στην ιστορική στιγμή εκείνη για το φιλόξενο Μικρό Χωριό που έχει τόσους πολλούς και άξιους Μικροχωρίτες στην Αμερική.

☆

Η Κούλα Μάνιον και ο Γιάννης Πάπας, παιδιά της Αικατερίνης Παπαδημητρίου, το γένος Κουτσούκη (κτήτορα της Αγίας Αικατερίνης) με την ευκαιρία της επίσκεψής τους στο χωριό

μας, γράφουν:

.... Μετά από 62 χρόνια ξαναγύρισα στο χωριό. Πολλά πράγματα παραμένουν ίδια. Ακόμα βλέπεις βοσκούς, γαϊδουράκια, πολλά λουλουδία, βρύσες, όμορφες εκκλησιές. Οι άνθρωποι, αντίθετα από την Αθήνα, είναι ήρεμοι και πρόθυμοι να σου μιλήσουν. Βέβαια κάτι καινούργιο είναι οι κεραιές τηλεόρασης σε κάθε σπίτι και κάτι θαυμάσιο είναι να βλέπεις και γυναίκες στα καφενεία για ένα ούζο ή καφέ. Θέλουμε να ξανάρθουμε.

Κούλα Μάνιον

... Η Αθήνα είναι μια θορυβώδης, πολυκατοικημένη, αεικίνητη μεγάλη πόλις που δεν διαφέρει από τις άλλες πόλεις της Ευρώπης ή της Αμερικής. Γι αυτό ήταν πραγματική ανάσα να φύγουμε απ' αυτή και να βρεθούμε για λίγο στο Καρπενήσι.

Η διαδρομή ήταν υπέροχη. Η γη, ο ουρανός, τα νερά, όλα εντυπωσιακά. Οι άνθρωποι, ιδιαίτερα οι άνθρωποι, είναι πολύ ευγενικοί και φιλόξενοι. Αισθάνεσαι καλοδεχούμενος και βλέπεις ότι πραγματικά νοιάζονται για σένα και για να περάσεις καλά.

Το φαγητό, τι να πω για το φαγητό;

Οπου και να πας, σε πόλη ή σε χωριό, σε παραλία ή σε βουνό, παντού είναι γευστικότητα.

Θάθελα να ξανάρθω και να μπορέσω να μείνω περισσότερο.

Γιάννης Πάπας

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΕΝΟΤΗΤΑ - ΠΡΟΟΔΟΣ

Αγαπητοί Συγκωριανοί,

ΕΝΟΤΗΤΑ: Η πρώτη λέξη και κυριότερη επιδίωξίς μας: ΜΕ ΕΝΟΤΗΤΑ - ΟΜΟΝΟΙΑ - ΣΥΜΠΝΟΙΑ όλων των χωριανών όπου κι αν ζούνε, στο χωριό στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, καλές και φιλικές σχέσεις όλοι με όλους.

Υποσχόμαστε σκληρή και μεθοδευμένη δουλειά προς αυτή την κατεύθυνση και φιλοδοξούμε να το πετύχουμε να ξαναφέρουμε το χωριό μας στις καλές μέρες της δημιουργικής δραστηριότητας και της ΣΥΝΕΧΟΥΣ ΠΡΟΟΔΟΥ. ΑΝΑΓΚΗ για να το πετύχουμε αυτό είναι να παραμερίσουμε τις όποιες πικρίες και αντιθέσεις υπάρχουν ακόμα από τον πόλεμο και την κατολίσθηση, αλλά και το σύγχρονο κακό της Ελληνικής ζωής, τον κομματισμό.

ΕΞΩ Η ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΑΘΕΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ και τις μεταξύ μας σχέσεις, ΚΑΛΑ ΜΕ ΟΛΟΥΣ - ΥΠΟΤΑΓΗ ΣΕ ΚΑΝΕΝΑΝ.

Αγαπητοί Συγκωριανοί, ΖΗΤΑΜΕ ΝΑ ΜΑΣ ΤΙΜΗΣΕΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΨΗΦΟ ΣΑΣ και ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΥΜΕ την ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ να εργαστούμε σκληρά για την προώθηση και λύση των ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΩΝ και σοβαρών προβλημάτων του χωριού μας, ως επίσης για την εξυπηρέτηση νομίμων και δικαίων αιτημάτων των χωριανών μας. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ με συμμετοχή όλων στη λήψη σοβαρών αποφάσεων και προγραμματισμού με ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΕΩΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

1ον. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΧΕΣΕΩΜ με τους απανταχού χωριανούς μας και την διοργάνωση κοινής συνεδρίασης με συμμετοχή όλων.

2ον. Ενημέρωση, μελέτη και προώθηση προς κατασκευήν έργων που εγκρίθηκαν και δεν πραγματοποιήθηκαν (όπως: δρόμοι - πλατείες και εν γένει κοινόχρηστοι χώροι).

3ον. Επισκευαί και Συντήρηση όλων των κτισμάτων και πάσης φύσεως κατασκευών που αποτελούν περιουσία της Κοινότητας.

4ον. Αμεσος προώθησις προς αξιοποίηση της Νέας Πτέρυγας του Ξενοδοχείου στο Ν. Μικρό Χωριό και του έργου Ηλεκτροπαραγωγής.

5ον. Μελέτη, Ιεράρχισις και προώθησις προς εκτέλεση έργων αμέσου ανάγκης.

6ον. Ενημέρωση και συντονισμός ενεργειών για λύση του μεγάλου προβλήματος του χωριού μας: ΤΗΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ και των δύο οικισμών, με παράλληλη ή χωριστή αξιοποίηση της περιοχής της κατολίσθησης.

7ον. Καθαρισμός, επισκευή και κατασκευή πεζοδρόμων και στους δύο οικισμούς.

δον. Καθαρισμός, συντήρηση, επισκευή και κατασκευές βελτίωσης των έργων Υδρευσης, Αρδευσης και Αποχέτευσης.

9ον. Το πλήθος ΝΕΩΝ ΕΡΓΩΝ που έχει ανάγκη το χωριό μας θα μελετηθούν και θα συγκεντρωθούν προτάσεις από το Κοινοτικό Συμβούλιο, αλλά οι αποφάσεις για τον Προγραμματισμό Κατασκευής των θα παρθούν σε Γενική Συνέλευση.

ΔΗΛΩΣΗ: Δηλώνω και γραπτώς, ότι τα χρήματα που δικαιούμαι νόμιμα ως έξοδα παραστάσεως, θα τα διαθέσω όλα για τις ανάγκες της κοινότητας.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΘ. ΚΟΥΤΣΟΥΚΗΣ

Ο παραπάνω συνδυασμός του οποίου το πρόγραμμα δράσης δημοσιεύουμε εδώ, εξελέγη πρώτος με πέντε συμβούλους τους Αθ. Κουτσούκη ως πρόεδρο, Β. Μπούρα, Ιωάν. Λιάπη, Παν. Βενέτη, Γ. Νιζούφρα.

Από τον συνδυασμό «Ομόνοια - Πρόοδος» εκλέγονται οι Παν. Ζαχαρόπουλος (υποψ. Πρόεδρος) και Φιλ. Πασπαλάρης (πρώην Πρόεδρος της Κοινότητας).

Συγχαίρουμε όλους τους εκλεγέντες και ευχόμαστε καλή δύναμη για να επιτελέσουν επάξια το έργο τους και ικανοποιήσουν τις προσδοκίες όλων των Μικροχωριτών.

☆☆☆

Το τραγούδι των μικρών παιδιών

Μικρά παιδιά
για τη δουλειά
Πρωϊ πρωϊ κινάμε...
Με λεβεντιά
και με χαρά
στον «κόπο» τραγουδάμε.

Μικρά παιδιά
με μια καρδιά
Δουλειά και Πανηγύρι
Είν'ο Θεός

Ευλογητός
Στη θέληση Χατήρι...
Αυτός μπροστά
μας Οδηγά
και, μεις ακολουθάμε...
Μικρά παιδιά
και στη Δουλειά
για νάκουμε να φάμε.

Σταύρος Παρζάλης

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΩΡΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

● Η σειρά των ονομάτων είναι όπως εδόθησαν τα χρήματα

Σπυρίδων Γιαννόπουλος	25.000	δρχ.
Ιωάννης Κοντός	5.000	δρχ.
Ιωάννης Κ. Κακαβιάς	50	δολ.
Δημήτριος Γ. Ζαχαροπούλος	100	δολ.
Ανώνυμος Κυρία	100	δολ.
Δέσπω Λιάπη	50	δολ.
Φωτεινή Β. Ηλιάδη	20	δολ.
Ζωή Ν. Δερματά	50	δολ.
Χαράλαμπος Δ. Ανδριτρογιάννης	200	δολ.
Δημήτριος Γ. Καρόπουλος	50	δολ.
Παύλος Χ. Φλέγκας	200	δολ.
Στέφανος Χ. Μαστρογεωργόπουλος	500	δολ.
Φρόσω Ι. Ζυγιάρη	40	δολ.
Κώστας Χ. Πέτοικας	200	δολ.
Κασσιανή Δ. Ζικαριδίη	100	δολ.
Γεώργιος Ι. Σταθόπουλος	300	δολ.
Ελένη Γ. Κουλιμένα	100	δολ.
Μαριάνθη Κ. Πριοβολου	200	δολ.
Ιφιγένεια Πούλος	45	δολ.
Δημήτριος και Χρήστος Παναγιώτου	10.000	δρχ.
Τασία Ι. Ζαχαροπούλου	10.000	δρχ.
Ευαγγελία Ι. Κομπορόζου	200	δολ.
Γεώργιος Δημόπουλος	20.000	δρχ.
Δημήτριος Σκορδάς	10.000	δρχ.
Δημήτριος Γαβρίλης	15.000	δρχ.
Παναγιώτης Ν. Ζωγράφος	10.000	δρχ.
Δημήτριος Ν. Ζωγράφος	10.000	δρχ.
Σωτηρία Ν. Ζωγράφου	20.000	δρχ.
Ελένη Παπαθανασίου Λιαροκάπη	20.000	δρχ.
Λίτσα Παπαθανασίου	20.000	δρχ.
Γεώργιος Α. Παπαστάθης	200	δολ.
Νικόλαος Λιάπης	10.000	δρχ.
Ολγα Παπαδημητρίου	20.000	δρχ.
Νικόλαος Παπαδημητρίου	20.000	δρχ.
Κλεομένης Κουτσούκης	20.000	δρχ.
Κων/νος Πλάκας	5.000	δρχ.
Σπυρίδων Κεχριμπάρης	5.000	δρχ.
Μιχαήλ Τσίρος	5.000	δρχ.
Αθανάσιος Γεωργακόπουλος	5.000	δρχ.
Κων/νος Κυρίτσης	10.000	δρχ.
Παναγιώτα Ματζεζοπούλου	20.000	δρχ.
Κων/νος Π. Τσινιάς	5.000	δρχ.
Ιωάννης Πριτσιόλας	3.000	δρχ.
Κων/νος Κατσίνης	5.000	δρχ.
Ελευθερία Ουτουτζή	5.000	δρχ.
Ιωάννης Δερματάς	150.000	δρχ.
Μαργαρίτα Κεράνη	10.000	δρχ.
Σωτήριος Δερματάς	10.000	δρχ.
Γεώργιος Νικολακόπουλος	50.000	δρχ.
Ιωάννης Φούκας	5.000	δρχ.
Κων/νος Ν. Μπούρας	10.000	δρχ.
Βασιλική Ντελή	10.000	δρχ.
Αικατερίνη Χριστοδουλιά	10.000	δρχ.
Αγάπη Αβραμίδου	10.000	δρχ.
Σπύρος Κυρίτσης	10.000	δρχ.
Σπύρος Γκούμας	10.000	δρχ.
Σπυριδούλα Α. Μπούρα	15.000	δρχ.
Βασίλειος Α. Μπούρας	5.000	δρχ.
Αθανάσιος Κεράνης	20.000	δρχ.
Αθηνά Μπακατοιά	20.000	δρχ.

Ιωάννης Λιάππης	10.000	δρχ.
Αλίκη Φλώρου	5.000	δρχ.
Αριστείδης Γιουρνάς	5.000	δρχ.
Κων/νος Δ. Φλώρος	10.000	δρχ.
Χρήστος και Γεώργια Τσιάνα	10.000	δρχ.
Μαρία Κ. Βίγλα	10.000	δρχ.
Αδελφότης Μικροχωριτών «Η Μεταμόρφωση του Σωτήρος»	40.000	δρχ.
Ευαγγελία Σιδέρη	50.000	δρχ.
Σταυρος Γεωργουλης	20.000	δρχ.
Κούλα Νικολοπούλου	8.000	δρχ.
Μίνα Μαρία Σοφού	5.000	δρχ.
Ανδρέας Γιαννακόπουλος	10.000	δρχ.
Ελένη Χονδρού	5.000	δρχ.
Ιωάννης Π. Μπάρλας	1.200	δολ.
Τασία Κυρίτση	5.000	δρχ.
Βασιλική Παπαδή και Ευανθία Μανίκα	30.000	δρχ.
Ηλίας Σάρας	5.000	δρχ.
Ήσυχαστήριον «Οσίας Μαρίας»	25.000	δρχ.
Πέτρος Πετρόπουλος	10.000	δρχ.
Βασίλειος Πριτσιόλας	5.000	δρχ.
Κων/νος Σταμούλης	5.000	δρχ.
Παναγιώτης Μουτογιάννης	5.000	δρχ.
Άγγελος Γιαννακόπουλος	5.000	δρχ.
Αθανάσιος Ματρούκας	5.000	δρχ.
Αναστάσιος Φλέγκας	5.000	δρχ.
Πέτρος Μπάρλας	10.000	δρχ.
Βασιλική Τσινιά	5.000	δρχ.
Ευαγγελία Καρανίκα	1.000	δρχ.
Κων/να Κυρίτση	10.000	δρχ.
Δημήτριος Μπάκης	10.000	δρχ.
Τρύφωνας Κομπορόζος	5.000	δρχ.
Κασσιανή Μιχού	5.000	δρχ.
Παναγιώτης Ζαχαρόπουλος	5.000	δρχ.
Σεραφείμ Ζαχαρόπουλος	30.000	δρχ.
Ευφροσύνης και Κων/νος Κατσάνος	30.000	δρχ.
Νικόλαος Κεράνης	20.000	δρχ.
Δημήτριος Δερματάς	5.000	δρχ.
Κατίνα Δ. Πολύζου	25	δολ.
Ολγα και Αικατερίνη Ζησίμου	7.000	δρχ.
Κων/νος Ζαχαρόπουλος	20.000	δρχ.
Σπυριδούλα Τριχιά	10.000	δρχ.
Μαρία Βενέτη	5.000	δρχ.
Αγαπούλα Τσιμπογιάννη Φλέγκα	30.000	δρχ.
Από έρανο 6/8/94	60.000	δρχ.
Από έρανο 29/8/94	70.000	δρχ.
Προσφορά για ένα αυτοκίνητο πέτρας από τους μαστόρους; Παναγιώτη Μουτογιάννη, Άγγελο Γιαννακόπουλο, Γεώργιο Γιαννακόπουλο και Παναγιώτη Μπουρά	40.000	δρχ.

Σύνολο 2.230.600 δρχ.

Μετά από ένα προϋπολογισμό που έκανα για εργασίες που έγιναν και κόστος υλικών και εργασιών που θα γίνουν υπολογίζω ότι το τελικό ποσό κόστους ανακαίνισης θα φτάσει στο ποσό των 3.650.000 περίπου. Επίσης με την ευκαιρία αυτή κύριε Μένιο, θα ήθελα να ανακοινώσω την αποπεράτωση της Αγιογραφίας του Ι.Ν. Αγίας Κυριακής μετά από οκτώ χρόνια έντονης και κοπιαστικής προσπάθειας από όλους τους συντελεστές. Ευχαριστούμε όλους τους ευλαβείς δωρητές που με το υστέρημά τους βοήθησαν στο έργο και όλους όσους με προσωπική εργασία, όπως τεχνίτες, ή εργολάβους για τεχνική βοήθεια ή σκαλωσιές και τις κυρίες που κάθε φορά που χρειάζοταν καθάριζαν τον ναό, επίσης τον Αγιογράφο μας Γιώργο Νικολακόπουλο που με περισσόν ζήλον έφερε εις πέρας την ιστόρηση του Ναού και γενικά όλους τους ενορήτας και μη και τους απανταχού της γης Μικροχωρίτες. Επίσης ευχαριστούμε την Αδελφότητα Μικροχωριτών, η οποία με το περιοδικό της και με άλλους τρόπους βοήθησε σ' αυτό.

Ευχαριστώ πολύ.

Εύχομαι σε όλους υγεία, χαρά και προκοπή.

Ιερέυς Οικονόμος
Νικόλαος Κ. Αζακάς

Δωρεαί προς την Αδελφότητα εις μνήμην τινός και άλλαι

Ανώνυμος για ανακαίνιση Πνευματικής Γωνιάς	1.000.000
Τηλέμαχος Κομπορόζος δωρεά	20.000
Τηλέμαχος Κομπορόζος δωρεά	14.000
Ανώνυμος Μικροκαρτίσσια δωρεά	3.000
Ζαφειρούλα Γεραγά εις μνήμην συζύγου Δημ. Παπακωνσταντίνου....	100.000
Μαρία Παπακωνσταντίνου εις μνήμην Φρόσως Φασούλη	15.000
Αικατερίνη Κανούτου-Τσιινιά εις μνήμην Βασίλη Μίκου	5.000
Δημ. Κρίκος εις μνήμην Βασ. Μίκου	5.000
Μαρία Ζώρζου - Κατσάνου δωρεά διά τους σκοπούς της Αδελφότητας	20.000
Σεραφεΐμ Γ. Κατσάνος, δωρεά διά συνδρομίν και σκοπούς της Αδελφότητας	20.000
Τηλέμαχος Κομπορόζος εις μνήμην Σταμάτη Παπασταματίου	20.000
Ελένη Χρίστου Θάνου και τα παιδιά της εις μνήμην Χρίστου Θάνου	25.000
Κων. Παντ. Τσιινιάς δωρεά διά την Πνευματική Γωνιά	20.000
Ουτουτζή Ελευθερία εις μνήμην του συζύγου της Δημητρίου	5.000
Καλλιόπη Φωτ. Πλάκα διά συνδρομίν και εις μνήμην πατρός Αθανασίου Πλάκα	6.000
Δημ. Κρίκος εις μνήμην Γεωργίου Μαλτεζοπούλου	10.000
Σπύρος Ν. Δερματάς και η κυρία διά τας ανάγκας της Εκκλησίας, εις μνήμην Νικ. Σ. Δερματά	22.721
Καίτη Γάσπαρη εις μνήμην Βασιλείου Μίκου	5.000
Γεώργιος και Αικατερίνη Γρούμπα εις μνήμην πατρός Στεφάνου	2.000
Ιωάννης και Βασιλική Μίκου εις μνήμην Βασ. Μίκου	5.000
Καλίτσα Κοντογεώργου εις μνήμην μητρός της	4.000
Βασιλική Ντελή εις μνήμην συζύγου Δημητρίου	5.000
Κατίνα Αντωνίου δωρεά	5.000
Μαριάνθη Τσιροπούλου δωρεά	5.000
Βιργινία Δημοπούλου εις μνήμην του συζύγου της	10.000
Στέλλα Γ. Παππαδή εις μνήμην συζύγου Γ. Παππαδή	20.000
Κατίνα Γρούμπα εις μνήμην πατρός Στεφάνου και Δέσπ. Καρδαρά ...	2.000
Νικόλαος Λιάπης διά την επισκευήν του καμπαναριού της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος	20.000

Αθανάσιος Ιω. Κουτσούκης διά το περιοδικόν «Μικροκωρίτικα Γάμματα»	10.000
Νικόλαος Θεοδ. Μπακατσιάς εις μνήμην του πατρός του Θεοδώρου διά την επισκευήν της Εκκλησίας της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, δολλάρια	100
Κώστας Κυρίτσος, διά συνδρομάς του περιοδικού, δολλάρια	100
Θανάσης και Χρυσούλα Κεράνη εις μνήμη του πατέρα τους Γιάννη Κεράνη	20.000

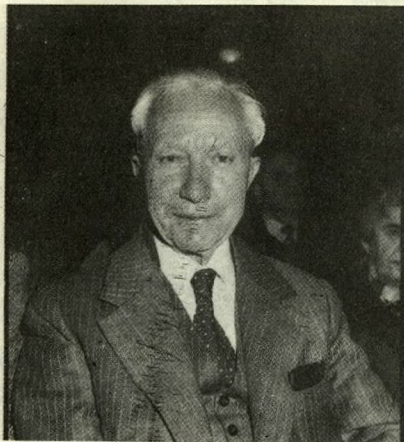
Ο Κων/πολίτης Ι.Α. Κομπορόζος, ένας από τους τρεις κτήτορες του Αη Γιάννη με την οικογένειά του (1913)

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Η μνημόνευση προσώπων στη στήλη αυτή γίνεται μόνο με φροντίδα των οικείων των, οι οποίοι αν το επιθυμούν, θα πρέπει να φροντίζουν να μας δίνουν έτοιμο κείμενο ή τα απαραίτητα βιογραφικά στοιχεία και μια φωτογραφία.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΡΑΧΑΣ

Η Ευρυτανία ορφάνεψε από τον

μπάρμπα-Γιάννη της, τον δημοφιλή δάσκαλο και συγγραφέα, τον ακούραστο και αεικίνητο Γιάννη Βράχα, από τα Ψιανά της Ευρυτανίας.

Δάσκαλος αρχικά στην Ευρυτανία έκαμε το χωριό του, αλλά και την διδασκαλική του αποστολή ευρύτερα γνωστά με τα βιβλία του «Εκεί που φωλιάζουν οι αειτοί», «Στου παππού μου το χωριό», «Ετσι ζούμε στο χωριό μας», «Από το χωριό μου και από το σχολείο μου» (ποιήματα) κ.α., τα περισσότερα από τα οποία πήραν διάφορα βραβεία ή διακρίσεις.

Το τελευταίο του βιβλίο «Φεγγαράκι μου λαμπρό φέγγε μου να περπατώ» (1990) πήρε επίσης το β' βραβείο της Γυναικάιας Λογοτεχνικής Συντροφιάς.

Λιπές και απέρπιτες φράσεις, σύντομα και παραστατικά, διάλογοι, εικόνες από την παραδοσιακή ζωή και φυσικές ομορφιές της Ευρυτανίας χαρακτηρίζουν το συγγραφικό του έργο.

Ως Διευθυντής του περιοδικού «Χωριάτικοι Αντίλαλοι», διέσωσε πολύτιμα

ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία των χωριών της Καλλιακούδας, και γενικότερα πολιτισμικά στοιχεία της Ευρυτανίας.

Φρόντιζε ο ίδιος προσωπικά και επόπτευε έργα πολιτισμού στην ιδιαίτερη πατρίδα του, για τα οποία ο ίδιος δεν δίσταζε να δαπανά και να προωθεί με αληθινή αυταπάρνηση.

Μειλίχιος και αθόρυβος μακριά από πολιτικές έριδες, άνοιγε πρώτος τον δρόμο της αλληλεγγύης και ευποιίας δημιουργώντας πρότυπο για μίμηση, από τους μεταγενεστέρους, με την πολυσιδή του αυτή δράση που ανέβασε το πολιτισμικό επίπεδο της Ευρυτανίας ο Γιάννης Βράχας, αφήνει πίσω του ένα μεγάλο κενό. Γι αυτό και η μνήμη του θα μείνη αιώνια. Μαζί με την εξ ύψους παρηγορία στους οικείους του ευχόμαστε νάναι ελαφρύ το κόμα της Ευρυτανίας, όπου τώρα αναπαύεται.

Μ.Σ.Κ.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

Η απώλεια κάθε αγαπημένου προσώπου ανεξάρτητα από την ηλικία του αφήνει ένα κενό στην οικογένειά του. Ο θάνατος όμως ενός ελπιδοφόρου νέου ανθρώπου, 25 χρόνων, ενός παλληκαριού, όπως ήταν ο Χρήστος Στογιάννης, είναι πλήγμα όχι μόνο για την οικογένειά του, αλλά για ολόκληρη την Μικροχωρίτικη οικογένεια και απώλεια για την ευρύτερη κοινωνία.

Ο Χρήστος Στογιάννης εγγονός του Κώστα Ι. Ζορμπαλά γεμάτος φιλοδοξίες και όνειρα, στη διάρκεια των σπουδών του βρέθηκε αντιμέτωπος με την επάρατη αρρώστια στην πιο δύσκολη μορφή της.

Πάλαιψε κι εδώ και σο εξωτερικό, έδωσε τη μάχη αλλά τελικά υπέκυψε στο μοιραίο στις αρχές του χρόνου.

Στους γονείς του, την αδελφή του, τους θεούς του ευχόμαστε ο Θεός να επουλώσει με το χρόνο την πληγή και να γεμίσει το κενό που άφησε πίσω του ο χαμός του Χρήστου.

Η μνήμη του θα είναι αιωνία. Ας είναι ελαφρό το κόμμα της Αθηναϊκής γης που τον σκεπάζει.

ΕΛΕΝΗ Θ. ΚΑΡΔΑΡΑ

Γεμάτη από αναμνήσεις του χωριού, όπου μεγάλωσε και έζησε αρκετά χρόνια, άφησε τα εγκόσμια στη Λυκόβρυσση της Αττικής, η Ελένη χήρα Θωμά Καρδαρά λίγα χρόνια μετά την απώλεια του συζύγου της Θωμά. Κόρη του Γεωργίου Γιαννακοπούλου έζησε κοντά στον πατέρα της, που διατηρούσε καφενείο στην πλατεία του χωριού, περισσότερο από τ' άλλα παιδιά και κοντά του έμαθε να φιλάει μερακλήδικους καφέδες. Κοντά στην γιαγιά της Τσιγαρίδου που ήταν Κυρισοπούλα άκουγε πολλές παλιές ιστορίες του χωριού που της διηγόταν η ίδια στους νεώτερους. Λόγω της ηλικίας της αραίωσε τις επισκέψεις της στο χωριό και περιτριγυρισμένη από τα παιδιά και τα εγγόνια της που την υπεραγαπούσαν και την φρόντιζαν ως την τελευταία της στιγμή. Μαζί της έφυγε και ένα ακόμη κομμάτι της παραδοσιακής ζωής του χωριού. Ας είναι ελαφρό το κόμμα της Αττικής γης που την σκεπάζει.

ΣΟΦΙΑ Α. ΠΙΣΤΙΟΛΗ

Στα εννήντα της χρόνια έσβησε στην Αμερική η Σοφία Πιστιόλη (Ρατζιζαντρέϊνα) που εδώ και τρεις σχεδόν δεκαετίες ζούσε κοντά στην κόρη της Κασσιανή, που είναι εγκατεστημένη σε προάστειο της Ουάσιγκτων (ΗΠΑ).

Τα τελευταία χρόνια είχε αρχίσει να κάνει λίγο-λίγο το φως της. Αλλά για αυτήν ο ήλιος είχε σκοτεινιάσει πολλά χρόνια νωρίτερα, όταν η πρώτη της κόρη η Ελένη, δεν γύρισε από τον εμφύλιο στον οποίο στρατολογήθηκε μαζί με άλλα δύσμοιρα κορίτσια του χωριού που κάθηκαν σε κάποια φονική μάχη.

Στην Αμερική ζούσε κι αυτή με τη νοσταλγία του χωριού και λαχταρούσε κάθε φορά που άκουγε κάποιον χωριανό στο τηλέφωνο.

Ας είναι ελαφρό το κόμμα της Αμερικής που την σκεπάζει.

ΜΑΡΙΑ Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Μετά από εγκεφαλικό που την άφησε κατάκοιτη για αρκετό καιρό, άφησε την τελευταία της πνοή σε νοσοκομείο του Πειραιά η Μαρία χήρα Νίκου Παναγιώτου. Η γελαστή και καλωσυνάτη Μαρία, κόρη του εθνομάρτυρα Χρήστου Φλέγγα, δεν άντεξε το θάνατο του συντρόφου της και σε λιγότερο από πέντε χρόνια πήγε να τον ανταμώσει παρά τη στοργική φροντίδα των παιδιών της. Αγαπούσε το χωριό και τους ανθρώπους του και νωρίς την άνοιξη μαζί με τον σύντροφό της ερχόταν από τον Πειραιά να περάσει το καλοκαίρι.

Ας είναι ελαφρό το κόμμα της Πειραιϊκής γης που την σκεπάζει.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΖΥΓΙΑΡΗΣ

Στις 29 Μαρτίου 1994 σε ηλικία 67 χρονών πέθανε στην Αμερική ο Γιάννης Ζυγιάρης από το μεγάλο Χωριό.

Ακολουθώντας την παράδοση των γονέων του ξενιτεύτηκε πρώτα στη Μελβούρνη της Αυστραλίας, ύστερα πήγε στο Μόνρεαλ του Καναδά για να εγκατασταθεί τελικά μέσα στις Ηνωμένες Πολιτείες κυνηγώντας πάντα μια καλύτερη τύχη.

Εργατικός και φιλοπρόοδος καθώς ήταν μαζί με τη σύντροφο της ζωής

του Φρόσω Κουτσούκη δημιούργησαν οικογένεια με δύο κόρες και ένα εγγονάκι το οποίο ο ίδιος δεν πρόλαβε να χαρεί.

Τα δύσκολα χρόνια της κατοχής και του πολέμου, αλλά και στη συνέχεια από την ξενιτιά, στάθηκε δεύτερος πατέρας για τους γονείς και τον αδελφό του.

Εφυγε από τη ζωή κουρασμένος και σχετικά νέος, ύστερα από σοβαρά προβλήματα με την υγεία του.

Ήταν πάντα πρόθυμος να βοηθήσει τους συμπατριώτες και χωριανούς μας που πήγαιναν στην ξενιτιά.

Σχεδόν ολόκληρη τη ζωή του την πέρασε ξενιτεμένος επί 50 ολόκληρα χρόνια. Το τελευταίο ταξίδι του στην Πατρίδα ήταν το καλοκαίρι του 1991 για να επισκεφθεί τα αδέρφια του και να χαρεί τον τόπο που γεννήθηκε.

Την αγάπη του για το Σύνδεσμο Μεγαλοχωριτών και το χωριό μας την έδειξε και έμπρακτα όταν μαζί με τον αδελφό του Σταύρο εκκώρησαν στην Κοινότητα με συμβολαιογραφική πράξη ένα κτήμα τους στη θέση Τόρνος για την ανάγκη επέκτασης του Κοιμητηρίου του χωριού μας. Στην καλή σύζυγό του Φρόσω τα παιδιά του και τα αδέρφια

του στην Ελλάδα ευχόμαστε δύναμη και να τον θυμούνται για πάντα.

Η Μνήμη του θα είναι Αιώνια.
Γ.Κ.Σ.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΖΟΥΦΡΑΣ

Ο αιφνίδιος θάνατος του Δημήτρη Τζούφρα λύπησε όλους τους Μικροχωρίτες. Ήταν αγαπητός σ' όλους τους χωριανούς και γενικά σε όποιο τόπο και αν βρέθηκε στο διάστημα της ζωής του κατόρθωσε και κέρδιζε την αγάπη των συνανθρώπων του. Εργατικός, και στην Γερμανία ακόμη, ξενιτεύτηκε και εργάστηκε, καλός οικογενειάρχης, με τέσσερα παιδιά που τα δύο ευτύχησε να δει και Προέδρους του Μικρού Χωριού, περνούσε 'ησυχία τη ζωή του εργαζόμενος στο αγαπημένο του κτήμα στον Αϊ Γιάννη μέχρι και την τελευταία μέρα της ζωής του. Η κηδεία του έγινε στην Αγία Κυριακή στις 18 Αυγούστου και πολλοί φίλοι και συγγενείς και σχεδόν όλοι οι Μικροχωρίτες τον συνόδευσαν στην τελευταία του κατοικία.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας στέλνει τα θερμά του συλλυπητήρια στην γυναίκα του και τα παιδιά του.

ΕΥΑΝΘΙΑ ΖΗΣΙΜΟΥ

Στις 13 Μαΐου 1994 απεβίωσε η

Ευανθία Ζησίμου και η κηδεία της έγινε στην Αγ. Κυριακή. Συγγενείς και χωριανοί μας την συνόδευσαν στην τελευταία κατοικία της. Η Ευανθία Ζησίμου ζούσε με την οικογένεια του αδελφού της Πάνου Ζησίμου και ολη σχεδόν την ζωή της, την έζησε στο Μικρό Χωριό. Ο θάνατός της ήταν ήσυχος, όπως και όλη η ζωή της. Η Αδελφότητα συλλυπείται την οικογένειά της.

ΠΑΝΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Στις 9 Μαρτίου 1994 απεβίωσε η

Πανοπούλου Βασιλική. Η κηδεία της έγινε στο Μικρό Χωριό, στην Αγ. Κυριακή.

Η κόρη της Αικατερίνη Κοκόσια με στοργή και αγάπη περιέβαλε την μητέρα της μέχρι την τελευταία στιγμή της ζωής της.

Η Βασιλική Πανοπούλου εκτός από την κόρη της, είχε εγγόνια και δισέγγονα. Η Αδελφότητα συλλυπείται την οικογένειά της.

ΜΑΡΙΑ Κ. ΠΛΑΚΑ

Στα 90 της άφησε τα εγκόσμια η Μαρία Κ. Πλάκα (γένος Κουφαλιώτη). Πριν από χρόνια έχασε τον σύντροφό της, αλλά ζούσε ευτυχισμένη κοντά στην κόρη της Αλίκη Μίκου και τα εγγόνια της, ενώ οι δύο γιοί της Νίκος και Κρέμης λείπουν χρόνια εγκατεστημένοι στην Αμερική.

Ήταν αγαθή και δραστήρια γυναίκα και απ' όλους ήταν σεβαστή και αγαπητή.

Αιωνία της η μνήμη.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Στα 50 του χρόνια έχασε την μάχη με την νόσο των νεφρών (αιμοκάθαρση) ο Ντίνος Ζαχαρόπουλος, εγγονός της Ζαχαροκωνστανίως, από παλιά οικογένεια του Χωριού μας. Οι γονείς του είχαν πεθάνει αρκετά νωρίς και τον φρόντιζαν οι δύο αδελφές του. Στο χωριό σπάνια ερχόταν μετά την κατολίπηση. Ας είναι ελαφρό το κόμα της Αττικής γης που τον σκεπάζει.

ΝΙΚΗΤΗΣ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

Στη μνήμη του αδικοκαρμένου πατέρα μου Δημ. Σιαφάκα

Πήρε την νίκη ο Χριστός
επάνω στο Σταυρό
πήρε την νίκη ο Χριστός
για τον αμαρτωλό.

Ο Χριστός είναι η ελπίδα μας
και η αιώνια σωτηρία μας

όλος ο κόσμος αμάρτησε
και η ζωή του χάθηκε
και όσοι πιστεύουν στον Χριστό
έχουν αιώνιο θησαυρό.

Διότι ο Ιησούς Χριστός
κατήργησε το θάνατο

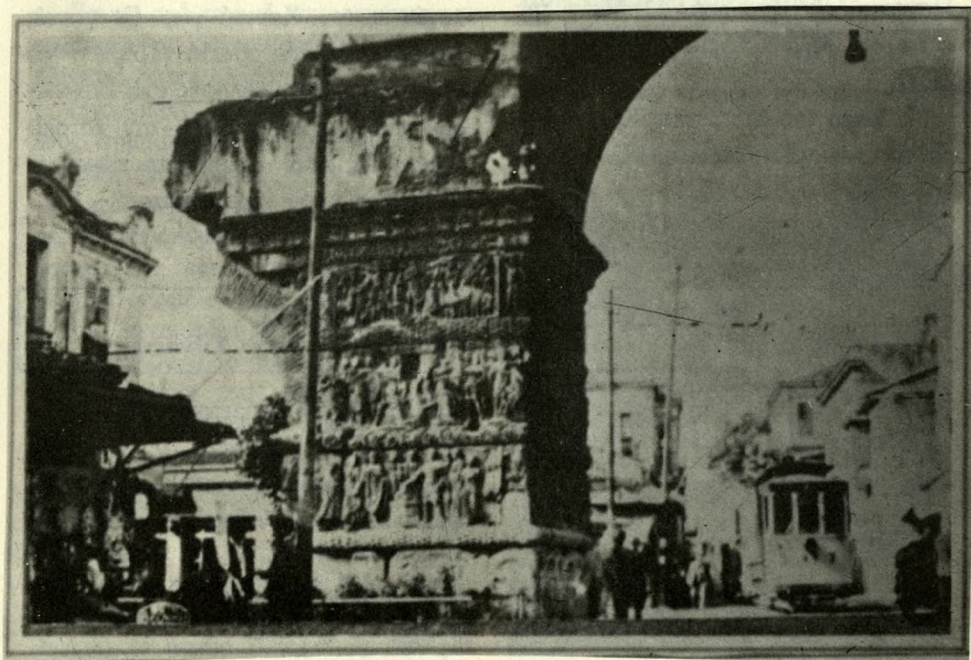
και έφερε τη ζωή στο φως
ο Ιησούς Χριστός επήγε στο Σταυρό
και έχυσε το αίμα του
για τον άνθρωπο τον αμαρτωλό.

Και όσοι πιστεύουν
στον νικητή τον Ιησού Χριστόν
έχουν ζωήν αιώνιον
εις τον ουρανόν.

Εκεί στον ουρανό ψηλά
στα αιώνια, τα άφθαρτα.
τα παντοινά υπάρχουν
και τα πρόσωπά μας τα αγαπτά
και δοξάζουν τον νικητή μας
τον Ιησού Χριστό παντοινά.

Νέα Υόρκη, 2 Μαρ. 1994
ΠΑΝΑΓΙΟΤΙΣ ΣΙΑΦΑΚΑΣ

**ΤΟ Δ.Σ. ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ ΕΥΧΟΝΤΑΙ
ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΕΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΛΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ
ΚΑΙ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟ ΤΟ ΝΕΟ ΕΤΟΣ 1995**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Απ' όσα θυμάμαι, Στ. Γεωργούλης	70
Συμβουλές (ποίημα), Δ. Ντελής	71
Μικροχωρίτικα Γράμματα	72
Βιβλία που λάβαμε	79
Οι ακραίοι φρουροί του χωριού μας 3. Αη-Γιάννης, Μ.Σ.Κ.	82
Από τον χώρο της Ευρυτανίας και της Ρούμελης	85
Μικρό Χωριό (ποίημα), Δ. Φλώρος	86
Χρονικό προσκυνήματος Ευγενίου του Αιτωλού	87
Κήρυγμα Ευγενίου Αιτωλού + Νικόλαος Καρπενησίου	90
Από την σκοπιά της Αδελφότητας	98
Το τραγούδι των μικρών παιδιών (ποίημα) Σ. Παρζάλη	103
Δωρεές για ανακαίνιση του Αη Γιάννη, π. Ν. Αζακάς	104
Δωρεές προς την Αδελφοτητα εις μνήμην	106
Λίγα λόγια για κείνους που έφυγαν	108
Νικητής ο Ιησούς Χριστός (ποίημα) Δ. Σιαφάκας	111

